

אספקלריה

גליין פ' | אב תשפ"ה

ראי מבין כותלי המכון מדעי טכנולוגי להלכה

עורך אחראי: הרב אברהם דיקמן

באספקלריית השעה

מאוצרותיו של ראש המכון הגדול רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

בתוכן

- 1 באספקלריית השעה**..... מאוצרותיו של ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א
- 10 מבעד לאספקלריה**..... מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו
- 12 בראי ההלכה**..... שאלות נבחרות משולחן רבני המכון
הטבלת חלקי מכשיר מנגל והגעתם / שימוש בשבת במכשיר שמיעה דמוי שחל / שימוש בקנאבים רפואי בשבת / חשש נגיעות חרקים בכלים חד-פעמיים מתכלים / כיסוי בשבת של תאורת לד באמצעות הצמדה מגנטית / טעינת מעבד לשחלול (קוליארי) בשבת / תוספת משקל כרכב שנוסע בשבת לצורך הצלה ופיק"ו / שימוש בשבת במכשיר לייצור קרח / מקרר משקאות וסיר מרק חשמלי בשבת / כיסוי מנורת לד בשבת / קוצב לב בשבת / שחרור כנפי מאוורר תקוע בשבת / 'שעון חכם' בשבת / מכשיר קשר בשבת לצורך ילדה סוכרתית / שימוש בשבת בגוף תאורה עם חיישן תנועה / ניקור בשר באמצעות רובוט / דיני בין המצרים / בקבוקים למים עם תוספת 'טעמים' כתוצאה מתחושת הריח / חוזה שכירות ושיפוץ עז"ב בין המצרים / חסימת אפשרות להפעלת תנור אפייח בשבת
- 26 על משמר ההלכה**..... נופש כהלכה
מדיין מעשי ליוצאים לנפש במלונות ובתי הארחה, דירות נופש, צימרים וחדי אירוח, בארץ ובה"ל
אינדוקציה / ארונות / בוילר / בריז / דלתות / דלתות חשמליות / דוד ממש / הדחת אסלה / חיישני תאורה / חיישנים / יונקס / כיריים / אינדוקציה / כיריים הלוגן / כיריים חשמליות / מאווררים / מדי מים / מדיחי כלים / מזגנים / מזגנים ניידים / מיחמים / מיני ברים / מיקרוגלים / מכונות ברה ושתייה / מנגלים / מנועלים אלקטרוניים / מעליות / מערפלי מים / מצב שבת / מצלמות אבטחה / מצננים / מקפאים / מקררים ביתיים / מקררים מוסדיים / מקררי משקאות / משאבות מים / משטחי עבודה / מתקני מים חמים אוטומטיים / פלטות חשמליות / קולרים / קומקומי מים / שירותים / שיש
- 37 באספקלריית העתיד**..... ואדם אין?
- 42 רשימת מיני-ברים מאושרים**..... מעודכנת לחודש מנ"א תשפ"ה

בצאתי מירושלים

גלות ישראל מירושלים אל מול צאת ישראל ממצרים

בקהילות האשכנזים ביום תשעה-באב פותחת במילים: "אש תוקד בקרבי, בהעלותי על ליבי, בצאתי ממצרים, קינים אעירה, למען אזכירה, בצאתי מירושלים". מכאן ואילך ממשיך הפייטן-המקונן בעשרים ואחד בתים של הקינה, בהם הוא מציב את שגב מעמדו של עם ישראל בצאתו ממצרים, בתפארת גדולה ועטרת ישועה, לעומת פחיתות מעמדו בצאתו מירושלים לגלות בבל ולגלות אדום, בשיא העליבות בשפל המדרגה.

על מצות ומרורים
אכלוהו" וכו'.

אבל ברור כשמש
שהקשר והזיקה
שמצאו חז"ל בין ליל
יו"ט ראשון של פסח
לבין תשעה-באב אינו
מחמת היום בשבוע
המשותף לשניהם
בכל שנה, אלא

למעשה, אנו מוצאים גם בדברי חז"ל, שהעמידו את גלות ישראל מירושלים אל מול צאת ישראל ממצרים, זה לעומת זה.

על הכתוב (איכה ג, טו): "השביעני במרורים הרווני לענה" דרשו חז"ל (אי"ר פר' ג, ה): "השביעני במרורים הרווני לענה, השביעני במרורים, זה יו"ט הראשון של פסח, דכתיב בו על מצות ומרורים הרווני לענה, מה שהשביעני בליל יו"ט הראשון של פסח הרווני בליל תשעה-באב לענה, הוי ליל יו"ט ראשון של פסח הוא ליל תשעה-באב."

ועד"ז אמרו עוד (בפתיחתא דאי"ר, יח): "רבי אבין פתח: השביעני במרורים, בלילי הפסח של יו"ט הראשון, הרווני לענה, בתשעה באב, ממה שהשביעני בלילי יו"ט הראשון של פסח הרווני בלילי תשעה-באב לענה, הוי בלילי יו"ט הראשון של פסח הוא לילי תשעה-באב, וע"ז היה מקונן ירמיה איכה ישיבה בדד".

הפירוש הפשוט בדברי חז"ל הוא שליל תשעה-באב חל תמיד באותו תאריך שבו חל ליל יו"ט ראשון של פסח באותה השנה, כפי שמובא גם בשו"ע (או"ח, סי' תכח ס"א): "סימן לקביעת המועדים א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ן ו"ף, פירוש ביום א' של פסח יהיה לעולם תשעה-באב, וסימן

אדרבה ההיפך הוא הנכון, שבגלל הקשר והזיקה שביניהם הסתובב מן השמים שיחולו שניהם באותו יום בשבוע.

מסתבר איפה שחז"ל ראו את יום 'ציאה מול יציאה בהשוואה נגודית' חורבן בית-המקדש וגלות ישראל מארצו כהיפוכו המוחלט מן הקצה

1. ויעיין עוד במש"כ הרמ"א (או"ח, סי' תעו ס"ב): "נוהגים בקצת מקומות לאכול בסעודה ביצי זכר לאבילות, ונראה לי הטעם משום שליל תשעה באב נקבע בליל פסח, ועוד זכר לחורבן שהיו מקריבים קרבן פסח". ובה"י (שם, סק"ו) פי' הטעם הראשון דהיינו שאותו יום בשבוע שחל בו יום א' של פסח יחול לו בעולם ט"ב, וסמך לזה מדכתיב על מצות ומרורים יאכלוהו.

נאמר גם בפר' מסעי (במדבר לג, א): "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים", וכפי שאמר דוד המלך (תהילים קה, מג): "ויוציא עמו בששון ברינה את בחיריו", ועוד אמר (שם קיד, א-ב): "בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לוֹעַז, היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו", ואילו על יציאת ישראל מירושלים לגלות נאמר (איכה א, ג): "גלתה יהודה מעונו ומרוב עבודה היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח" וגו', ונאמר עוד (שם, ה-ו): "עולליה הלכו שבי לפני צר, ויצא מבית ציון כל הדרה היו שריה כאיילים לא מצאו מרעה וילכו בלא כח לפני רודף", ועוד נאמר (שם, יח): "בתולותי ובחורי הלכו בשבי"

אמנם לא זו בלבד הוא שורש **'בצאתי ממצרים' מלמטה למעלה** ההשוואה ביניהם, אלא שעומק

הדברים הוא בהבחנה של ההבדל התהומי בין אותן שתי יציאות, שהן יציאות בכיוונים הפוכים לחלוטין זה מזה, הן במובן הארצי הגשמי והן במובן השמימי הרוחני. כי בעוד ש'בצאתי ממצרים' היתה זו יציאה בכיוון אחד של עלייה מלמטה למעלה הרי ש'בצאתי מירושלים' היתה זו יציאה בכיוון ההפוך של נפילה מלמעלה למטה.

בהיות בני ישראל במצרים, **במצרים היו משוקעים במ"ט שערי טומאה** היו נמצאים בתוך מעמקי טומאת ארץ מצרים, ערוות הארץ, עד שנשתקעו בתוך מ"ט שערי טומאה, כפי שמוזב בדברי חז"ל (זו"ח, ר"פ יתר): "דודאי ישראל כד הוו במצרים אסתאבו ואתנטפו גרמיהון בכל זיני מסאבו [עד דהוון] שראן תחות ארבעים ותשע חילי דמסאבותא"⁴.

עד כדי כך הדברים מגיעים, שמוזב בדברי רבותינו גדולי הדורות כי אילו היו משתהים שם עוד שעה קלה ורגע קט היו נופלים חלילה לשער החמישים, משם כבר אין תקומה, ולפיכך גאלם הקב"ה בחפזון ברגע האחרון ממש, כמו שנאמר בפר' ראה (דברים טז, א): "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים" וגו', ומפרש רש"י (שם): "כי בחפזון יצאת, ולא הספיק

4. ויעיין במשאכז"ל (מכילתא, פרשת בא, פר' יא): "משכו וקחו לכם וכו', רבי יוסי הגלילי אומר משכו מע"ז והדבקו במצוה". וכן אחז"ל (ויק"ר פר' כג, ב): "ר' אליעזר פתר קרא בגאולת מצרים, מה שושנה זו כשהיא נתונה בין החוחים היא קשה על בעלה ללוקטה, כך היתה גאולתן של ישראל קשה לפני הקב"ה ליגאל, ה"ד או הנסה אלוקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וגו', אלו ואלו ערלים, אלו מגדלי בלורית ואלו מגדלי בלורית, אלו לובשי כלאים ואלו לובשי כלאים, א"כ לא היתה נותנת מידת הדין לישראל שיגאלו ממצרים לעולם, א"ר שמואל בר נחמני אילולי שאסר הקב"ה עצמו בשבועה לא נגאלו ישראל לעולם, ה"ד לכן אמור לבני ישראל אני ה', ואין לכן אלא שבועה" וכו'. ועד"כ אחז"ל (זוה"ק ח"ב, קע): גם לגבי שעת קרי"ס: "אלא בזימנא דישאל אעברו לגבי ימא ובעא קוב"ה למקדע לן ימא, אתא רהב ההוא ממנא דעל מצרים ובעא דינא מקמי קוב"ה, אמר קמיה מארי דעלמא אמאי את בעי למעבד דינא על מצרים ולמקדע ימא לישראל, הא כולהו חייבין קמך וכל ארחך בדינא וקשוט, אלן פלחי כ"ס ואלן פלחי כ"ס, אלן בג"ע ואלן בג"ע, אלן אושדי דמין ואלן אשדי דמין, בההיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על אורח דינא" וכו'.

אל הקצה של היום שבו יצאו ישראל מארץ מצרים, ועל יסוד זה יסד הפייטן-המקונן את המשוואה של 'בצאתי ממצרים' לעומת 'בצאתי מירושלים', שבה בחר להציב כאמור את שפל המעמד של 'בצאתי מירושלים' אל מול שגב המעמד של 'בצאתי ממצרים' דווקא, ולא השווה זאת למול מעמד הר סיני ומתן-תורה, בו הגיעו בני-ישראל למעלה הרוחנית הגבוהה ביותר² או למול מעמדם של ישראל בימי מלכות שלמה, שעליה אמר הכתוב (מלכים א, ה, ה): "וישב ישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מדין ועד באר שבע כל ימי שלמה"³.

בוודאי יש כאן השוואה ניגודית של יציאה מול יציאה, 'בצאתי ממצרים' לעומת 'בצאתי מירושלים', כפי שעולה גם מתוך המקראות, כאשר ביציאת מצרים נאמר בפר' בא (שמות יב, מא-מב): "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים, ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים" וגו', ובפר' בשלח (שם יד, ח) נאמר: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", ומפרש רש"י (שם): "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", וכן

2. שאז זכו בני-ישראל להתעלות עד למדרגת מלאכי-השרת, כמו שאמר דוד המלך (תהילים פב, ו): "אני אמרתי א-להים אתם ובני עלין כולכם", ופירש"י (שם): "א-להים אתם, מלאכים, כשנתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המוות שולט עוד בכם". וכך גם אמרו חז"ל (ע"ז ה): "אר"ל: ובאו ונחזיק טובה לאבותינו (עושי העגל - רש"י), שאלמלא הן לא חטאו (- בעגל) אנו לא באנו לעולם (שהיו כמלאכים, ולא הולידו בנים - רש"י), שנאמר אני אמרתי א-להים אתם ובני עלין כולכם" וכו'.

והוא שאמרו חז"ל (שבת פח): "א"ר אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת-קול ואמרה להן מי גילה לבני דור זה **שמלאכי-השרת** משתמשין בו, דכתיב ברכו ה' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע", כפי שפירש"י (שם): "עושי דברו לשמוע, מוכנין לעשות קודם שישמעו, ולא כדרך שאר עבדים ששומעים תחילה את הדבר לידע אם יכולין לקבל עליהם אם לאו". ומכאן זה אחז"ל (שם): "דרש ר' סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו שיישים ריבוא של **מלאכי השרת** לכא"א מיישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע" וכו'.

3. אשר על תקופה זו אחז"ל (שמו"ר פר' טו, כו): "עד שלא הקב"ה את ישראל ממצרים ברמז הודיע להם שאין המלכות בא להם עד שלושים דור, שנא' החודש הזה לכם ראש חדשים, החודש שלושים יום ומלכות שלכם שלושים דור, הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר, וכל שהיא הולכת מאירה עד ט"ו ימים ודיסקוס שלה מתמלא, ומט"ו עד שלושים אור שלה חסר, בל' אינה נראית, כך ישראל ט"ו דור מן אברהם ועד שלמה, אברהם התחיל להאיר, שנא' מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, בא יצחק אף הוא האיר, שנא' אור זרוע לצדיק, בא יעקב והוסיף אור, שנא' והיה אור ישראל לאש כו', כיון שבא שלמה נתמלא דיסקוס של לבנה, שנא' וישב שלמה על כסא ה' למלך" וכו'. וכן אחז"ל (זוה"ק ח"א, רכג): "א"ר אבא: כתיב ותברך שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים, מאי היא חכמת שלמה וכו', א"ל ת"ח בכמה אתר אוקומה בההוא שמה דסיירהא כד איתברכא מכולא כתיב ותרב, ביומי דשלמה דאיתרביאתא ואתברכת וקיימא באשלמותא" וכו'. ועוד אמרו (שם ח"ב, פה): "תאנא כתיב וישב שלמה על כסא ה' למלך כמה דכתיב שש מעלות לכסא, ר' אבא אמר דקיימא סיירהא באשלמותא, דתנינן ביומי דשלמה קיימא סיירהא באשלמותא, אימתי באשלמותא, דקיימא בחמשה עשר, כמה דתנינן אברהם יצחק יעקב וכו' שלמה, כד אתא שלמה קיימא סיירהא באשלמותא, ה"ד וישב שלמה על כסא ה' למלך, וכתיב שש מעלות לכסא, כולא כגוונא דלעילא" וכו'. ששורש הדברים הוא שבאותה תקופה היה שיאה של ההתגלות האלוהית בעולם, ומכוחה גם בני-ישראל עמדו אז בדרגה רוחנית גבוהה ביותר.

אחרי במדבר בארץ לא זרועה", כאשר הם מתעלים מיום ליום בשערי הקדושה, משער לשער, עד שזכו כעבור חמישים יום לעמוד לפני הר סיני ולקבל את התורה.

אין לנו עלייה גדולה ומהירה מזו, ממעמקי תהום שאול תחתית של מ"ט שערי טומאה עד לפסגת רום המעלה האנושית של מקבלי התורה הקדושה מפי הגבורה, והוא שאמר הכתוב בפר' יתרו (שמות יט, ד): "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי".

הן אמת, כי לפי פשוטו של מקרא הרי גם גמ כשהיו 'נפילות' כביכול המשיכו בכיוון העלייה במהלך התקופה שבין יציאת מצרים למתן

תורה היו 'נפילות' כביכול, כפי שנאמר בפר' בשלח (שמות יד, יא) על היום שקדם לקריעת ים סוף: "ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למוות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים, הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר", ועוד נאמר (שם טו, כה) על הגיעם למרה לאחר קריעת ים סוף: "וילוונו העם על משה לאמר מה נשתה", ובהגיעם אח"כ למדבר סין נאמר (שם טז, א-ג): "וילוונו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר, ויאמרו אליהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע כי הוצאתם אותנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב", ושוב בהגיעם לרפידיים נאמר (שם יז, א-ב): "וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה וגו', ויצא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא", וכפי שנאמר אח"כ (שם, ז): "ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין", וביותר מה שאחז"ל (סנהדרין קו): "מאי לשון רפידיים, רבי אליעזר אומר רפידיים שמה, רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה, שנאמר לא הפנו אבות על בנינים מרפיון ידיים", ומפרש רש"י (שם): "מפני רפיון ידיים, של תורה ומצוות, והכי נמי רפידיים רפיון ידיים הוא, כלומר מפני שרפו ידיים מן התורה בא עליהם עמלק".

עם זאת, אין אתנו יודע עד מה, אבל ברור כי יחד עם כל ה'נפילות' לכאורה שאותן מנינו המשיכו בדרך העלייה בשערי הקדושה לקראת מתן תורה, לקיום ההבטחה האלוקית שניתנה למשה רבינו במראה הסנה, כפי שנאמר בפר' שמות (שם ג, יב): "וזה לך האות כי אנוכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר

בצק להחמין, וזה יהיה לך לזכרון, וחפזון לא שלך היה, אלא של מצרים, שכן הוא אומר (שמות יב, לג) ותחזק מצרים על העם וגו'. וכך אנו אומרים גם בהגש"פ (בפיסקא ר"ג היה אומר, שיסודה במתני' בפסחים קטז): "מצה זו שאנו אוכלים על-שום מה, על-שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמין עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, שנאמר (שם, לט) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם".

כך כתב האוה"ח הק' בכמה מקומות, כפי שפי' בפר' שמות (שמות ג, ז, בת"ד): "ועוד ראיתי עוני עמי, שהם חלק ה' עמו, והעוני אשר הם במצרים, כי אם ישראל היו מתעכבים עוד הם נאבדים בר מינן, ע"ד אומרים ז"ל ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים עדיין וכו', כי אם היו מתעכבים שם עוד היו נכנסים בנ' שערי טומאה ולא היתה תקומה, לזה גאלם מיד, ולא שהו אפילו שיעור שיספיק בצקם להחמין" וכו'. ועוד כתב (שם, ח, בת"ד): "עוד למה ה' הוציאם בזיבולא בתרייתא, בזמן שאם היו מתעכבים קצת היו נלכדים, עד שהוצרך למחר ולא יכלו להתמהמה וכו', ולזה הוציאם בנקודה האחרונה של מ"ט וקודם שנכנסו לשער הנ', והוא אומרים ז"ל (מכילתא בא) וגאלם מיד". ושוב כתב כן גם בפר' בא (שם יב, ח, בס"ד): "ואילו לא היה המהירות שהוציאם ה' היו חוזרים ומשתקעים, בוררים ומתבררים, והוא מאמר התנא ואילו לא הוציא וכו' עדיין וכו' והיינו עבדים לפרעה וכו', דכתיב ולא יכלו להתמהמה" וכו'.⁵

בצאתם ממצרים עלו ממעמקי תהום לרום הפסגה

משם יצאו בני ישראל ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים, והלכו אחר ה' למדבר, כמו שאמר הכתוב (ירמיה ב, ג): "הלון וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולתיך לכתך

5. וכבר כתב כן הגה"ק בעל החסד-לאברהם בספרו (חסל"א, מעין שני, נהר נו, בת"ד): "ודע שיש מסורת קבלה ביד רז"ל, שישאל נלכלכו כ"כ בשיקוצי מצרים עד שבערב פסח נכנסו בהיכל מ"ט, שאם ח"ו היו מתעכבים יותר היו נכנסין בהיכל ג', ושוב לא היה להם תקנה עולמית, וזהו סוד אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו משם עדיין אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים לפרעה במצרים, ולכן נכתב ג' פעמים יציאת מצרים בתורה, מספר כתיבת יד". וע"ע במש"כ בס' 'בני-יששכר' (מאמרי ניסן, מ"ד, דרוש א, בת"ד): "והנה הוראת המצה על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמין עד וכו', כי בחפזון יצאת וכו', כי לא יכלו להתמהמה, כי אילו היו מתמהמהים כרגע היו ח"ו משוקעים בשער הנ"ל וכו'. וכ"כ עוד (שם, מ"ח, אות ג): "דהנה החפזון הוא להיות שראה השי"ת שכבר נשתקעו בטומאת מצרים מ"ט שערי טומאה וכו', ואילו היה ממתין השי"ת עוד כרגע כבר היו ח"ו משוקעים בשער הנ"ל ולא היו יכולים לצאת לעולם ח"ו וכו'".

ויש שמביאים כל זאת בשם האריז"ל, כפי שמובא בשפ"א (לפסח, תרמ"ה, ד"ה והנה): "והנה כ' האריז"ל בענין שלא הספיק בצקם להחמין עד שנגלה ממה"מ הקב"ה וגאלם, כי היו במצרים ג' סטרי דמסאבותא, ואם היו עוד רגע במצרים היו נטבעין בשער הנ', ע"ש". וכן הביא עוד (שם, תרנ"ד, ד"ה שמעתי): "דאיתא בשם האריז"ל ז"ל שלא הספיק בצקם כו', שיש ג' שערי טומאה, ואילו נשתהו עוד רגע אחד היו נכנסין לשער הנ', והקדים הקב"ה לגאלנו, ע"ש".

6. שע"ז אמר דוד המלך (תהילים קו, ז): "אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך לא זכרו את רוב חסדיך וימרו על ים בים סוף".

בריקוד בשמחת שבע ברכות לבנו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א. נראים משמאל לימין: כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם-יצחק שליט"א; כ"ק האדמו"ר מאונגוואר שליט"א; הגאון הגדול רבי אשר וייס שליט"א, גאב"ד 'דרכי תורה'; ראש המכון שליט"א; והגאון רבי נפתלי אבר'ל שליט"א, רב קהילות בני-תורה בנווה-יעקב ובמודיעין עילית

ט, יח-כא): "אף כי עשו להם עגל מסכה ויאמרו זה אלוהיך אשר העלך ממצרים ויעשו נאצות גדולות, ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר את עמוד הענן לא סר מעליהם ביוםם להנחותם בהדרך ואת עמוד האש בלילה להאיר להם ואת הדרך אשר ילכו בה, ורוחך הטובה נתת להשכילם ומנך לא מנעת מפייהם ומים נתת להם לצמאם, וארבעים שנה כלכלתם במדבר לא חסרו שלמותיהם לא בלו ורגליהם לא בצקו". ולאחר ארבעים יום וארבעים לילה של תפילת משה רבינו, כדכתיב בפר' עקב (דברים ט, כה): "ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום וארבעים הלילה אשר התנפלת" וגו', נתרצה להם הקב"ה ביום הכיפורים במתן הלוחות השניות¹⁰ ובציווי על הקמת המשכן להשראת שכינתו ביניהם¹¹.

10. וכדפירש"י בפר' כי-תשא (שמות לג, יא): "ב' בתשרי נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם, ואמר לו למשה סלחתי כדברך, ומסר לו לוחות אחרונות" וכו'. וכך פי' גם בפר' עקב (דברים ט, יח): "בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה, ואמר לו למשה סלחתי כדברך, לכך הוקבע למחילה ולסליחה" וכו'. כיוצא בזה מצינו גם בדברי חז"ל (תנחומא, פר' תרומה, פ"ס ח; ועד"א איתא שם גם בפר' פקודי, פ"ס ו): "ואתה מוצא שבימים הכיפורים נתכפר להם, ובו ביום אמר לו הקדוש-ברוך-הוא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם על מעשה העגל".

וכן הביאו התוס' (ב"ק פב, ד"ה כד) מהא דתניא בס"ע דב' בתשרי נתרצה המקום וירד משה והלוחות בידו, ובאותו היום נתרצה המקום לישראל, שנא' ויאמר ה' סלחתי כדברך, לפיכך סליחה וכפרה הוא לדורות. וכן מבואר עוד בדברי חז"ל (פדר"א סופמ"ו) דאמירת סלחתי כדברך היתה ביוה"כ על מחילת חטא העגל. וכן משמע גם במדרש (שמו"ר פר' פט ז, ופר' יד, ע"י"ש. אמנם למעשה כתיב הך קרא ד"ויאמר ה' סלחתי כדברך" בפר' שלח (במדבר יד, כ) לגבי חטא המרגלים. וכ"נ מסוגיית הגמ' (ברכות לב). דשם חזר הקב"ה והודה לו למשה באמירת ויאמר ה' סלחתי כדברך ע"י"ש. וכבר הובא בשטמ"ק (ב"ק פב). בשם תוס' שאנץ שעמדו ע"ז, דאין אמרינן בס"ע דעל מעשה העגל א"ל הקב"ה למשה סלחתי כדברך, והלא על מעשה מרגלים כתיב האי קרא בשנה שניה, ותיצו בשם ר"י דכוונת הס"ע שלאחר חטא המרגלים א"ל הקב"ה סלחתי כדברך ביוה"כ דאשתקד, ובשם ה"ר יהודה תירצו דכל זה היה מדברי משה רבינו שביקש סלח נא לעון העם הזה כאשר נשאת להם ביוה"כ דאשתקד ואמרתי לי סלחתי כדברך. ועי' גם בפ' דעת זקנים מבעלי התוספות (פר' שלח שם) שהקשו קושיא זו, ותיצו ב' התיצוים הללו. ועי' במה שכתבו בזה בפ' מהר"ו (לשמו"ר פר' נא, ד) ובהגה' הרש"ש (שם, אות ד).

11. כמשאחז"ל (תנחומא, פר' תרומה, פ"ס ח; ועד"א איתא שם גם בפר' פקודי, פ"ס ו): "ואתה

הזה"⁷, עד שזכו אכן להגיע למעמד הר סיני⁸ ולקבלת התורה.

גם לאחר קבלת התורה, כאשר עשו את העגל, על כל המשמעויות הנוראות הנלוות לכך והשלכותיהן לדורי דורות עד עצם היום הזה⁹, לא פסקה חיבתם לפני המקום, וכמו שמקרא מלא דיבר הכתוב (נחמיה

7. וכמש"כ הר"ן (בפירושו על הר"ף, שלהי מס' פסחים): "ובהגדה ג"כ אמרו: בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלוקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר" וכו'.

ולכשנדקדק בדבריו נמצא, כי לא היתה שום הוראה מגבוה, או החלטה משותפת כל-שהיא, על ספירת הימים בכל יום ויום. היתה זו החלטה אישית של כל יהודי על דעת עצמו, ש'היו מונין כל אחד ואחד לעצמו'. יתכן בהחלט כי כל אחד עשה זאת בינו לבין עצמו, מבלי גלות את אוזן חבירו ומבלי לשתף אף אחד אחר בהחלטתו ובמעשיו, כך שכולם, כל אחד מתוך אותם שישים ריבוא שיצאו ממצרים, כיוונו מעצמם ומדעתם להחלטה זו לספור ולמנות את הימים שמעת צאתם ממצרים עד לקבלת התורה לאחר חמישים יום, מתוך גודל השתוקקותם וצפייתם הדרוכה לקראת היום הגדול והנשגב של מתן תורה, שהוא תכליתה ומטרתה של יציאת מצרים.

8. וכדכתיב בפר' יתרו (שמות ט, ב): "ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר", ופירש"י (שם, על יסוד משאחז"ל במכילתא שם, פרשת בחודש, פר' א): "ויסעו מרפידים, למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה".

9. כאשר גרמו במעשיהם לשבירת הלוחות, ביום שבעה עשר בתמוז, היום שעליו שנינו במתני' (תענית כו). שחמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, שהראשונה להם היא שבים זה נשתברו הלוחות.

מכאן ואילך נפלו בבת אחת ממדרגתם הרמה לה זכו במתן תורה והתערטלו מכל מעלותיהם הנשגבות אותן השיגו עד שזכו להתעלות למדרגת מלאכי השרת, כפי שהבאנו לעיל בהע' 2. אשר על כך אחז"ל (ע"ז ה): "חבלתם מעשיכם (- במעשה העגל) אכן כאדם תמותון וגו'", שזהו מה שאמר דוד המלך (תהילים פב, ז): "אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תיפולו", כדפירש"י (שם): "אכן כאדם הראשון תמותון, אחרי שחבלתם מעשיכם כמוהו, וכאחד השרים הראשונים שמתו כן תיפולו".

שכן כפי המבואר בספרים הקדושים (ראה: 'שער-הגלגולים', הקדמה כג; 'עץ-הדעת-טוב' למהר"ח, ר"פ חוקת; וכ"ה בהקדמת הספורנו לפירושו עה"ת) חטא העגל היה כעין 'מהדורא בתרא' של חטא עץ-הדעת שבגיננו נקנסה מיתה על אדם הראשון ויוצאי חלציו לדורות. וכך אחז"ל (שמו"ר פר' לב, א): "הנה אנוכי שולח מלאך, ההוא דכתיב אני אמרתי א-להים אתם, אילו המתינו ישראל למשה לא היתה גלויות ולא מלאך-המוות שולט בהן, וכה"א והמכתב מכתב א-להים הוא חרות על הלוחות, מהו חרות וכו', ר' יהודה אומר חירות מן גלויות, ור' נחמיה אומר חירות ממלאך-המוות".

ועוד אחז"ל (שם): "בשעה שאמרו ישראל כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אמר הקב"ה אדה"ר ציוותיו מצווה אחת כדי שיקיימנה, והשוותיו למלאכי-השרת, שנא' הן האדם היה כאחד ממנו, אלו שהן עושין ומקיימין תרי"ג מצוות חוץ מן הכללים ומן הפרטים ומן הדקדוקים אינו דין שיהיו הן חיינן וקיימין לעולם, וכה"א וממתנה נחליאל, שנחלו מהקב"ה שיהיו חיינן וקיימין לעולם, כיון שאמרו אלה אלוהיך ישראל בא מוות עליהן, אמר הקב"ה בשיטתו של אדה"ר הלכתם, שלא עמד בניסיונו שלוש שעות, ובתשע שעות נקנסה עליו מיתה, אני אמרתי א-להים אתם, והלכתם אחר מידותיו של אדה"ר, אכן כאדם תמותון" וכו'.

ומכאן זה אחז"ל (שבת פח). על אותם שני כתרים שקשרו מלאכי השרת לכא"א מישראל: "כיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופיקדום, שנאמר ויתנצלו בני-ישראל את עדיים מהר חורב". כלומר, שבעוד שבשעה שהקדימו נעשה לנשמע, כשהתעלו עד למדרגת מלאכי-השרת וזכו לגילוי הרז שהמלאכים משתמשים בו, באו מלאכי-השרת לקשור להם כתרים, שהיו מוכתרים ומעוטרים בהם במשך ארבעים יום, הרי כאשר חטאו ונפלו ממדרגתם ירדו מלאכי חבלה לפרוק מהם את אותם הכתרים. ועי' בדברי המהרש"א (בחדא"ג שם, ד"ה בשעה שהקדימו) שכתב בתו"ד: "ואמר כיון שחטאו בעגל וכו' ירדו ק"כ מלאכי חבלה, שאז שלט בהם מלאך המוות, כדאמרין פ"ק דמס' ע"ז מדכתיב אכן כאדם תמותון וגו', ופרקו מהם הב' כתרים" וכו'.

גם לאחר מעשה העגל חזרו לקדמותם ו'שבו אל מעלת אבותם'

כך למרות הכל נמשכה הלאה דרך העלייה מעלה מעלה מאז יציאתם ממצרים, וכמבואר בדברי רבינו הרמב"ן בר"פ ויקהל¹² (שמות לה, א): "ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו, ואמר לכולם ענין המשכן אשר נצטווה בו מתחילה קודם שבור הלוחות, כי כיון שנתרצה להם הקב"ה ונתן לו הלוחות השניות וכתת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם **הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם**, ובידוע שתהיה שכינתו בתוכם כענין שציווהו תחילה, כמו שאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולכן ציווה אותם משה עתה בכל מה שנצטווה מתחילה"¹³.

וגדולה מזו כתב הרמב"ן בפירושו בר"פ שמות: "השלים הכתוב ספר בראשית, שהוא ספר היצירה בחידוש העולם ובריאת כל נוצר, ובמקרי האבות כולם שהם כעין יצירה לזרעם, מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז להודיע כל העתיד לבוא להם, ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתייחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון נגזר בפירוש ובגאולה ממנו וכו', והנה הגלות איננו נשלם עד שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו, וכשיצאו ממצרים אע"פ שיצאו מבית עבדים עדיין נחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, **וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם**, שהיה סוד א-לוה עלי אהליהם, ואז נחשבו גאולים, ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד"¹⁴.

מוצא שבים-הכיפורים נתכפר להם, ובו ביום אמר לו הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם על מעשה העגל. וראה עוד במה שפירש"י בפר' שמיני (ויקרא י, כג): "ויצאו ויברכו את העם, אמרו ויהי נועם ה' א' עלינו, יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם, לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו ופירקו בכל יום לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים אומרים למשה משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עוון העגל, לכך אמר להם זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותי ועבודתו תשרה שכינה בכס ותדעו שהמקום בחר בו".

12. לפי דרכו שם, דס"ל שמרע"ה נצטווה על מלאכת המשכן עוד קודם למעשה העגל.

13. וראה עוד עד"ז גם בפ' הרמב"ן בר"פ בהר (ויקרא כה, א, בתו"ד) שהלך בדרך זו.

14. שכן השראת השכינה במשכן היא המשכה הישיר של השראת השכינה על הר סיני במתן-תורה, כדברי הרמב"ן בתחילת פרשת תרומה (שמות כה, א): "וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני שוכן עליו בנסתר, וכמו שנאמר לעיל וישכון כבוד ה' על הר סיני, וכתב הן הראנו ה' את ה' אלוהינו את כבודו ואת גדלו, כן כתוב במשכן וכבוד ה' מלא את המשכן וכו', והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני, ובבוא משה היה אליו הדיבור אשר נדבר לו בהר סיני וכו', ומסתכל יפה בכתובים הנאמרים במתן-תורה ומבין מה שכתבנו בהם יבין סוד המשכן ובית-המקדש".

וכן עולה גם מדברי רש"י (תענית כא: ד"ה אל מול ההר ההוא): "לא נסתלקה שכינה עד לוחות האחרונות שניתנו ביום-הכיפורים, וגם כל ימות החורף שעסקו במלאכת המשכן שהתה שכינה בהר, ומשם ניתנו כל המצוות בקולות ולפידים ביום (אולי צ"ל: כיום) קבלת עשרת הדברות, עד אחד בניסן שהוקם המשכן, ונסעה וזה שכינה מן ההר וישבה לה על הכפורת, ושם באהל מועד נשנית התורה כללותיה ופרטותיה" וכו'.

ושבו, אין לנו כל שמץ של השגה בדברים אלו, אך האמת הברורה היא כי חרף כל ה'עליות והירידות' שהיו במהלך ארבעים שנות לכתם במדבר, עליהן הוכיח אותם משה רבינו בתחילת ספר דברים: "בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחצרות ודי זהב", כאשר בין היתר נגזר על אבותינו יוצאי מצרים שלא יכנסו לארץ ובניהם יהיו רועים במדבר ארבעים שנה, הרי שיחד עם זאת המשיכו בכיוון היציאה ממצרים, בדרך העלייה מלמטה למעלה, כשעם ישראל שוכן לשבטיו, הם נוסעים וחונים במדבר על ארבעת דגליהם סביב משכן ה', משה רבינו ואהרן הכהן בראשם, והם זוכים כל העת לגילוי אלוקות וכבוד ה'.

הכיוון הזה, כלפי מעלה, נמשך כמובן בכניסתם לארץ המובטחת לאבותם, שם זכו למלוכות דוד ושלמה ולהקמת בית הבחירה, מקום השראת השכינה, למרות כל ההתרחשויות ומאורעות המורכבים.

מטעם זה מצינו כמה השוואות בין אותם שני ימים גדולים ונשגבים בתולדות עם ישראל, יום מתן-תורה ויום הקמת המשכן (שהמשכן בבית-המקדש, בית עולמים). כפי ששינוי במשנה (שלהי מס' תענית): "וכן הוא אומר: צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ביום חתונתו זה מתן-תורה, וביום שמחת לבו זה בנין בית-המקדש שבינה במהרה בימינו".

עד"ז מפרש המהרש"א (כתובות ז: בחדא"ג) את מטבע חתימת ברכת אירוסין "מקדש עמו ישראל על-ידי חופה וקידושין", שהקב"ה קידש אותנו כביכול בקידושין-אירוסין ביום מתן-תורה ובחופה-נישואין בהקמת המשכן ובית המקדש, וכלשונו שם: "וזהו שאמר דהוא מקדש לו ג"כ עמו ישראל בדוגמא זו, בקידושין שהיא נתינת התורה, כמו שאמר אל תקרי מורשה אלא מאורסה, ובחופה הוא יחוד שכינתו במקדש עמנו, וכמו שדרשו ביום חתונתו זה מתן-תורה וביום שמחת לבו זה יום שנתחנך המשכן".

ועי' גם בפ' הכלי-יקר (ר"פ במדבר) שהרחיב לבאר כי יום מתן-תורה נחשב כיום האירוסין שבין הקב"ה לישראל, ואילו יום הקמת המשכן נחשב כיום הנישואין. בהקשר לכך הוא מציין כי על שני מועדים אלו מצינו בדברי חז"ל שהמשילו את ישראל לכלה. בדבר"י-תשא (שמות לא, יח) כתיב לגבי מתן לוחות ראשונות: "ויתן אל משה ככלותו לדבר עמו בהר סיני שני לוחות העדות וגו', ופירש"י (שם, עפ"י דרשת חז"ל בשמו"ר פר' וא, ה, ובתנחומא שם ריש פס' טז וסוף פס' יח): "ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה ככלה לחתן וכו', ד"א מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קישוטין וכו', ואילו בפר' נשא (במדבר ז, א) כתיב לגבי הקמת המשכן: "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וגו', ופירש"י (שם, עפ"י דרשת חז"ל בתנחומא שם סוף פס' ט): "ויהי ביום כלות משה, כלות כתיב, יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה".

וכבר אמרו חז"ל (במדבר"ר פר' יב, ח, בסופה): "ביום חתונתו, זה סיני, חיתונין היו, שנאמר וקדשתם היום ומחר, וביום שמחת לבו זה מתן-תורה, שנאמר ויתן אל משה ככלותו וגו', ככלתו כתיב, ד"א ביום חתונתו זה אהל מועד וביום שמחת לבו זה בית העולמים, ומנין לאהל מועד שחיתונין היו, דכתיב ביום כלות משה להקים את המשכן, כלת כתיב, כיומא דעלת כלתא לגננא".

וע"ע בפ' הכלי-יקר (שם) שביאר לפי דרכו, על יסוד דברי חז"ל, שיום האירוסין של ישראל עם הקב"ה הוא ביום מ"ת, שבו אירס אותם הקב"ה ע"י התורה, דכתיב (דברים לג, ד): "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", ואחז"ל (פסחים מט:): "אל תקרי מורשה אלא מאורסה", ויום הנישואין היה ביום הקמת המשכן, בר"ח ניסן בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים, וביניהם היו עשרה חדשים, כשיעור הזמן שנותנין לבתולה בין אירוסין לנישואין להתקטט בקישוטי כלה, וכדכתיב (בראשית כד, נה): "תשב הנערה אתנו ימים או עשור". ובתו"ד כתב הכלי": "וכדי לדמות זיווג של ישראל להקב"ה בכל צד אל סתם זיווג הגביל הקב"ה ג"כ זמן ישראל עשרה חדשים מן ר"ח סיון בו נתאסר בתורה אשר ציווה לנו משה עד ר"ח ניסן שבו הוקם המשכן ונשלם הזיווג מכל וכל" וכו'.

בצאתם מירושלים נפלו

מאיגרא רמא לבירא עמיקתא

לעומת זאת, בצאתם מירושלים לגלות עם חורבן בית-המקדש היה הכיוון הפוך לגמרי, בכיוון הנגדי של ירידה עצומה ונפילה מסחררת מלמעלה למטה, מרום המעלה עד לבור תחתיות.

על כך אמר הכתוב (איכה ב, א): **"השליך משמים ארץ תפארת ישראל ולא זכר הדום רגליו ביום אפיו"**, ומפרש רש"י (שם): "משמים ארץ, לאחר שהגביהם עד לשמים השליכם לארץ בבת אחת, ולא מעט מעט, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, הדום רגליו, שרפרף מרגלותיו, וזה בית-המקדש".

והוא מה שאחז"ל (חגיגה ה:): רבי הוה נקיט ספר קינות וקא קרי בגויה, כי מטא להאי פסוקא השליך משמים ארץ נפל מן ידיה, אמר **מאיגרא רם לבירא עמיקתא**, ומפרש רש"י (שם, ד"ה מאיגרא רם): **"נמה גדולה נפילה זו, אין לך גבוה ובור עמוק כמשמים לארץ"**¹⁵.

שהכל מכח חורבן בית-המקדש, שע"ז אמר הכתוב (שם ה, טז): **"נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו"**, וכלשון הקינה (בקינות לליל ט"ב, המתחלת 'זכור ה' מה היה לנו'): **"נפלה עטרת ראשנו אוי, כי נשרף בית מקדשנו"**.

עוד אמר הכתוב (שם א, ט): **"ותרד פלאים אין מנחם לה"**, ומפרש על כך רש"י (שם): **"לפיכך ותרד פלאים, ירידתה נפלאות פלאים הרבה, שהכל מפליאים שאירע לה מה שלא אירע לכל עיר"**. ועוד פירושים שונים נאמרו בכתוב זה, שהצד השווה לכולם הוא שהירידה היתה בנפילה עצומה ומופלאות בהתדרדרות לא שגרתית בבת אחת, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

'ותרד פלאים' - שהתבטל 'פלא' החיבור בין עליונים לתחתונים
אמנם ניתן אולי לפרש עוד את הכתוב על יסוד דברי הרמ"א (או"ח, סי' ס"א)

בביאור חתימת ברכת 'אשר יצר': **"ועוד יש לפרש, שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר רוחני בדבר גשמי"** וכו', אשר מבואר מדבריו כי חיבור של דבר רוחני בדבר גשמי נקרא בשם 'פלא'.

וממילא אפשר לומר כן גם בפירוש הכתוב **"ותרד פלאים"**, דהיינו שעם 'חורבן' בית-המקדש התבטל ה'פלא' של החיבור בין העליונים לתחתונים בקשירת דבר רוחני בדבר גשמי.

כאשר יסודם של דברים הוא, במה שמבואר בספרים הקדושים (ראה: 'קהלת-יעקב', להגה"ק רבי יעקב צבי יאליש בעל 'מלא הרועים', ערך יסוד) כי תיבת 'חיבור'

15. ועי' בדברי המהרש"א (חדא"ג שם, סוד"ה נפל) שכתב: **"ואפשר שרמז בזה על שהשליכן בגלות לבבל, כדאמרינן פרק האשה לא הגלה הקב"ה ישראל לבבל אלא מפני שהיא עמוקה כשאל שנאמר מיד שאל גו"**.

ותיבת 'חורבן' הן מאותו שורש בלשון-הקודש, כשם שמצינו בלשון-הקודש מילים נוספות, שהן והיפוכן נגזרות מאותו שורש, כגון: 'להשריש' - להכות שרשים, ו'לשרש' - לעקור מן השורש; 'לסקול' - להשליך אבנים, ו'לסקל' - לאסוף אותן, ועוד כהנה"כ. אשר לפי"ז גם 'חורבן' הוא היפוכו של 'חיבור', כאשר פירושו הוא ביטול וניתוק החיבור שהיה.

בית-המקדש הוא מקום החיבור של **ביהמ"ק מקום החיבור והמפגש בין עליונים לתחתונים** כמו שאמר

דוד המלך (תהילים קכב, ג): **"ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו"**, אשר על כך אמרו חז"ל (תענית ה:): **"וא"ל רב נחמן לרב יצחק: מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, משום דבקרברך קדוש לא אבוא בעיר, א"ל הכי א"ר יוחנן: אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלם של מטה (והכי קאמר, עד שיהא בקרבך קדוש למטה, דהיינו ירושלים, לא אבוא בעיר למעלה - רש"י), ומי איכא ירושלים למעלה, אין, דכתיב ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו (ירושלים שלמטה תהא בנויה כעיר שחוברה לה, שהיא כיצא בה חברתה ודוגמתה, מכלל דאיכא ירושלים אחריתי, והיכן אם לא למעלה - רש"י)"**.

וכן אחז"ל (תנחומא, פר' משפטים פ"ס יח): **"לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, זה אחד מן המקראות המחזורות שבית-המקדש שלמטן מכוון כנגד בית-המקדש שלמעל"**¹⁶.

כי זה כל עניינו ומהותו של בית-המקדש לחבר את העליונים עם התחתונים, בהשראת השכינה הקדושה בתחתונים.

לפיכך מצינו שבית-המקדש נקרא **מטעם זה הוא נקרא 'צוואר' שהוא מקום החיבור של הראש והגוף** ומכונה 'צוואר', כמו שאמרו חז"ל

(ברכות ל): **על כך שכל העומדים בתפילה, בכל מקום שהם, עליהם לכוון את פניהם כנגד בית הכפורת שבבית קדשי הקדשים: "א"ר אבין, ואיתימא רבי אבינא: מאי קראה, כמגדל דוד צווארך בנוי לתלפיות, תל שכל פינות פונים בו"**.

16. וכפי שמובא כבר בפ' רש"י עה"ת בפר' תרומה (שמות כז, ג): **"כי יש מלות בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בנין וסתידה, כמו ותשרש שרשיה, אויל משריש, וחילופו ובכל תבואתי תשרש, וכמוהו בסעיפיה פוריה, וחילופו מסעף פוארה וכו', וכמוהו ויסקלוהו באבנים, וחילופו סקלו מאבן, הסירו אבניה, וכן ויעזקהו ויסקלהו" וכו'.** ועי' גם במש"כ הרמב"ם (פיה"מ כלאים פ"ב מ"ד): **"ומלת אשרש ומשרש גזור ממלת שורש, ועניינו לירות השורש ולעקור אותו, וכבר נמצא בספרי הנבואה ושרשך מארץ חיים"**.

17. וראה עוד מה שפירש"י בפר' בשלח (שמות טו, יז): **"מכון לשבתך, מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת"**. ועד"ז כבר תרגם בת"י (שם): **"תעיל יתהון ותנצוב יתהון בטור בית מקדשך אתר דמכוון קביל כורסי יקרר מוזמן קביל בית שכינת קדשך" וכו'.** ועל כך יסד הקליר באחת מקינותיו (בקניה ליום ת"ב, המתחלת 'על חורבן בית-המקדש'): **"שני מקדשים אשר במעלה ובמטה, זה על גב זה הואפלו בעלטה"**.

ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם", הרי ששיאה של התוכחה שבמשנה תורה וסופן של הקללות האמורות בה הוא הכתוב (דברים כט, סח): "והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה" וגו', שזו היא היציאה מירושלים בכיוון הנגדי וההפוך של יציאת מצרים.

עוד אמרו חז"ל (בפתיחתא דאיכ"ר, יא): "אילו **'ליל שימורים הוא לה' אל מול' בכך תבכה בלילה'** זכיתם הייתם קוראים בתורה ליל שימורים

הוא לה', ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים בכך תבכה בלילה", כאשר גם במימרא זו העמידו את ליל יציאת מצרים אל מול ליל תשעה-באב.

בעוד שעיקר זמני ומועדי ישראל נקבעו בימים, שבהם היא עיקר העבודה ובהם נוהגות מצוות היום המיוחדות, יוצאים מן הכלל הן שתי לילות שנקבעו לדורות, ליל התקדש חג הפסח, הוא ליל הסדר, וליל הבכיה בתשעה-באב.

כמובן, שהם מנוגדים והפוכים זה מזה, כאותו ההבדל הניגודי שבין 'בצאתי ממצרים' מלמטה למעלה לבין 'בצאתי מירושלים' מלמעלה למטה.¹⁹

ליל חמשה-עשר בניסן, ליל גאולתם של **'ליל פסח הוא' לילה כיום יאיר'** ואילו **'ט"ב הוא' במחשכים'** ישראל ממצרים,²⁰ הוא הלילה שעליו

נאמר **"לילה כיום יאיר"**,²¹ שע"ז אמרו חז"ל (זוה"ק ח"ב, לח): "ותנא הוה

19. ואפשר שזו כוונת הפייטן האלוקי הקליר בקינתו (הנאמרת ביום ט"ב, ומתחלת 'אאדה עד חוג שמים'): "אבחין בבכי ילל מדבר, אבחנה ליל מליל ומדבר ממדבר", דהיינו ששתי לילות יש לנו שנקבעו לדורות, אך יש לבחון ולהבחין בניגוד התהומי בין ליל פסח לליל תשעה-באב ובין 'צאתי ממצרים' למדבר לבין 'צאתי מירושלים' למדבר.

20. כמשאחז"ל (ברכות ט): "א"ר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב, שנא' הוציאך ה' אלוך ממצרים לילה, וכשיצאו לא יצאו אלא ביום, שנא' ממחרת הפסח יצאו בני-ישראל ביד רמה וכו', תנא' הוציאך ה' אלוך ממצרים לילה, וכי בלילה יצאו, והלא לא יצאו אלא ביום, שנא' ממחרת הפסח יצאו בני-ישראל ביד רמה, אלא למד שהתחילה להם גאולה מבערב". ועי' במש"כ בזה הרמב"ן בפירושו עה"ת בפר' בא (שמות יב, לא).

21. על סמך זה מובא חידוש גדול בדברי הפוסקים (שו"ת יד-אליהו (לובלין), סי' נא; והרחיד"א בפי' שמחת-הרגל להגש"פ; ועי' גם בשו"ת בית-יצחק י"ד ח"א, סי' קצט, בשולי המכתב בסופו, ובשו"ת תורת-חסד, חאו"ח, סי' כה, אות ו) שמשמע זה היה אפשר למול את בני ישראל באותו הלילה קודם אכילת הפסח, כמו שמשמע מתוך דברי חז"ל (שהש"ר א, יב): "אמר רבי אבהו: עד שמשא וישראל מסובין ואוכלין פסחיהן במצרים כבר הקדים הקב"ה שנאמר ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים וכו', נתן ריחו, למלך שהיה ריחו של אותו הדם קשה, והופיע להם הקב"ה ריח טוב במשומי-גן-עדן, והיתה נפשם קוהה לאכול וכו', אמרו לו נתן לנו מה נאכל, אמר להם כך אמר לי הקב"ה סינומוס כל ערל לא יאכל בו, מיד כל אחד ואחד נתן חרבו על ירכו ומהל עצמו" וכו', כי מאחר שלילה זה כיום האיר היה אפשר למול בו, למרות שלעולם אין מלין אלא ביום.

ובעיקר הדברים עי' בזה במש"כ המחבר בשו"ע (י"ד, סי' רסב ס"ב) והרמ"א (שם) ובדברי הט"ז (שם, סק"ב) והש"ך (שם, סק"ב), וכן בפ"ת (שם, סק"ד) ובערוה"ש (שם, סעיפים א-ה).

עוד אמרו חז"ל (מגילה טז): "ויפול על צווארי בנימין אחיו, כמה צווארין הוו ליה לבנימין, א"ר אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב, ובנימין בכה על צוואריו, בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב". וכבר ציין המהרש"א (בחדא"ג שם) שבית-המקדש נקרא בשם 'צוואר', כפי שדרשו חז"ל על הפסוק "כמגדל דוד צווארך".

על הדמיון של בית-המקדש ל'צוואר' נתבאר בספרים הקדושים (ראה: שם-משמאל, שופטים תרע"ח, בשם אביו הגה"ק בעל האבנ"ז; שפ"א, ויגש תרנ"ו, תרס"ד), שכשם שהצוואר הוא מקום החיבור בין הראש לבין הגוף, כך בית-המקדש הוא מקום החיבור והמפגש שבין העליונים לתחתונים ובין ישראל לאביהם שבשמים.

והוא שאמרו חז"ל (סוטה לו): על שבטו של בנימין שקפץ תחילה לים: "לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה, שנאמר ובין כתפיו שכן", ומפרש על כך רש"י (שם): "אושפיזן לגבורה, שבית קדשי הקדשים בנוי בחלקו". כי הלא 'בין כתפיו' של בנימין הוא 'צווארי בנימין', הרומז על בית-המקדש שנקרא 'צוואר', בהיותו מקום החיבור שבין העליונים לתחתונים, כך שדרשת חז"ל כי 'צווארי בנימין' הם 'שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין' ודרשת חז"ל על כך ש'זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה' יסודן אחד הוא.¹⁸

'החורבן הוא בביטול החיבור' 'חורבן' בית-המקדש הוא היפוכו של ה'חיבור', כאשר התבטל החיבור בין העליונים לתחתונים ובין ישראל לאביהם שבשמים, בהסתלקות השראת השכינה עוד קודם לשריפת המקדש בפועל. ועל ביטול ה'פלא' שבחיבור זה בין העליונים לתחתונים בקשירת דבר רוחני בדבר גשמי אמר הכתוב "ותרד פלאים".

כל זאת, בכלל ההבחנה שבין 'בצאתי ממצרים' בכיוון עלייה מלמטה למעלה לבין 'צאתי מירושלים' בכיוון ירידה ונפילה מלמעלה למטה.

שיא התוכחה הוא 'והשיבך ה' מצרים' וכאן המקום לציין, כי בעוד שההבטחה הגדולה שהובטחה לבני ישראל לאחר יציאת מצרים בעומדם על הים היתה ככתוב (שמות יד, ג): "התנייצבו וראו את ישועת

18. ויעויין עוד במשאחז"ל (זבחים קיח): על ביהמ"ק שנבנה בחלקו של בנימין: "כתנאי, חופף עליו, זה מקדש ראשון, כל היום, זה מקדש שני, ובין כתפיו שכן, אלו ימות המשיח, רבי אומר: חופף עליו, זה העוה"ז, כל היום, אלו ימות המשיח, ובין כתפיו שכן, זה העוה"ב". וכתב ע"ז המהרש"א (בחדא"ג שם): "במקדש בעוה"ז לא היה לשכינה דיבוק גמור אלא דרך חפיפה, משא"כ לימות המשיח דהוי דיבוק גמור לשכינה עם ישראל, דהיינו ובין כתפיו שכן", והן הן הדברים.

שכן לילה זה מתעלה אכן עד למעלתו של יום, ומכאן דינו וחשיבותו של לילה זה כאילו הוא ממש יום²⁵.

ועוד הוסיפו על כך, שמטעם זה נקרא ליל הסדר בשם "הלילה הזה" בלשון זכר, ולא בשם "הלילה הזאת" בלשון נקבה, כי הוא בבחינת יום, שהוא מלשון זכר. ואדרבה הא גופא היא שאלתו של הבן ששואל "מה נשתנה הלילה הזה" דהיינו מה ייחודו של לילה זה, שהוא נקרא בלשון זכר ונחשב כיום לעניין קיום מצוות של אכילת מצה ומרור ויתר מצוות הלילה.

וכך מפרש גם השל"ה הק' (מס' פסחים, מצה שמורה, בפיסקא דמעשה בר"א וכו', בהג"ה) את הלשון המובא בהגדה-של-פסח ש"היו מספרים ביציאת-מצרים כל אותו הלילה", שלא נאמר בלשון "כל אותה הלילה", וז"ל: "וע"ד הפשט נוכל לומר דאותו הלילה הוה מאירה כיום, כמו שיהיה לעתיד ולילה כיום יאיר, אמר יאיר לשון זכר, ולא תאיר, כי לילה תהיה כיום שהוא זכר, כן היתה גאולת ליל מצרים היתה מאירה כיום, על-כן אמר לשון זכר אותו הלילה".

גם היותו "ליל שימורים" הוא "לדורותם", כמשאחז"ל (פסחים קט): לגבי חשש זוגות בשתיית ארבע כוסות: "א"ר נחמן: אמר קרא ליל שימורים, ליל המשומר ובא מן המזיקין". ועוד מצינו בדברי הרמ"א (או"ח, ס"ו ס"ט תפ): "וי"א שיש לומר שפוך חמתך וכו' קודם לא לנו ולפתוח הפתח כדי לזכור שהוא ליל שימורים" וכו', והובא עוד בדברי הפוסקים (ח"י שם סק"ו; שו"ע הרב שם ס"ה) דבקצת מקומות נוהגין שלא לנעול החדרים שישנים שם בלילי פסח כי הוא ליל שימורים לכל בני ישראל לדורותם להוציאם מגלות הזה". וע"ע במש"כ הרמ"א (שם, ס"ו ס"ט תפא): "ונוהגים שלא לקרות על מיטתו רק פרשת שמע, ולא שאר דברים שקורין בשאר לילות כדי להגן, כי ליל שימורים הוא מן המזיקין".

וכנגד זה גם ליל הבכיה בתשעה-באב **ליל הבכיה של ט"ב הוא ליל בכיה לדורות'** נקבעה בבכיה לדורות, כמשאחז"ל (סנהדרין

קד: וכעין זה איתא נמי תענית כט. וסוטה לה): "בכה תבכה בלילה, שתי בכיות הללו למה, אמר רבה א"ר יוחנן: אחד על מקדש ראשון ואחד על

25. ואולי כל זה בכלל משאחז"ל (פסחים צה): "הראשון טעון הלל באכילתו וכו', מנה"מ, א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוידק: אמר קרא השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, לילה המקודש לחג טעון הלל, לילה שאינו מקודש לחג אין טעון הלל", ופירש"י (שם): "השיר יהיה לכם, ביום שתגאלו מן הגלות, כליל התקדש חג, כשם שאתם נוהגים לשורר בליל התקדש חג, ואין לך לילי חג להטעין שירה חוץ מלילי פסחים על אכילתו, לילה המקודש לחג, כגון פסח ראשון, שאין מקודש לחג, כגון ליל אכילת פסח שני, שאינו יו"ט". דאפשר שבכלל חג דרשא דגם ביו"ט אין אומרים הלל בלילה אלא ב"לילה המקודש לחג", דהיינו בליל פסח שהוא מאיר כיום החג עצמו, ולא ב"לילה שאינו מקודש לחג", דהיינו בשאר לילי יו"ט.

נהיר ליליא כתקופה דתמוז, וחמוי כל עמא דינוי דקוב"ה, ההוא דכתיב ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה²².

באותה שעה יצאו ישראל מחשכה לאורה, כנוסח שאומרים בהגש"פ (בפיסקא המתחלת 'לפיכך', הנאמרת קודם חלקו הראשון של ההלל, שמקורה במתני' בפסחים קט:): "הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאבל ליום-טוב, ומאפלה לאור גדול" וכו'.

ואילו על חורבן בית-המקדש וגלות ישראל אמר הכתוב (איכה ג, ו): "במחשכים הושיבני כמתי עולם".

ליל שימורים של פסח הוא 'לדורותם' על ליל יציאת מצרים כתיב בפר' בא (שמות יב, מב): "ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל לדורותם".

אורו הגדול של לילה זה, אשר "לילה כיום יאיר", נמשך לדורות עולם, כאשר בכל שנה ושנה, בליל התקדש חג הפסח, חוזר ומתנוצץ אור יום זה, אשר מאיר לארץ ולדרים עליה בלילה קדוש ונשגב זה, כפי שמבואר בספרים הקדושים (ראה: בני-ישיב, מאמרי ניסן, מ"ד, דרוש ה בסופו; תפארת-שלמה, רמזי פסח, ד"ה אראב"ע; שפ"א, פסח, תרמ"ד, בתחלתו; ומטו הכי גם בשם הגר"א) כל אחד לפי דרכו, כי בעוד שהמצוות המיוחדות לכל מועדי השנה, כמו תקיעת שופר, נטילת לולב, נוהגות ביום דווקא ולא בלילה, הרי שאת מצוות חג הפסח, אכילת מצה ומרור וסיפור יציאת-מצרים, נצטוונו לקיים דווקא בלילה. וגדולה מזו מצינו, שלילה זה הוא הלילה היחיד בשנה שקוראים בו את ההלל²³, למרות שמצוות קריאת ההלל היא לעולם ביום דווקא, כפי שדרשו חז"ל (מגילה כ:): "לקריאת ההלל, דכתיב ממזרח שמש עד מבואו, רב יוסף אומר זה היום עשה ה'²⁴

22. ויעיין בדברי האו"ח ח הק' (שמות יב, ל; יג, ז) שכתב לחדש על יסוד הכתוב (שם יג, ח): "ההגדת לבנך ביום ההוא לאמר" וגו', כי מכלל מצוות סיפור יציאת-מצרים הוא להודיע ולספר לבנו כי היה זה 'ביום ההוא', דהיינו שאותו הלילה היה כיום יאיר כצחות היום, יעווי"ה בדבריו.

23. הן ההלל הנאמר בשעת הסדר, כשהלקו הראשון נאמר על כוס שני בסיום ההגדה קודם ברכת "אשר גאלנו", וכדתנן במתני' (פסחים קט:), וחלקו השני לאחר ברהמ"ז, כדתנן (שם קיז): "מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו, רביעי גומר עליו את ההלל" וכו', ועי' בח"י (סי' תפ סק"ב) דהלל זה חמיר טפי, שאף אבל ל"ע שלא נהג אבלות קודם יו"ט גומר את ההלל בליל פסח, והן ההלל שנאמר בברכה לאחר תפילת ערבית בביהכ"נ לדעת הנוהגים כן, וכמש"כ הטור (או"ח, ס"ו ס"ט תעג): "ויש מקומות שנוהגין לקרות ההלל בב"ה בציבור כדי שלא יצטרכו לברך עליו בשעת ההגדה, ומה טוב ומה נעים ההיא מנהגא, ויש לו סמך במסכת סופרים וכו', ומצוה מן המובחר לקרות ההלל בב' לילות של גלויות ולברך עליו ולאמרה בנעימה ולקיים מה שנא' ונרוממה שמו יחדיו", וכ"כ גם המחבר בשו"ע (שם, סי' תפז ס"ד) דבליל ראשון של פסח גומרין ההלל בציבור בנעימה בברכה תחילה וסוף עיי"ש.

24. ועי' בשו"ת חת"ס (או"ח, סי' נא, ד"ה ובא"ר) שכבר עמד בזה איך אומרים הלל בליל פסח, והלא לילה לאו זמן הלל הוא, יעווי"ש מש"כ בזה.

**נענשו ב'בכיה לדורות'
על שמאסו בליל שימורים
'לדורותם' ורצו לשוב מצרימה**

ועוד נראה להוסיף, לפי דרכנו, ששיקור הבכיה של חנם שבכו במדבר בלילה של בכיה מרגלים היה ברצונם לשוב

מצרימה, כמו שנאמר בפר' שלח (במדבר יד א-ג): "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, וילונו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו עליהם כל העדה **לו מתנו בארץ מצרים** או במדבר הזה לו מתנו, ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפול בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז **הלוא טוב לנו שוב מצרימה**", ועל בכיה של חנם זו נענשו, שאם הם מואסים ב'בצאתי ממצרים', ואין רצונם ב'ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל **לדורותם**", הרי שנגזר עליהם 'בצאתי בירושלים', שעי"ז "אני אקבע לכם בכיה לדורות".

וכל זה בכלל כוונת דברי חז"ל שאמרו "אילו זכיתם הייתם קוראים בתורה ליל שימורים הוא לה', ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים בכה תבכה בלילה".

תורה ותעודה, וכלי החמדה, בצאתי ממצרים, ששון ושמחה, ונס יגון ואנחה, בשובי לירושלים.

ולא שמעו בקול ה' וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות, אולי יידרש זה מפסוק וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר וטפכם כאשר אמרתם לבז יהיה בוא עת פקודתם, כי אני פוקד עוון אבות על בנים, והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שייירו אותה לדורות" וכו'.

ועוד מצינו דכתיב (יחזקאל כ, כג) על כך: "גם אני נשאתי את ידי להם במדבר להפיץ אותם בגוים ולזרותם אותם בארצות". ומובא בפי' הרד"ק (שם): "וכן אמר דוד ע"ה וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיץ זרעם בגוים ולזרותם בארצות, וזה לא מצאנו מבואר בתורה וכו', ובמדרש כי על העתיד אמר, שגזר על זרעם להיות גולים מארצם ולזרותם בארצות וכו', ואמרו כי מה שאמר ויבכו העם בלילה ההוא ליל תשעה-באב היה, אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם אני אקבע לכם בכיה לדורות, כי בתשעה-באב חרב הבית בראשונה ובשנייה".

ועד"ז מפרש גס הספורנו בפר' שלח את הכתוב (במדבר יד, כח): "אמור אליהם חי אני נאום ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם", וז"ל שם: "כלומר כי אמנם כאשר דברתם באזני, באמרוכם או במדבר הזה לו מתנו, ובאמרוכם נשינו וטפינו יהיו לבז, וכן למרגלים באמרם ארץ אוכלת יושביה היא, שהכל יתקיים בכם, כן אעשה לכם, בזמנים מתחלפים, ובה נשבע מה שהעיד המשורר באמרו וישא ידו להם להפיל אותו במדבר ולהפיל זרעם בגוים, וכן יחזקאל באמרו וגם אני נשאתי ידי להם במדבר להפיץ אותם בגוים". וכן הוא מפרש גם בפר' דברים (דברים א, לו): "גם בי התאנף ה' בגללכם, וזה כדי שתקיים בכם בכיה לדורות, כמו שיעד באמרו אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם, והדיבור באזני בזה היה באמרם נשינו וטפינו יהיו לבז וכו', ואמר ג'כ וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, שהיתה הכוונה שהטף סוף יהיו לבז, כמו שביאר המשורר באמרו וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות, וכן העיד יחזקאל באמרו וגם אני נשאתי את ידי להם במדבר להפיץ אותם בגוים וגו'".

מקדש שני, בלילה, על עסקי לילה, ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, אמר רבה א"ר יוחנן אותו (היום) [הלילה] ליל תשעה-באב היה, אמר להן הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות" וכו'.

והנה במה שאמר הכתוב (איכה א, ב) "בכו תבכה בלילה ודמענתה על לחיה" פירש"י (שם) ע"ז: "בכו תבכה, שתי בכיות על שתי חורבנים, בלילה, שהמקדש נשרף בלילה, דאמר מר לעת ערב הציתו בו את האור, ד"א בלילה, לילה של בכיה מרגלים בתשעה-באב גרמה להם" וכו'. (היום) [הלילה] ליל תשעה-באב היה, אמר להן הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני אקבע לכם בכיה לדורות" וכו'.

ועוד פירש"י (שם): "ודמענתה על לחיה, מתוך שהיא בוכה תמיד". והן אמת שרש"י נתכוון לפרש כן לפי כל שלושת הפירושים שהביא בהא דכתיב "בלילה". אולם פי' זה א"ש טפי לפי פירושו השני, דלילה של בכיה מרגלים גרמה להם, דע"ז אמר הכתוב שאותו בכיה של חנם שבכו באותו הלילה גרמה להם בכיה לדורות, של "ודמענתה על לחיה", שהיא בכיה קבועה ונמשכת, כלשון חז"ל "ואני אקבע לכם בכיה לדורות", ובמס' תענית (שם) גרסין "ואני קובע לכם בכיה לדורות".

ונראה עוד, בעומק משמעות הדברים, שאין זה סתם עונש של מידה כנגד מידה בבכיה כנגד בכיה, אלא כביכול אמר להם הקב"ה "אתם בכיתם בכיה של חנם" ללא כל סיבה, שמאסו בארץ חמדה, ארץ טובה ורחבה, ארץ זבת חלב ודבש, שרצה להנחילם וכפרו בטובתו, ולכן העונש הוא שמעתה אני כבר אהפוך אותה לבכיה שאינה של חנם, ואקבע (או קובע) להם בכיה אמיתית לדורות, שאותן דמעות שבכו לחנם לא יתייבשו על לחיין, מתוך שיבכו תמיד על שני חורבנות²⁶.

26. והנה כתיב (תהילים קו, כד-כז) לגבי חטא המרגלים: "וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדבר, וירגנו באהליהם לא שמעו בקול ה', וישא ידו להם להפיל אותם במדבר, ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות", אשר משמעות הדברים היא כי גם חורבנם של שני בתי המקדשות וגלות ישראל מארצם היו כבר בכלל הגזרה שנגזרה על אבותינו בחטא המרגלים שלא יכנסו לארץ, כפי שפירש"י (שם): "ולהפיל זרעם בגוים, מאותו שעה נגזר עליהם חורבן הבית, שהרי ליל תשעה-באב בכו, ואמר הקב"ה הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות".

וכן מבואר בדברי המהרש"א (סוטה שם, בהדא"ג) כי אף שבפסוקי התורה לא נתפרש להדיא שהקב"ה קבע להם בכיה לדורות בליל תשעה-באב, בעטיו של חטא המרגלים, הרי שמפורש כן בפסוקי ספר תהילים, שנגזר עליהם "להפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות". ושוב הוסיף על כך, כי למעשה יש רמזים על כך גם בפסוקי פרשת המרגלים שבפרשת שלח ובאמת שכבר הקדימו הרמב"ן בפר' שלח (במדבר יד, א) בכל הדברים הללו: "ואמרו ורבותינו הם בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות, ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה, אבל מקרא מלא הוא, וימאסו בארץ חמדה ולא האמינו לדבר וירגנו באהליהם

שיר המעלות

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א עם הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר מרבני המכון, בהתייעצות מקפת עם מהנדסי המעלות של המכון, הרה"ר יוסף חיימוביץ והרה"ר אוריאל סלומון

הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר שליט"א, מרבני המכון, בפגישה בחב' 'אלקטרה', בהשתתפות: מר עמית מור - מנכ"ל קונצרן חברת האם 'אלקטרה'; מר אלעד לוינגר - אחראי מערכות אלקטרה נדלן; מר יוסי בן אליעזר - משנה למנכ"ל חטיבת 'אלקטרה נדלן'; מר אלכס אימס - מהנדס ראשי אלקטרה מעליות; מר שוהם ספורטה - מהנדס פיתוח אלקטרה מעליות; מר עומר מוישיב - אחראי שירות מעליות אלקטרה; מר סמיון בודיאצקי - אחראי אתר הבניה ברמת שרת ירושלים

ראש המכון, הגרא"מ הלפרין שליט"א, והרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר, מרבני המכון, יחד עם מהנדסי המעלות של המכון, הרה"ר יוסף חיימוביץ והרה"ר אוריאל סלומון, בפגישה מורחבת עם מר עמית מור, מנכ"ל קונצרן חברת האם 'אלקטרה', בהשתתפות: מר אלכס אימס - מהנדס ראשי אלקטרה מעליות; מר אמנון שרבי - סמנכ"ל שירות אלקטרה מעליות; מר ירון ליאני - מנהל שירות אלקטרה מעליות אזור ירושלים

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א יחד עם הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר ומהנדס המעליות הרה"ר אוריאל סלומון, בסיור עם מר עמית מור, מנכ"ל קונצרן 'אלקטרה', במרכז השירות של אלקטרה מעליות, שם הוא מציג בפניהם את מערכת שאיבת נתוני מידע רציף לתקלות

בפגישת התייעצות בנושא מעליות בחדרו של ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א משתתפים עוד: הגאון רבי אופיר מלכא שליט"א - ראש בית ההוראה 'הלכה למעשה'; רבני המכון הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר; מר ניסים ברדה - מנכ"ל חב' 'צום' מעליות; מר אלכס אימס - מהנדס ראשי אלקטרה מעליות; והמהנדס הרה"ר יאיר הולנד

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א, יחד עם הרה"ג ר' יעקב לוריא מבכירי רבני המכון, בפגישה עם מר שילה אודות פיתוח 'מראה קומות' ייעודי למעליות שבת, שיפעל באופן עצמאי לפי הערכה ללא תלות באינפורמציה מן המעלית

בעקבות התרבות הפרויקטים החדשניים רבי הקומות המיועדים לציבור שומרי תורה ומצוות, אם בבנייה חדשה ואם במסגרות שונות של התחדשות עירונית ופינוי-בינוי, הולכת וגוברת מיום ליום הדרישה מהיזמים/קבלנים להתקנת מעליות שבת מהודרות באישור המכון המדעי טכנולוגי להלכה.

יחד עם זאת, גם הטכנולוגיות של המעליות המהירות המתקדמות הולכות ומשתנות ללא הרף, על שלל האלמנטים והפונקציות המוטמעות בהן, כאשר כל העת נדרשים רבני ומהנדסי המכון להיות עם 'יד על הדופק',

לזהות מבעוד מועד את כל השאלות ההלכתיות שהן מעוררות ולהתאים להן את הפתרונות המושלמים למהדרין מן המהדרין.

בשבועות האחרונים, נערכו מספר פגישות מכריעות והתייעצויות אינטנסיביות בנושאים אלו בין רבני ומהנדסי המכון לבין גורמים שונים, בעקבות מספר מיזמי ענק של מגדלים ורבי קומות, הן ברחבי הארץ והן בריכוזים של יהודים שומרי תורה ומצוות במקומות שונים בעולם, כאשר בחלקן הושגה פריצת דרך ו/או התקדמות חשובה, שתאפשרנה להמשיך בהתקנת המעליות המהודרות שבאישור המכון המדעי טכנולוגי להלכה גם במעליות המתקדמות והחדשניות ביותר על-ידי חברות המעליות המובילות בעולם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

במעמד מרשים הוענקו תעודות הסמכה, מטעם בית ההוראה המרכזי 'אוהב שלום', בראשות הגאון רבי אהרן בן אדיבה שליט"א, לעשרות רבנים שהוסמכו לשמש כמורי הוראה וכמשיבים ב'קו ההלכה'.

במרכז המעמד עמדו דבריהם של כב' הראשל"צ הרב הראשי לישראל, הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א, ושל ראש המכון המדעי טכנולוגי להלכה, הגאון הגדול רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, שהנחו את הרבנים מורי ההוראה מקבלי תעודות ההסמכה בדרכי פסיקת ההלכה והוראת דבר ד' זו הלכה.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א - אשר בבית ההוראה וב'קו ההלכה', כמו בעוד הרבה בתי הוראה ידועים ברחבי הארץ, נעזרים בו רבות בכל השאלות המתחדשות חדשים לבקרים בעקבות התפתחות

המדע והטכנולוגיה - הדגיש בדבריו במיוחד את חובתו של כל רב פוסק הלכה לברר בעצמו כל שאלה חדשה המתעוררת משורשיה הראשונים, החל ממקורות הש"ס, דברי הראשונים ודיעות גדולי הפוסקים מדורות קדמונים, מבלי להסתמך רק על ספרי קיצורים או שמועות בע"פ של פוסקים כאלה או אחרים.

יום ולילה לא ישובו

הרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר שליט"א מורבני המכון בשיעור בקהילת 'בית אבי'רמת בית-שמש ג' בנושא פלטות שבת וכיריים אינדוקציה בשבת וביו"ט

הגרש"י שטיצברג שליט"א מורבני בית-שמש מגיש בפני ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א את ספרו החדש 'שערי השבת' על השימוש בשבת במכשור חשמלי חדיש ומתקדם

הפעילות בין כותלי המכון אינה פוסקת לרגע קט. כמעט בכל רגע מגיעה פנייה או שאלה הלכתית כזו או אחרת מכל רחבי העולם, כאשר הד קלוש לכך יכולים לקבל קוראי הבטאון החודשי של המכון 'אספקלריה' מקריאה בו מידי חודש בחדשו.

כמובן, שבשבועות אלו כבר נערכים יצרני/יבואני/משווקי המכשירים החשמליים, מקררים ומקפואים, מזגנים ותנורי אפייה, ברי מים, מיני-ברים ומיחמים, ועוד ועוד, לקראת עונת החגים המשמשת ובאה, והם משחרים לפתחו של המכון המדעי טכנולוגי להלכה לשם בקשת אישורים הלכתיים, דבר המטיל עומס נוסף על רבני ומהנדסי המכון בבדיקות יסודיות של המכשור החדש במעבדות המכון, על-מנת לוודא כי הם פותחו בהתאם לכל ההנחיות המהודרות של רבני המכון והם עומדים בכל הדרישות הקפדניות בתכלית ההידור.

הרה"ג ר' יעקב לוריא מבכירי רבני המכון בבדיקת דגמי מיני-בר חדישים

הרה"ג ר' יעקב לוריא מבכירי רבני המכון יחד עם מהנדס המכון הר"ר ישראל מוסקוביץ בבדיקת דגם נוסף של מיני-בר מתקדם

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

מטבע הדברים, משמש המכון כתל תלפיות וכתובת מרכזית לכל השאלות ההלכתיות המתעוררות חדשים לבקרים.

על שולחן רבני המכון, מצטברות מדי יום ביומו עשרות פניות, משואלים מרחבי הארץ והעולם. כמה מן האקטואליות והמעניינות שבהן, מהחודש האחרון, מוגשות לפניכם:

הטבלת חלקי מכשיר מנגל והגעלתם

לכבוד הרבנים החשובים שלום וברכה
אני רוצה לשאול על כלי למנגל מברזל, או חד פעמי שחלקו עשוי מרשת ברזל וחלקו הוא תבנית אלומיניום חד פעמית, האם כלים אלו טעונים הגעלה וטבילה.
- אולי זה דומה לתבניות חד פעמי שלא נוהגים לטבול.
תודה

יהודה ק.

גבעת-זאב

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

באשר לטבילה - חלקי המכשיר הקבועים, תבניות ורשתות, העשויים מתכת ומשמשים את האוכל, בוודאי צריכים טבילה. אם משתמשים בתבניות חד-פעמיות שמושלכות לאחר מכן לאשפה ניתן כמובן להקל בהן כמו בכל תבניות חד-פעמיות אחרות.

באשר להגעלה - הגעלת כלים חדשים בזמננו היא חומרא גדולה מאוד, לאור המציאות בתעשיית יצור הכלים והליכי הברקתם וליטושם, אך גם לאותם שנוהגים בזה ואשרי חלקם ניתן להסתפק בחימום המכשיר קודם השימוש הראשוני בחום מקסימלי, כך שכל חלקיו יגיעו למידת חום שהיא למעלה מכל ספק כחום של 'ליבון קלי' לפחות, אשר דינו כהגעלה.

בברכת שבת שלום ומבורך

שימוש בשבת במכשיר שמיעה דמוי שתל

שלום,

התינוק שלנו קיבל מכשירי שמיעה על סרט (Bone conduction hearing aids) ורצינו לשאול מה עושים בשבת?

נראה לי שזה ה-PONTO 5, אפשר לראות אותו פה...

רצינו לדעת אם מותר להרכיב לו את המכשיר בשבת, וגם אם צריכים להיזהר לא לדבר ישירות למכשיר, או האם יש עוד הלכות שבת לגבי המכשיר הזה שאנחנו צריכים לדעת.
תודה רבה!

משפחת פ.

בית-שמש

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

המכשיר עליו שאלתם הוא מכשיר שמיעה, שבמידה מסוימת מדמה פעילות של שתל שבלול (קוקליארי), תוך עקיפת האוזן החיצונית יחד עם האוזן התיכונה וגירוי ישיר של העצב. במכשיר זה הצלילים נשלחים ישירות אל העצב, ועל-ידו נישאים התדרים לאוזן הפנימית.

באופן כללי, ניתן להשתמש במכשיר בשבת כל עוד הוא פועל, מבלי להפעילו או לנתקו בשבת עצמה. ניתן להרכיב אותו על ראש הילד באמצעות הסרט וגם ניתן לדבר אליו.

מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש אייר תש"פ, שם התפרסם מאמר מקיף בנושא מכשירי שמיעה בשבת.
2. הבטאון החודשי לחודש חשון האחרון, שם במדור 'על משמר ההלכה' התפרסם מקבץ של שאלות ותשובות הלכתיות בנוגע למכשירי שמיעה ושתלי שבלול.

בברכה שנשמע ונתבשר כולנו רק בשורות טובות ונוצה לשמוע בקרוב קול שופרו של משיח ולראות בנחמת ציון וירושלים.

שימוש בקנאביס רפואי בשבת

אימי, אשה כבת 80, סובלת מאוד מכאבים חזקים באופן תדיר, ומשתמשת באופן קבוע בעישון קנאביס רפואי במשאף רפואי ייעודי לשם כך. יש לה עובדת זרה שיכולה

חשש נגיעות חרקים בכלים חד-פעמיים מתכלים

שלום וברכה!

האם ידוע לכם על תופעה של חרקים בכלים חד-פעמיים מתכלים אקולוגיים?

האם יש כלים מהסוג הנ"ל שיכולים להשתמש בהם ללא חשש כשרות או ע"י בדיקה?

תודה רבה!

ברוך ל.

כפר חב"ד

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

קיימת אכן כיום תופעה די נפוצה של שימוש בכלים חד-פעמיים העשויים עץ, מקליפות עצים או מענפי דקל וכיוצא

באלו, כאשר מצד אחד השימוש בהם נחשב כיוקרתי ומכובד יותר מאשר בכלים חד פעמיים רגילים העשויים מפלסטיק או מנייר, ואילו מצד שני הוא גם זוכה לעידוד ותמיכה מארגוני ה'ירוקים' למיניהם, עקב היותם מתכלים מבלי לפגוע באקולוגיה ואיכות הסביבה.

מטבע הדברים, עלולים בהחלט להימצא חרקים בכלים שכאלה.

לא בדקנו זאת בעצמנו מעולם. אך ידוע לנו כי יש הטוענים

שחומרי העץ המשמשים לייצור הכלים עוברים תחילה תהליכי ניקוי יסודיים, כך שלא מסתבר שיישארו בהם חרקים ואין צורך לחשוש לכך. לעומת זאת, מומחי הכשרות הידועים, העוסקים בתחום בדיקת מזון מתולעים וחרקים, טוענים בתוקף כי בהחלט תיתכן עדיין הימצאות חרקים כמו 'פסוקאים' באותם הכלים. יש שטוענים כי ניתן לבדוק את רמת הנגיעות באמצעות ניצור הכלים על גבי משטח/נייר לבן, באופן שאם יש שם חרקים הם ייראו על המשטח, ונוסף לכך ניתן גם לבדוק היטב בבדיקה קפדנית את הכלים על-מנת לוודא שלא היו שם או שלא נותרו חרקים, ומאידך יש שסבורים כי בשל הקושי להבחין בחרקים הקטנטנים מומלץ שלא להשתמש כלל בכלים אלו.

יש אריזות של כלים מסוג זה הנמכרים בהכשרים של גופי כשרות ידועים ומקובלים, ומן הראוי לברר תחילה אם ההכשר כולל גם את נקיותם של הכלים מנגיעות של חרקים.

בברכה מרובה

להפעיל לה את המכשיר, וכשנדלקת נורה ירוקה המכשיר ראוי לשימוש, ואז שואפים את הנוזל/האדים, את השאיפות היא עושה בעצמה.

שאלנו רב לגבי מצבה הרפואי, והתשובה היתה שאם זה רק איסור דרבנן יש להתיר.

שאלתי היא:

א. האם השאיפות עצמן יש בהם איסור דאורייתא של מבעיר ביחס לגוף החימום החשמלי שיש במכשיר.

ב. מלבד הנ"ל, האם יש בזה איסור מבשל במה שמאדה את החומר מנוזל לאדים.

בתודה ובברכה

יהושע ש.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

לא הצלחנו להבין מתוך התשובה האם מדובר במכשיר לאידוי קנאביס או במכשיר לעישון קנאביס, שכן פתח בעישון וסיים באדים.

אם אכן מדובר במכשיר אידוי, הרי שבו אין עישון ושריפת חומרים כתוצאה מהשאיפה, אלא שאיפת אדים בלבד, דבר שאין בו כל איסור.

כאשר אדם נמצא במצב שבו הוא נזקק לקנאביס רפואי לצורך שיכוך והקלת כאבים מותר ללא כל ספק שגוי יפעיל עבורו את המכשיר, והוא רשאי לשאוף את אדי הקנאביס ללא כל חשש.

אולם עישון קנאביס בדרך דומה לעישון סיגריה או במקטרת וכל כיו"ב כרוך כמובן באיסור תורה ממש, ואין מקום להתירו אלא במקרים קיצוניים הגובלים בפיקוח-נפש או בספק פיקוח-נפש, שהיסורים האיומים עלולים לקצר את חייו ח"ו, אשר באופן תיאורטי הם מצבים אפשריים ל"ע, אך לא סביר כל-כך לכאורה שהם דורשים דווקא עישון ולא ניתן לספק אותם בדרך של אידוי.

מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש אדר האחרון, שם במסגרת מקבץ התשובות ההלכתיות שהופיעו במדור 'על משמר ההלכה' התפרסמו בעמודים 35-36 שתי תשובות ברוח זו על השימוש בקנאביס רפואי בשבת.

בברכת רפואה שלמה לכל חולי בית ישראל

ועשיית מחיצה המתרת, וכלשון המג"א (סי' שטו סוסק"ג):
 "אבל אם תוליהו שלא יראה הנר שרי, דה"ל ככיסוי בעלמא",
 וע"ע בזה בשו"ע הרב (שם, סעיפים ב-ד) ובמ"ב (שם, סק"ו
 וסק"י) ובמש"כ החזו"א (או"ח, סי' נב סק"יג).

בברכה מרובה

טעינת מעבד לשלל שבלול (קוכליאר) בשבת

שלום וברכה

אני לקראת ניתוח שתל, רציתי לשאול לגבי שתל של חברת
 מדאל, האם ניתן להצמיד ולנתק בשבת מהראש, ומה אופן
 ההטענה המותר בשבת (רוצה את המכשיר העגול ולא את זה
 שמעל האוזן שהוא עם סוללות).

למעשה שתי החברות מדאל וקוכליאר
 הציעו מכשיר על סוללות, אצל שניהם
 מחזיק כמעט יומיים. הבעיה שמדובר
 במכשיר שיושב מעל האוזן, ובמקרה
 הנוכחי יש קושי גדול שהסביבה תראה

שיש שתל, וכיון שיש אופציה להסתיר את הדבר לחלוטין
 תחת כיסוי הראש (מדובר באישה נשואה) לכן רוצים את
 המכשיר שלו. אכן אין אופציה של סוללות.

בבטאון שלכם היה כתוב בעבר שחברת מדאל לא ביצעו שום
 שינוי בהטענה, אך למעשה כשהיינו שם לפני כחודש וחצי
 הנציגה אמרה לנו שיש פיתוח שלכם של כבל מיוחד להטענה
 בשבת ללא כיבוי המכשיר, וניתן לרוכשו בנפרד במחיר של 650

ש"ח. האם זה לא נכון? או שזה בסדר לכתחילה הכבל הזה?
 מה הפרמטר להטענה. וכן קשה פה עם העניין שבעצם יש
 אופציה הלכתית חלקה יותר, אבל בגלל קושי רגשי רוצים
 ללכת על האופציה שהיא לכאורה פחות מבחינה הלכתית.
 איך אפשר לבחון את זה?

מתי הזמן הנכון הלכתית להטעין אותו? הבטריה נטענת 4
 שעות ומחזיקה מעמד 24 שעות.

כמו"כ רצינו לדעת כאמור מה לגבי חיבור וניתוק המכשיר
 בשבת מהראש. חשבנו שיש גם אופציה שילד תחת גיל
 חינוך יכול להוריד או להצמיד לאמא.

ובהמשך לכל הנ"ל ביקשתי מהחברה פירוט גם מצידם
 לגבי אופן השימוש המעשי בהטענה הזו בשבת. אני מבינה
 שבעצם כל כבל רגיל של הטענת טלפון נייד מאפשר הטענה
 ללא כיבוי בסופו, רק שעלתה שאלה של תקיעה בחוזק ולכן
 הציעו את הכבל המיוחד.

האם באמת למעשה אתם סוברים שמדובר בתקיעה בחוזק
 ויש צורך בכבל מיוחד? או שניתן לסמוך על כבל רגיל?

כיסוי בשבת של תאורת לד באמצעות הצמדה

מגנטית

שלום וברכה

אנו מקבלים את העלונים שלכם ונהנים מאד מהתוכן המקיף.

שאלתנו:

יש לנו מיטות עם קיר מיטה משולב בתאורת לד.

אנו מחפשים דרך קלה ומותרת להסתרת האור בלילה.

מדובר בנישה-קוביה בעומק 10 ס"מ בתוך הקיר מיטה.

חשבנו להצמיד לתקרת הקוביה פס מגנט דק וכשרוצים
 לישון להצמיד לזה יריעת בד אטום שיש עליו פס מגנט
 מקביל.

האם מותר לעשות זאת?

באם לאו, ניתן עם סקוטשים או משהו אחר? או שיש בכלל
 פתרון שונה?

מצ"ב תשריט המיטה כדי להבין את השאלה.

יישר כח!

משפחת ד.

בני-ברק

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

הפתרונות המקובלים בדרך-

כלל - אשר הרבה מהם גם
 מאושרים על-ידינו - לכיסוי
 מנורות לילה בשבת הם
 באמצעות כיסוי קבוע של
 תריס מסתובב או נע מצד

לצד, אשר על-ידו ניתן לכסות ולגלות את התאורה כמידת
 הצורך.

מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש תשרי תשפ"ג, שם
 התפרסם מאמר מקיף על מנורות שבת.

אולם כפי שאנו מבינים מתוך שאלתכם ומן התמונה
 שצירפתם פתרון זה אינו מתאים לכם, שכן מדובר בפסי
 תאורת לד שלא ניתנים לכיסוי מוחלט בדרכים המקובלות.

הפתרון עליו שאלתם, להצמדת יריעת בד אטום לנישה ששם
 התאורה באמצעות פס מגנט הוא בהחלט פתרון טוב, שאין
 בו כל חשש, שכן לגבי עצם הצמדת מגנטים בשבת לזמן
 קצר בלבד על דעת לנתק אותם, כמו במקרה זה, התקבל
 הדבר להיתר, ומשכך גם אין בזה כל חשש איסור בונה
 או מוסיף על הבנין, וכן לכו"ע אין בזה משום איסור אהל

להשיג מכשירי שמיעה הפועלים באמצעות סוללות, ובפרט לאלה הנזקקים למכשירים מיוחדים, מכל סיבה שהיא, שלא ניתן להשיגם כלל עם סוללות, אנו מתירים מחסור ברירה לנהוג בדרך האמורה, אלא שלדעתנו ראוי מאד לבצע את ההנחה על מקום הטעינה בשינוי ולהניח זאת על המטען בדרך של שינוי כלאחר יד. כלומר: לא בדרך האחיזה הרגילה בין האגודל לאצבע הסמוכה לה (המכונה 'אצבע'), אלא בתפיסה בין האצבעות האחרות והנחה על המטען.

אלא שבאשר למעבדים של שתלי השבלול החדשים והמתקדמים שהטעינה שלהם היא אלחוטית המכשיר כבה בשעת הטעינה עם הנחתו על משטח המטען, כך שיש צורך להפעילו מחדש לאחר סיום הטעינה, דבר שלא ניתן לעשותו בשבת.

לפני למעלה משנה עסקנו רבות עם נציגות של קבוצת נושאי שתלי שבלול, המתמודדים עם בעיה זו, ומחפשים דרכים יחד עם החברות העולמיות למצוא להם פתרון. אך לצערנו לא הצלחנו להגיע לפתרון מושלם.

ב. באשר להסרת המכשיר מעל הראש בשבת והנחתו שוב, כאשר אין צורך בטעינתו, אנו ממליצים למי שיכול ויש באפשרותו שישתדל להישאר עם זה, ואולי לחבוש על זה גם בלילה משהו כמו סרט או כובע מהודק שיתפוס זאת.

עם זאת, במידה וזה בכל זאת נפל או זז ממקומו (או למי שבכל מקרה מאוד מתקשה לישון עם זה) שיחזיר אותו למקומו בדרך שינוי, כאשר במקום צער וצורך גדול כזה ניתן להתיר לעשות כן לכתחילה.

כנ"ל גם לגבי מי שנזקק להסיר אותו כדי לטעון אותו. האופציה של הסרה והצמדה באמצעות ילד שלא הגיע לחינוך היא בהחלט אופציה אפשרית.

ג. באשר לאפשרות טעינת המעבד באמצעות כבל מיוחד - זה נכון.

זה אמנם לא פיתוח שלנו. זה רעיון שהציג בפנינו ד"ר ח. אשר אפרתי קלינאי תקשורת בכיר.

ההנחה המקובלת אצלנו להטענת סוללות של מכשירי שמיעה ומעבדים לשתלים, כאשר לא ניתן להשתמש בסוללות המחזיקות מעמד לכמה מים, היא לטעון אותם

יש גם אופציה של כבל עם מגנט, יש חתיכה קטנה שנכנסת למקום ההטענה, והוא מתחבר לכבל שמחובר לחשמל באמצעות מגנט, האם זה יכול גם לפתור את העניין?
תודה רבה!

לאה ו.

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

א. כפי שכבר כתבנו על כך לא אחת, ומן הסתם גם הזדמן לכם לקרוא זאת, הרי כיום החברות מפסיקות כמעט לייצר הן מכשירי שמיעה והן מעבדים מתקדמים לשתלים הפועלים באמצעות בטריות/סוללות, והן עוברות למכשירי שמיעה נטענים, שהטעינה המלאה שלהם אינה מספיקה אפילו ליממה אחת שלמה, שלא לדבר על שבת וחג סמוכים זה לזה או שבת שלאחר שני ימי ראש-השנה (ובחול"ל מצוי הרבה יותר שני ימים טובים הסמוכים לשבת מלפניה או מאחריה), והם דורשים טעינה במהלך היממה.

ההמלצה המקובלת במקרים אלו היא לחבר את המטען מערב-שבת לשקע, יחד עם שעון שבת לשקע, להניח את המכשיר לטעינה בלילה קודם השינה בעוד המטען מנותק מזרם החשמל, כאשר הוא עתיד לאחר מכן להתחבר לחשמל באמצעות שעון-שבת מכוון מראש ולהטעין את המכשיר במשך כמה שעות כפי הצורך, כאשר לאחר סיום הטעינה המלאה הוא יתנתק שוב מזרם החשמל עוד קודם

שהמשתמש יתעורר ויטול אותו ממקומו כדי להרכיבו שוב באוזנו.

מלכתחילה, כל עוד היה ניתן להשיג במקביל גם מכשירים הפועלים באמצעות סוללות לא היתה דעתנו נוחה כל-כך מן המורים לנהוג כן לכתחילה בכל שבת, ולרכוש מכשירים שכאלה על דעת כן שיוטענו בשבתות ובחגים, כאשר מסיבה זאת היינו עד לא מכבר ממליצים לכל השואלים הרבים על כך, בכתב ובעל-פה, להעדיף את המכשירים הפועלים באמצעות סוללות המחזיקות מעמד כמה ימים, ולא התרנו זאת אלא במקרים חריגים, כפי שגם פרסמנו זאת בשעתו בתשובה הלכתית שהתפרסמה בבטאון 'אספקלריה' גיליון כ"א לחודש חשון תשפ"א (עמודים 5-6) המצו"ב. אך כיום, כאשר כמעט ולא ניתן

בשבת או לכל צורך אחר של פיקו"ג.

אמנם שמעתי מידיד שמבין קצת בתחום זה שיש הבדל בין מנוע בנזין למנוע דיזל. כל מה שכתבתם הוא נכון למנוע בנזין של רכבים רגילים. אבל במנוע דיזל שהוא בד"כ המנוע של האמבולנסים אין ניצוצות אש להצתה.

מצו"ב שיחה שהתכתבתי עם AI, כמובן לא ניתן להסתמך עליו כלל, אבל לפי מה שביררתי הוא כותב נכון, או בכיוון הנכון. אשמח אם ניתן להעביר

לראש המכון. אשמח שתשלחו לי מה שיש לכם כתוב בנושא זה.

אני מצידי גם ניסיתי לברר עוד עד כמה שהצלחתי, דברתי גם עם מכונאי רכב, והוא אישר שבמנוע דיזל גם ישנו אש, ויש חילוק בעוצמת האש בגלל

הוספת הדלק אם יש מתווסף משקל לרכב. אבל הוא כן חילק שבמנוע דיזל גם אם יתווסף משקל, לא יתווסף דלק כמו במנוע בנזין שיתווספו הצתות בכל משקל קטן ככל שיהיה, ולכן הוא חושב (אין לו הוכחות, ואין לו איך לבדוק את זה) שבמנוע דיזל לא יהיה חילוק בכל משקל קטן שנוסף, ורק במשקל גדול. הוא גם לא ידע לומר איזה משקל יוסיף גם במנוע דיזל.

עיקר הסברא של החילוק בין המנועים תלויה גם במציאות שברכבים שיש בהם מנוע דיזל, הוא מלכתחילה עשוי למשקלים יותר גבוהים, לדוגמא מנוע בנזין עשוי לרכבים שמשקלם עד כמה מאות ק"ג, ורכב עם מנוע דיזל עשוי לרכבים גדולים במשקל כמה טונות, ולכן המנוע דיזל מורכב

מלכתחילה שמזריק דלק נוסף רק בהפרש משקל גבוה, ולכן משקל קטן שמתווסף הוא אחוז קטן ולא מוסיף בהזרקה הדלק וממילא לא מגביר את עוצמת האש. אכן יש צד שהמשקל הקטן שהוסיף כן הוסיף, לדוגמא אם הוא מוסיף דלק במשקל נוסף של 50 ק"ג, והק"ג היחיד שהוסיף היה בסף

של ה-50 ק"ג, הרי הוא הוסיף את הדלק. אבל זה כבר נכנס לנושא של ספק פס"ר לשעבר, וזה הרבה יותר קל.

אשמח אם תוכלו להעביר את מה שהמכונאי שהתייעצתי איתו אמר לי ולאמת אם דבריו נכונים, ואם כנים הדברים, אולי יהיה היתר להוסיף משקל קטן ברכב כמו אמבולנס שממונע רק במנוע דיזל.

בדרך גרמא (ולפי הוראתנו גם בדרך שינוי) באמצעות שעון שבת.

כאמור לעיל, הנחיה זו נועדה למכשירים הנטענים בהנחתם על משטח הטעינה, ללא צורך בחיבור לכבל, ומשכך נוצרה הבעיה במעבדים הכבים מיד עם ההנחה על משטח הטעינה ונדרש להפעילם שוב לאחר הסרתם מן המשטח.

לצורך כך יצרנו קשר עם חב' 'מדאלי' וביקשנו לפתור זאת, כפי שמתואר בהרחבה בחומרים ששלחנו לכם בשעתו.

התברר שככל הנראה שינוי שכזה במעבדים, שעל פניו נראה די פשוט, דורש הליכים מסורבלים במשך זמן ממושך, והוא לא יוכל להתבצע רק בדור הבא, או זה שלאחריו, של המעבדים.

במקביל, הגיע אלינו ד"ר אפרתי והציע לעת-עתה לטעון את המעבדים באמצעות חיבור לכבל הטענה שיופעל לאחר מכן על-ידי שעון שבת, כאשר בצורת טעינה זו שכזאת המעבדים אינם כבים.

במהלך הדיון עמו עלתה בין היתר שאלת ה'תקיעה בחוזק' של החיבור לכבל ההטענה, ועל כך הוא הגיב כי הוא מצא דרך לפרק את שיני קצה הכבל שתופסים אותו בחיבור, באופן שהחיבור יהיה קצת רופף. הוא הוסיף כי הוא מוכן לסייע לכל מי שיצטרך בהשגת הכבל המתאים ופירוקו כאמור, וכן בפנייה לקופ"ח לסבסד או להוזיל את מחירו.

מצד אחד, לא קבענו מסמרות כי טעינה בכבל רגיל אסורה משום 'תקיעה בחוזק', ומצד שני אנחנו גם לא הענקנו אישור הלכתי לכבל זה, ורק הסכמנו עמו כי בתנאים הנוכחיים זו האפשרות היחידה המומלצת לטעינת המעבד למי שזקוק לכך, ובוודאי שיש עדיפות הלכתית לכבל שאין בו כל חשש 'תקיעה בחוזק'.

ולשאלתכם, כבל המתחבר באמצעות מגנט יכול גם הוא לפתור בעיה זו.

בברכת שבת שלום ומבורך

ושנשמע ונתבשר כולנו רק בשורות טובות

תוספת משקל ברכב שנוסע בשבת לצורך הצלה ופיקו"ג

ב"ה

קראתי את כל התשובות הנפלאות שהתפרסמו בגיליונות אספקלריה ע"ז וע"ח על תוספת משקל בנסיעת יולדת ברכב

יתכן אמנם כי יש הבדל בין מנוע בנזין למנוע דיזל בכמות ההשפעה היחסית, שככל שהרכב גדול וכבד יותר ההשפעה היחסית על התוספת של כמות הדלק הנשרפת ביחס לכמות שהיתה נשרפת בלעדיה היא קטנה יותר, כשם שיתכנו שינויים נוספים בכמות הדלק הנשרפת עקב נתונים צדדיים של מנוע גדול ורכב כבד, כמו למשל כח האצה גדול יותר לתנועת הרכב שחוסך בשריפת הדלק, אבל כאמור בסופו של דבר כמות הדלק הנשרפת יחד עם כמות האש וההבערות מושפעת תמיד מכל משקל שהוא.

כך שאם נשתמש בהגדרות הלכתיות הרי גם במנוע דיזל, כמו במנוע בנזין, כל תוספת עומס ומשקל גורמת הן לריבוי האש (כדעת שו"ע הרב או"ח סי' תצה ס"ב ובקו"א שם סק"ב בהגדרת מלאכת 'מבעיר') והן לכילוי החומר/דלק (כדעת שו"ת אבנ"ז או"ח ח"א סי' רלח בגדר המלאכה).

בברכה מרובה

שימוש בשבת במכשיר לייצור קרח

בוקר טוב,

יש לנו מכשיר לייצור קרח. לגבי שימושו בשבת אשלח עכשיו את הדגם שלו.

ממה שביררתי הפעילות שלו היא אחרי שמתמלא המיכל של הקרח, לאחר זמן הוא מתחיל להפשיר בחלק התחתון, ואחר כך שוב מתחיל לייצר. אין פעילות ברגע שלוקחים קרח רק לאחר פעולת ההפשרה.

אתמול קיבלתי מידע נוסף על פעולת המכשיר. הפעולה נעשית על ידי שיש משהו מיוחד שברגע שמצטבר עליו קרח אז הוא מתחיל את הפעולה של ההפשרה ולאחר מכן יצור הקרח.

גם שלוקחים ממכל קרחים זה

לא קשור לפעולה. זה תלוי בו לאחר הצטברות קרח במיכל שלו. כך שזה ודאי שלא גורמים לו פעולה נוספת בלקיחת הקרחים מהמיכל.

לי נראה שצריך לא לנגוע בו מתי שמתחיל להפשיר, רק מתי שהוא לא פועל. אבל אני צריך פסק הלכה בזה. האם בכל זאת תוכלו לעזור לי בזה?

ישר כח גדול

תודה רבה

ציון ב...

מרכז תורני...

מודיעין עילית

ישר כח על הזכות שהמכון מציל את כלל ישראל מאיסורים, וה' יתן לכם כח להמשיך יותר ויותר.

תודה מראש

הרב שמעון ב.

ביתר עילית

תשובת רבני המכון:

שלום רב לאוהבי תורתך

אנו מתנצלים על האיחור היחסי בכתיבת התשובה ומשלוחה, למרות שכבר הגענו למסקנה זו לפני כשבוע, וזאת עקב העומס הבלתי פוסק של פניות דחופות ומשלוח תשובות לשאלות שאינן סובלות דיחוי.

ולגופו של ענין, בבחינה ראשונית של הנתונים עלה בידינו כי אמנם ישנם הבדלים בתהליך הבעירה הראשוני בין שני סוגי המנועים, אבל בשניהם קיימת בעירה המואצת וגדלה בהוספת עומסים, הן על-ידי תוספת משקל והן על-ידי העמקת הלחיצה על דוושת הגז.

המידע הרב שצורף אשר נאסף ע"י AI הוא מבולבל ומלא בסתירות פנימיות, כאשר התשובות משתנות כידוע בהתאם לכיוון אליו חותר השואל.

לטובת בירור יסודי יותר של הדברים, פנינו לר' צביקה ה. המנהל הותיק של מוסך... בירושלים, והוא הרחיב לנו את היריעה כדלהלן:

בשני סוגי המנועים, הן במנוע בנזין והן במנוע דיזל, פועל תהליך הפעילות בו מתבצעת שריפת דלק, וככל ונצרכת אנרגיה רבה יותר נכנס יותר דלק וממילא נשרפת כמות גדולה יותר של הדלק, ובמילים אחרות - התהליך מייצר יותר אש.

ההבדל נעוץ בפרוצדורה הראשונית בלבד, אשר בעוד שבמנוע בנזין ההצתה הראשונית מופעלת על ידי ניצוץ אש, הרי שבמנוע דיזל ההצתה הראשונית נוצרת על-ידי שילוב של חומרים דליקים בלחץ מסויים הגורם להדלקתם גם ללא ניצוץ. אבל בתהליך הבעירה עצמה מהבחינה ההלכתית של יצירת האש והבקרה על כמות האש - אין הבדל במהותם.

וממילא אנו עומדים על דעתנו כי בסופו של דבר אין כל הבדל בין שני המנועים, כאשר שניהם מושפעים מכל משקל שהוא, ולו הקטן והמזערי ביותר, בהתאם לעקרון הפיזיקלי הברור שכל מסה, תהיה אשר תהיה, דורשת תוספת אנרגיה להזזתה, וכל החילוקים האחרים הם בגדר 'פלפולים של הבל', פשוטו כמשמעו, ותו לא.

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

המידע אותו העברת לנו ב'שלב' הוא מאוד לא ברור, מאוד לא מספק, ומן הסתם גם לא כל-כך מדויק, בלשון המעטה. מדובר ככל הנראה במכשיר הפועל על בסיס רגשים וחיישנים למיניהם.

כפי שכבר כתבנו לך מתחילה, אנו מניחים כמעט ללא כל ספק כי פעילות מכשיר זה מושפעת, באופן ישיר או בעקיפין, גם מצריכת הקרח, שמשפיעה הן על הפעלת מדחם הקירור והן על הפעלת מנגנון ייצור הקרח.

איננו מכירים את המכשיר הספציפי הזה, וגם לא ניתן ללמוד כלום מהתמונה ששלחת על אופן פעילותו.

אם תוכל להשיג לנו מידע פרטני ומדויק על אופן פעילותו נוכל לחוות את דעתנו עליו.

יתכן כי לאחר הכרה יסודית של דרך פעילות המכשיר, מתוך מידע כתוב, אמין וברור, יתברר כי אולי יש מקום להקל בשימוש בו בשבת, מאחר שההשפעות הן אולי רק בגדר גרמא ואינן נידונות כפסיק-רישא. אבל מתוך המידע שהעברת לנו עדיין איננו יכולים לקבוע כלום.

בברכה מרובה

מקרר משקאות וסיר מרק חשמלי בשבת

שלום, אני שמוליק.

פתחנו מתחם חסד בשערי צדק וקנינו מקרר ואנחנו רוצים שיהיה כשר לשימוש בשבת.

שאלה נוספת: אני רוצה להזמין עכשיו סיר מרק חשמלי. מה אני צריך לדעת כדי שהוא יהיה כשר גם לשבת?

לגבי הסיר מרק, מדובר בסיר טיפשי

בלי שום מנגנון רק גוף חימום.

תודה רבה רבה,

שמוליק פ.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מקררים אלו מן הסוג שעליו שאלת הם בדרך-כלל פשוטים למדי, שהבעיות הקיימות בהן קלות יחסית, וממילא אין

בעיה מיוחדת בפתיחת הדלת לאחר נטרול המאוורר הפנימי, במידה ויש בו.

אך בכל זאת ראוי מאוד להשתדל לפתוח את המקרר בשעה ששומעים את המנוע לפעול, ובמקרה הצורך לפתוח כשאינו פועל ראוי להחמיר לעשות זאת בשינוי, באמצעות המרפק וכיו"ב, או על-ידי קטן.

אלא שבמקרה זה הבעיה העיקרית היא צג הטמפרטורה הדיגיטלי שנמצא שם, המשתנה מידית עם כל פתיחת דלת.

סדרי העדיפויות לשימוש במקרה זה, הם כדלהלן:

1. חיבור המקרר לשעון שבת, אשר ינתק אותו בכל פעם למשך זמן מה מזרם החשמל, בזמנים קצובים מראש, שבהם ניתן יהיה לפתוח אותו לכתחילה ללא כל הגבלה.
2. אם ניתן לוותר לחלוטין על הצג הזה, ניתן בקלות לנתק אותו ע"י גרימת קצר חשמלי, דבר שיש כל מי שיש לו ידע מינימלי בחשמל יכול לעשות בעצמו.

3. בשעת-הדחק ובמקרה הצורך, כאשר לא ניתן משום מה ליישם את אחת משתי ההצעות הקודמות, אפשר להקל לכסות בשבת את הצג, באופן שיהיה כפס"ר דלא נח"ל, ולפתוח ולסגור את דלת המקרר בשינוי באמצעות המרפק וכדו'.

ובאשר לסיר המרק - גם אם הוא אכן סיר 'טיפשי' ולא 'חכם', ללא חיישנים

ומנגנונים דיגיטליים, הוא מעורר מספר שאלות הלכתיות בשימוש בו בשבת, כמו: (1) יש בו מן הסתם תרמוסטט שמושפע מפתיחות וסגירות הסיר, וגם מעצם הוצאת המרק מתוכו, ועלול להשפיע על הפעלת גוף החימום וניתוקו. (2) הוצאת המרק ישירות מן הסיר בעודו מחובר לזרם החשמל עלולה להיות כרוכה בשאלת 'מגיס'. (3) שפיכת מרק מיותר מן המצקת בחזרה לסיר, שאפשר שהיא כ'חזרה' לכירה שאינה גרופה וקטומה. (4) יתכן בהחלט כי הוצאת המרק מן הסיר עד תומו תגרום לניתוק הסיר מן החשמל עקב מנגנון הבטיחות.

אם ברצונך בכל זאת להשתמש בסיר זה גם בשבתות, ותהיה מוכן להכניס בו מספר שינויים שיידרשו, נהיה מוכנים לנסות לעזור לך ביעוץ.

בברכת הצלחה רבה במלאכת החסד.

קוצב לב בשבת

שאלה: לאבי השתילו קוצב לב, הקוצב בודק את פעולות הלב, ולקוצב יש חלק נוסף שנמצא בבית, וכשמתקרבים לבסיס זה, הקוצב משדר את

הנתונים לבסיס, והבסיס מעביר אותו לבית החולים, כדי שאם חלילה רואים שיש שינוי בפעולות הלב, ידעו שצריך לבדוק.

לפי הוראות הרופא הוא יכול לצאת מהבית גם ליותר מיום, וכשהוא חוזר זה משדר את הנתונים, זאת אומרת שזה לא משהו דחוף.

השאלה האם צריך להיזהר בשבת לא להתקרב לבסיס ורק במוצאי שבת להעביר את הנתונים?
בתודה וברכה

אברהם מאיר ש.

ביתר עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

במידה שאכן אין כל צורך רפואי בשידורים הללו במשך כל השבת ראוי לכתחילה להשתדל, ככל האפשר, שלא להתקרב בשבת לטווח הקליטה של הבסיס.

מצו"ב הבטאון החודשי של המכון לחודש טבת האחרון, שם בעמודים 42-44 התפרסמו מספר תשובות הלכתיות בנושאים דומים.

בברכת שבת שלום ומבורך

שחרור כנפי מאורר תקוע בשבת

ראשית אודה מאוד לרבני המכון בכלל ולעורכי הירחון החודשי, המלא וגדוש בתוכן מחכים בכל מקצועות התורה, החל בדברי תורה עמוקים מהרה"ג ר' אברהם משה הלפרין שליט"א, וכלה במדור ההיסטוריה, הכל ערוך בטוב טעם ודעת.

שאלתי דלהלן היא לאחר מעשה, אך חשוב לשמוע את דעת המכון, כי לדעתי זאת שאלה שנוגעת למעשה, וגם כי חיפשתי חיפוש אחר חיפוש ולא מצאתי מי שידבר על נידון של החלשת זרם, לא באופן כללי וגם לא באופן מסוים.

כיסוי מנורת לד בשבת

שלום

בשבת התגלה ששכחו לכבות את האור באחד מחדרי השינה המואר ע"י מנורת ליבון פשוטה אך ללא חוט להט, אלא נורת לד. השאלה היא האם מותר לכסות את הנורה ע"י גרב שחורה? כמובן שבשעת הכיסוי המנורה זזה קצת.

תודה

מנחם ק.

בית-שמש

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ככל שאין כל חשש שהחיבור החשמלי יתנתק לשנייה קלה ויתחבר שוב כתוצאה מכיסוי הנורה ואפשרות הזזה, חשש שקיים לעיתים במנורות לילה שונות, הרי שמעיקר הדין אין לחוש לאיסור טלטול מוקצה בהזזת נורת לד, ובוודאי כאשר תוצאת הטלטול אינה וודאית ואינה בגדר 'פסיק-רישא'.

לכן במקום הצורך אין כל סיבה להחמיר בכך. אולם עצה טובה קמ"ל להשתדל שלא לעשות כן סתם שלא לצורך, מפני הרואים שאינם יודעים ואינם מבינים, ובפרט ילדים קטנים שאינם יורדים לעומק מושגי מוקצה, וטלטול או הזזת תאורה חשמלית עלולה לצנן בפניהם את חומר איסור מוקצה.

מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש תשרי תשפ"ג, שם התפרסם מאמר מקיף על מנורות שבת עם התייחסות גם לשאלה זו.

2. תשובה הלכתית על השימוש בקומקומים חשמליים לשבת מאת ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א, שם התפרסמו ביתר הרחבה הצדדים ההלכתיים לחשש מוקצה בנורות להט/גופי חימום לוהטים, לצד שלילת החשש לגמרי בנורות לד/גופים לא לוהטים.

אגב, השם 'מנורת ליבון' משמש בדרך-כלל כשם נרדף ל'מנורת להט' דווקא, למרות שיש שקוראים כן (אולי מחוסר ידיעה) גם ל'נורות לד'.

בברכה מרובה

אפילו צורך לצרף את הנימוקים הנוספים שכתבת, וגם לא שזה אירע בתחילת בין-השמשות ממש.

בברכה מרובה

'שעון חכם' בשבת

שלום וברכה.

אשמח לדעת האם התייחסתם באחד מהבטאונים של אספקלריה לנידון של לבישת "שעון חכם" בשבת. רוב תודות ויה"ר שתזכו תמיד להגדיל תורה ולהאדירה כיד ה' הטובה עליכם.

הרב מרדכי הלוי פ.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום רב לאוהבי תורתך

באופן עקרוני, דעתנו היא תמיד שיש להימנע מענידת שעונים כאלה בשבת, במיוחד כאשר יש לעונד השעון עניין ותועלת מן הנתונים הנאגרים בו, כפי שתוכלו לקרוא בבטאונים המצו"ב.

יחד עם זאת, במקרים בהם יש בכך צורך רפואי גדול, למי שמוגדר בהלכה לכה"פ כחולה שאין בו סכנה, ניתן להתיר זאת. אך רצוי, באם אפשר, שהמשתמש יענוד אותו כשעון לכל דבר, ולא יהיה מודע לאפשרויות אגירת הנתונים והמעקב

הגלומים בו, ולצמצם את קבלת הנתונים רק למידע נצרך באמת.

מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש תמוז תשע"ט, שם בעמ' 14 התפרסמה תשובה הלכתית בנושא זה.
2. הבטאון החודשי של המכון לחודש חשוון תשפ"א, שם בעמ' 12 התפרסמה עוד תשובה הלכתית בנושא זה.
3. הבטאון החודשי של המכון לחודש חשוון תשפ"ד, שם בעמ' 7 התפרסמה תשובה נוספת על כך.

בברכה מרובה

מכשיר קשר בשבת לצורך ילדה סוכרתית

שאלה: אני מלווה משפחה שהאמא החלה בתהליך חזרה בתשובה. האמא נמצאת במצב מאוד מתקדם, לאחר גירושין, הילדים נמצאים שבת אצל האבא ושבת אצל האמא.

וזאת שאלתי: בליל שבת דקה לאחר השקיעה בירושלים, שמתי לב כי המאוורר שהכנתי לשבת, אינו פועל, מהסתכלות מקרוב, ראיתי כי נכנסה חתיכת צעצוע התוקעת את כנפי המאוורר, מיד לקחתי סכין וכלאחר יד חילצתי את הצעצוע, והמאוורר חזר לפעול מאליו.

שאלתי לאחר מעשה האם חיללתי שבת, כי בזמן שהמנוע תקוע הוא צורך יותר חשמל, ובהסרת המנוע וחזרה לפעולה סדירה יש ירידה בצריכת החשמל.

[ולכאורה להשיטות המתירות הגברת זרם, ק"ו שמותר החלשת זרם, אבל להשיטות האוסרות יש לדון האם בכגון דא לכו"ע מותר בשופי].

והשאלה החמורה יותר, האם אין בכך מתקן מנא, כי ייתכן לדון שמאוורר תקוע הוא מאוורר שבור, וע"י הסרת הצעצוע בא הכלי על תיקונו.

יש לציין שאילולא סידור המאוורר היה נוצר הפסד מרובה, וגם חששתי שמא המנוע יתחמם יתר על המידה, והדבר יגרום לשריפה.

אשמח לתשובה מרבני המכון שליט"א.

בכבוד רב

חיים שלמה ט.

ירושלים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

שאלת חכם חצי תשובה.

א. אכן מדובר בפעולה הגורמת רק להפחתת הזרם שאין בה כל סרך איסור.

ב. מסתבר עד מאד ולמעלה מכך שאין בזה גם כל חשש תיקון מנא, שכן המאוורר עצמו אינו שבור ותקול, והוא ממשיך לפעול כראות, אלא שיש משהו צדדי שמפריע לו להסתובב כדבעי. וכי יעלה על הדעת שאם אדם יכניס בטעות את ידו בין כנפי המאוורר בשבת יהיה אסור לו להוציאו משם בשל חשש תיקון מנא, שהרי כאמור אין כאן אלא הסרת הפרעה צדדית לפעולה התקינה ולא כל תיקון בגוף הכלי.

מכח האמור אין לחוש בזה לחשש חילול שבת ח"ו, ואין

כדאי ללמד ולהורותם שלא לצורך אמיתי על אפשרויות להשתמש במכשירים חשמליים בשבת בדרכים שונות המיועדות למקרים רפואיים נחוצים באמת.

לדעתנו, הדרך הראויה היא לחתור ליתר הבנה ואמון בין ההורים, בנושא זה לפחות, במקום לחפש דרכים 'עוקפות' קלות יותר.

יש לנסות לשכנע הן את האם והן את הבת שיסבירו לאב כי לאור תהליך ההתקרבות

שלהן וחזרתן בתשובה הן רוצות מאוד להימנע מלהשיב לקריאות טלפוניות בשבת, כשיחד עם זאת יבטיחו לו כי הן אכן עוקבות בעצמן כל

העת, ובמיוחד בשבתות, אחר נתוני רמת הסוכר של הבת, ומשתדלות ככל יכולתן לשים לב לעדכונים המתקבלים ולפעול לפיהם כמידת הצורך, כך שהוא יכול לסמוך עליהן ולהימנע בשבתות לפחות מלהתקשר בכל פעם.

במידה ועדיין לא תנוח דעתו, ניתן לומר לו כי למרות שלדעתן אין כל צורך שיתקשר אליהן בשבת, הרי שאם הוא יתקשר בכל זאת הן אמנם לא תענינה לו, אך הן מבטיחות לו כי תמהרנה מיד להתעדכן בנתונים ולפעול בהתאם, במידה ועדיין לא שמו לב לכך מעצמן.

סבורנו, כי בדרכים כאלה ודומות להן תוכלנה האם ו/או הבת להרגיע אותו ולמנוע ממנו להתקשר בשבת, ולמצער לאפשר להן שלא לענות לו בשבת.

בתקווה שהדברים שיצאו מהלב יתקבלו על הלב ונזכה כולנו לראות את כל אחינו ואחיותינו מתקרבים לבוראם ושומרים שבת כהלכתה, וזכות זו תעמוד לכולם לזכות לבריאות שלמה ואיתנה - "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא".

בברכה מרובה

שימוש בשבת בגוף תאורה עם חיישן תנועה

אנו רוצים לדעת אם יש בעיה להשתמש בגוף התאורה המצורף בשבת... והאם יש פתרון לנטרל את החיישן או לכסותו? - כתוב על זה חיישן שמזהה חפצים.

תודה לכם

שרה ל.

עפולה

עכשיו גילו אצל הבת (11.5) סכרת נעורים והמצב לא כ"כ מאוזן.

בטכנולוגיה של היום המכשיר שאצל הילדה משדר לפלאפונים של שני ההורים את רמת הסוכר, כך שבכל רגע נתון שניהם מעודכנים במצבה.

בגלל (אולי לא רק) המצב המשפחתי ההורים אינם סומכים כ"כ על זה, וכשיש עלייה ברמת הסוכר מתקשרים זל"ז לוודא שהבחינו בכך ומטפלים במצב.

הבעיה מתחילה בשבת. הבעל [שעדיין אינו שומר מצוות כלל] מתקשר בשבת ומצפה שיענו לו והאמא אינה יודעת מה לעשות. כרגע היא אומרת לבתה להרים ולדבר איתו כיון שעדיין אינה בת מצוות, אבל היא מתקרבת לגיל זה, ושואלת מה יכולה לעשות באופן של היתר?

אולי לאבא מותר להתקשר כיון שנחשב בספק פיקו"ג, ואם לא ירימו לו זה יגרום שיפסיק להתקשר וכדו'. או אולי יש

מכשיר פלא"/ביפ/מכשיר קשר/של גרמא וכדו' המותר ע"י הפוסקים במצב כזה.

בהזדמנות זו אודה על המפעל החשוב שפועל לרווחת הציבור ביעילות ובאמינות, ובשיתוף עם אנשים מהשורה הראשונה המכירים לעומק כל מכשירי הטכנולוגיה. תזכו למצוות ותמשיכו להרבות כבוד שמים ושמירת השבת.

איילה ד.

מודיעין עילית

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

למרות הסיפור המורכב אותו את מתארת, על כל מרכיביו ומורכבותו, איננו רואים כמובן צורך רפואי אמיתי שמצריך ומתיר התאמת מכשיר קשר, מכל סוג שהוא, לשימוש בשבת, שכן בסופו של דבר שורש הבעיה, שאיננו מזלזלים בה חלילה, אינו הצורך הרפואי, המטופל כנראה בצורה נאותה, אלא היחסים והקשר שבין בני הזוג לשעבר ובין לבין הילדים.

נוסף על כך, אנו סבורים כי למרות שמצד אחד אין להחמיר יתר על המידה שלא לצורך עם יהודים יקרים המבקשים להתקרב לבוראם, אך מצד שני דווקא במצבם זה לא

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

איננו מכירים את גוף התאורה האמור וכמובן שלא בדקנו אותו, כך שכל התייחסותנו אליו היא אך ורק על סמך השערות והערכות סבירות למדי.

לפי הקישור ששלחתם מדובר כמובן בגוף תאורה הכולל חיישן תנועה, אשר לרוב תפקידו הוא להדליק את התאורה כאשר יש תנועה במקום ולנתק אותה כאשר התנועה פוסקת לחלוטין, דבר שללא ספק אסור

בשבת, ואילו במקרים אחרים, די נדירים יחסית, הוא פועל כל הזמן בצורה מעומצמת, בעוד שחיישן התנועה משפיע על הגברת התאורה והפחתתה בהתאם לתנועה במקום, כאשר למרות שאולי יש בזה צדדי קולא מסויימים למקרים של אדם המהלך לתומו בסביבת תאורה שכזו ואין לו שום צורך ועניין בה, הרי בוודאי שאין להתיר למי שמעוניין בהגברת התאורה או בהפחתתה לנהוג כן לכתחילה.

מצו"ב:

1. הבטאון החודשי של המכון לחודש שבט תשפ"א, שם בעמ' 18 התפרסמה שאלה ותשובה הלכתית בדבר תאורה מעומצמת.
2. הבטאון החודשי של המכון לחודש סיון תשפ"א, שם בעמודים 24-25 (במאמר על 'תאורה אוטומטית') ישנה התייחסות נוספת לשאלה זו.

כמובן, שאם תצליחו לנטרל את החיישן לחלוטין, באמצעות טכנאי וכדו', לא תהיה שום מניעה להשתמש בו בשבת לתאורה כפי הצורך.

אמנם כיסוי החיישן גרידא לא בטוח כלל שיהיה יעיל, שכן סביר בהחלט כי אם יכסו אותו בעודו פועל הוא יתנתק ויכבה מעצמו כעבור זמן לא רב, מאחר שיפסיק 'לחוש' את התנועה במקום.

בברכת שבת שלום ומבורך

ניקור בשר באמצעות רובוט

שאלה: האם ניתן לעשות את עבודת הניקור של בהמות באמצעים טכנולוגיים?

האם הרבנים יהיו פתוחים לקבל ניקור באמצעות רובוט בהנחה שהרובוט יעשה את הניקור באופן מדויק?

הרב שוקי ג.

חולון

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

מדובר בשאלה שצריך להשיב עליה בכובד ראש, והיא כרוכה בהרבה נקודות שצריך לתת עליהן את הדעת קודם שמכריעים בה הלכה למעשה.

אבל ב'גדולי' נוכל לומר כי אם זה יהיה משולב בתוך מערכת של פיקוח והשגחה קפדנית אנושית, של אנשים יראי-שמים בקיאים במלאכת הניקור, אשר יבדקו כראוי וכיאות את הבשר המנוקד לאחר עבודת הרובוט, ללא כל פשרות, לא תהיה לכאורה מניעה לקבל זאת, ואדרבה יתכן כי תהייה בכך מעלות בהידור הכשרות.

מכלל הן אתה שומע לאו, שללא מערכת פיקוח שכזו לא יהיה ניתן לסמוך על כך בשום פנים ואופן.

מצו"ב המגזין בשם 'המכון' שהופק על-ידי חברה פרסומאית לקראת חג הפסח אשתקד והופץ על-ידה, שם התפרסמו מספר מאמרים מרתקים

בנושאי טכנולוגיה עתידנית, אשר התבססו כולם על מדורי 'באספקלריית העתיד' המתפרסמים תמידין כסדרן בבטאון החודשי של המכון 'אספקלריה', ומתוכם (במיוחד ממה שהתפרסם שם בעמודים 34-29 ובעמודים 54-55) תוכלו ללמוד הרבה על עמדתנו הכללית, על בסיס דעת התורה וההלכה וההשקפה התורנית הצרופה, בכל הנוגע לשימוש בטכנולוגיה חדישה ומתקדמת כמו רובוטים ובינה מלאכותית כעזרים תורניים-הלכתיים ו/או לפסקי הלכה.

בדיני בין המצרים

ב"ה, ערב שב"ק פרשת בלק

לכבוד הגאון הרב הלפרין ראש המכון שליט"א

קראתי את התשובות ההלכתיות בנושאי בין המצרים, שהתפרסמו בגיליון האחרון של בטאונכם החשוב הנקרא תמיד בשקיקה. החכמתי מהן מאוד והן היו לי לתועלת רבה. קיבלתי תשובות ברורות ובהירות על שאלות שהיו מטרידות אותי כל שנה בימים אלו.

ההכרחי, ובמיוחד כאשר מדובר במוזיקה עליזה ורועשת. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה בברכת שבוע טוב ומבורך, שנזכה עוד בשנה זו שצום הרביעי וצום החמישי יהפכו לנו לששון ולשמחה הרב אברהם משה הלפרין ראש המכון

נ.ב. התשובות הן למנהג האשכנזים שנוהגים קצת דיני ומנהגי אבלות כבר מי"ז בתמוז.

בקבוקים למים עם תוספת 'טעמים' כתוצאה מתחושת הריח

שלום רב.

ראיתי שמוכרים בקבוקים עם טבעות ריח (גם באתרים סיניים וגם בחברות שונות "רשמיות" יותר, כמו SAVORY או FLAVORFLOW).

למיטב הבנתי, מציבים את הטבעות שמכילות ריח מעשבים וכדו' ליד הקשית (יש מקום מובנה בבקבוק) ואז כששותים - מריחים את הריח שגורם לגוף לחשוב שהוא שותה מים בטעמים, על אף שהמים נשאים ללא שינוי כלשהו (לדבריהם).

למיטב הבנתי, אין מגע של המים בטבעת, אלא רק מעבר של הריח מהטבעת לפה/אף כאשר שותים. (הם כותבים שבקשית עוברים מים ואוויר עם ריח, כך שהמים לא נוגעים בטבעות אם אני מבין נכון. לדבריהם, המים נותרים ללא כל ערך תזונתי/קלורי וכדו').

באתרים ה"רשמיים" שלהם, הם כותבים שלא צריך כשרות, כי מדובר בריח בלבד (הם לא מציינים איזה רב שנתן להם את ההיתר הנ"ל). האם זה נכון? אני יכול "להתפרע" ולקנות אפילו מוצר סיני ולא צריך לדאוג מבחינת כשרות, כי זה רק ריח? או שאולי מכיוון שכאן הריח מגיע כדי לתת טעם צריך להחמיר? תודה.

אייל ח.

פתח-תקוה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

אכן הבנת באופן די מדויק את המציאות, וכבר פרסמנו בעבר

אני מרשה לעצמי להפנות לכב' הרב מספר שאלות נוספות בנושאים אלו שנוגעות לי הלכה למעשה. תקוותי כי כב' הרב ימצא לנכון להשיב לי על שאלותיי, ולו אפילו בתשובות קצרות.

א. קנינו בימים האחרונים במכירה של "משנת יוסף" בריכה לילדים, ורציתי לדעת אם מותר לאפשר לילדים להשתכשך ולהשתעשע בה: (1) ביום צום י"ז בתמוז (כדי שיאפשרו להורים לצום ביתר קלות). (2) בשלושת השבועות. (3) בתשעת הימים.

ב. האם מותר לשמוע מוזיקה בליל י"ז בתמוז, שהשנה זה כמובן גם מוצאי שבת?

ג. האם מותר לקנות נעליים חדשות בשלושת השבועות?

ד. במסגרת עבודתי בקייטנת ביה"ס (מיני מחנה) - האם מותר לנו להקרין בשלושת השבועות לפני תשעת הימים לילדות שעדיין אינן בנות מצווה סרט חינוכי המלווה גם במוזיקה?

תודה רבה רבה מראש ושבת שלום

פנינה ק.

אשדוד

תשובת ראש המכון:

שלום וברכה

א. 1. מן הראוי להימנע מכך, אלא אם כן זו הדרך היחידה להעסיק בה את הילדים שלא יפריעו להורים בצום, ובפרט אם מדובר בילדים קטנים ביותר (עם השגחת מישהו מבוגר כמובן). 2. עד לר"ח אב מותר. 3. אסור, וראוי לחנך לאיסור זה גם ילדים קטנים.

ב. אסור.

ג. עד לר"ח אב מותר (מ"ב ס"י תקנא סקמ"ה). לאחר ר"ח אב אסור (רמ"א שם ס"ז) ואפילו על דעת לנעול אותן רק לאחר תשעה באב (מ"ב שם סקמ"ט).

ד. מותר. אך יש להשתדל להנמיך את הווליום של המוזיקה עד למינימום

וכיו"ב, שגם הם עשויים לתת תחושת טעם באוכל ובמשקאות אם ישאפו אותם יחד עמם - מלבד אולי כשרות לפסח, מאחר שחמץ בפסח אסור גם בהנאה ולא רק באכילה.
בברכה מרובה

חוזה שכירות ושיפוץ עז"נ בימי בין המצרים

שלום רב,

בעקבות התשובות שלכם בדיני שלושת השבועות שפירסמתם בגיליון

האחרון התעוררתי לשאול כדלהלן:

1. מצאנו ב"ה דירה יפה וגדולה העומדת להשכרה במקום

מגורנו שמתאימה לנו מאוד. המשכיר רוצה לגמור כבר ולחתום עמנו על חוזה שכירות מחרתיים (כ"ו בתמוז). - האם זה בסדר?

2. אנו רוצים להיכנס לדירה בעז"ה מיד לאחר צום תשעה באב ביום שלישי י"א באב - האם זה בסדר? והאם זה מתאים?

3. האם יהיה לנו מותר לנקות את הבית ולסדר אותו במשך השבוע של תשעת הימים?

4. הקהילה שלנו מתפללת בינתיים בקראוואן שהקצו לנו והעזרת נשים במקום די מוזנחת מכמה בחינות. רעייתי שתחי' רוצה לארגן כמה מנשות הקהילה שמתפללות בקביעות בביהכ"נ לנצל את ימי תשעת הימים שבהם יש להן זמן פנוי (אין כביסות בבית ואין אירועים אחרים מחוץ לבית ועוד) ולנסות יחד לשפץ קצת את המקום לתפארת בית ה' - האם זה בסדר לעשות כן בימים אלו?

רוב תודות וברכות על מעשיכם הגדולים לזיכוי הרבים המצפה לתשובה

בנימין י.

חריש

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

1. זה בסדר גמור.

(אספקלריה, גיליון נ"ט, לחודש כסלו תשפ"ד, עמודים 14-15) תשובה הלכתית על שאלה דומה ממש.

למרות שלא הזדמן לנו בינתיים לבדוק בפועל את הבקבוק עצמו, אבל לפי מה שביררנו ולאור כל הנתונים שקיבלנו

נראה כי אכן אין כל תוספת שהיא למים עצמם שממלאים בתוך הבקבוק, לא של טעם ולא של ריח, ובמידה וישפכו אותם משם חזרה לכלי אחר הם יישארו

צלולים כמות שהיו קודם לכן, ללא כל תערובת נוספת וללא כל שינוי לא בריחם ולא בטעמם.

הרעיון של המוצר המדובר מבוסס על כך, כי מחקרים העלו והוכיחו ש80% מתחושת וחוויית הטעם שבאוכל ובמשקאות נקלט כריח על-ידי קולטני המוח, מה שהוביל לחפש דרכים לשחרר ניחוחות ישירות לקולטני המוח, אשר יתנו תחושה של טעמים גם במים הרגילים אותם שותים.

מדובר איפה בבקבוק שתיה רב-פעמי - אשר נראה כמו כל בקבוק אחר עם גוף שקוף או בצבע מסוים ופיה קטנה, שממלאים בו מים, חיבור סיליקון, מכסה וקשית - שלצידו, ליד חיבור הסיליקון שבראש הבקבוק, נמצאת מחסנית של תרמילים, גרגירים או כמוסות ריח, המשחררים ניחוחות שונים שנשאפים במהלך השתיה - כריח ולא כטעם - דרך הגרון למרכז הריח שבאף, שם הם נקלטים בקולטני המוח ומתבטאים בתחושה של טעם, מה שנקרא בשם 'ריח רטרונאסלי', ה'מרמה' כביכול את המוח לחוש ולהרגיש כאילו המים הרגילים ששותים הם בטעמים שונים בהתאם לניחוחות והריחות שנשאפו לאף.

כלומר: אין כל תערובת שהיא במים עצמם מצד מקורות הריח, לא בריח ולא בטעם, ואין זה אלא ערבוב בקולטני המוח של טעם המים עם הניחוחות השונים, מה שיוצר בסופו של דבר תחושה מדומה של 'כאילו' טעמים שונים במים.

כך שעל פניו נראה כי למעשה מדובר אך ורק בהרחה של ניחוחות שונים, ללא טעימת טעם מוחשי וללא כל תערובת אמיתית עם המים, דבר שאינו מצריך כל כשרות - כשם שאיננו נזקקים לכשרות על שאיפת בושם או הרחת טבק

ידוע לי כי יש גם מנגנון אסטרונומי שמחובר ישירות.

מבקש פתרון מעשי והילכתי בבקשה. הצעת מחיר לעבודות התקנה מנגנון וכו' שימנע שימוש מעבר למתוכנן. כל רעיון יתקבל בברכה.

תודה רבה

הרב שמעון ל.

רב בית-החולים אחראי ענייני דת וכשרות

המרכז לבריאות הנפש שער-מנשה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה לכב' הרב

ככל שאנו מבינים עיקרה של השאלה אינה הלכתית אלא פרקטית, כאשר אתם מחפשים דרך חסימה שתימנע מן החוסים והמטופלים אצלכם בבית-החולים לגשת ולהפעיל את התנור גם בשבת.

אנו יכולים ליעץ לכם לחבר את הזנת המתח לשקע דרך מערכת 'בית חכם' (כלומר: מערכת שליטה ממוחשבת בשקעים ובמתגים, כמו שעון שבת, שנשלט מהמחשב או מהטלפון, ובעלת המון אפשרויות לתזמון ומידע בזמן אמת מה פועל ומה כבוי ועוד), או באמצעות שעון שבת בלוח, כך

שיתאפשר לנתק ולחבר את המתח במועדים המבוקשים, ובנוסף להתקין לתנור תקע ושקע מיוחדים של תנורים רבי כח (מצורפת תמונה), כאשר בכל הסביבה הקרובה לא יהיה שום שקע דומה, אלא כל האחרים יהיו מהסוג

הסטנדרטי. באופן זה, כאשר תופסק הפסקת המתח לשקע המיוחד, לא תהיה כל יכולת לחבר את שקע התנור לאף מקור מתח אחר, גם לא דרך כבל מאריך מצוי.

בין כך ובין כך אנו כגוף הלכתי איננו מייצרים ואיננו מתקינים ולא עוסקים בעבודות שטח, מאחר שתפקידנו הוא בייעוץ לצד הנחייה ופיקוח הלכתיים, כך שכל ביצוע עבודות שטח עלול להביא למצב של ניגוד עניינים ח"ו.

בברכת הצלחה רבה

2. תאריך מתאים ומצויין. ובכח סגולת יום שלישי שנכפל בו כי-טוב תזכו לברכה בכפליים שישמע בבית זה קול ששון וקול שמחה.

3. ככל שמדובר בניקיון הבית וסידורו הדבר מותר.

4. זה מותר וראוי. ועי' בדברי המ"ב (סי' תקנא סוסק"ב) לגבי בנין של ציור וכיור, דהיינו שיפוץ למטרת נוי ויופי, שכתב: "ובית-

הכנסת מותר, דהוי מצווה דרבים". ובזכות כבוד מקדש מעט, לפאר ולרומם את בית אלוקינו, נזכה כולנו בקרוב לראות

בעינינו את בית קדשנו ותפארתנו מתנוסס לתפארה ונכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים בב"א.

בברכה מרובה

חסימת אפשרות להפעלת תנור אפייה בשבת

צהרים טובים

שוחחתי עם... התבקשתי לשלוח מייל.

אנחנו צריכים להפעיל במספר מחלקות חוג בישול. מדובר בתנור בילדאין עם תא אחד. החוג יהיה כל ימי השבוע, למעט שישי שבת, לדוגמא משעה 8 בבוקר עד שעה 18:00.

מבקש מנגנון שימנע שימוש מעבר למתוכנן וגם שלא יהיה אפשרות לחבר את התקע של התנור לשקע אחר.

יישנם שתי אפשרויות שחשבנו, לעשות שקע כוח, כלומר הזרם רק לשקע זה, וכך יהיה שעון שבת בארון חשמל, ואז לחבר את הכבל של התנור ישירות לשקע ללא

תקע. המהנדס חשמל מתנגד לרעיון הזה, שכן טוען שחיבור ישיר אינו בטיחותי.

הסכים המהנדס לאפשרות השנייה, שיהיה שקע כוח, רק שהשעון שבת יהיה על השקע ולא בארון חשמל. רק שאז צריך שתהיה קופסה שלא יהיה אפשרי לנייד את התקע או לגעת בשעון שבת.

מדריך מעשי ליוצאים לנפוש במלונות ובתי הארחה, דירות נופש, צימרים וחדרי אירוח, בארץ ובחול

עם הנחיות לאפשרויות השימוש במכשור טכנולוגי מתקדם ביחס לשאלות של שבת ושל כשרות

ההנחיות הללו שחלקן כבר התפרסמו בעבר (ראו: גיליונות: ו, אב תשע"ט; ל, אב תשפ"א; מג, אב תשפ"ב) עודכנו מחדש וסודרו בערכים לפי סדר האל"ף ב"ת, כדי לאפשר התמצאות נוחה בכל שאלה שתעלה על הפרק. לשם כך ההנחיות נכתבו ונוסחו בתמציתיות רבה.

יודגש, כי יינתנו לעיתים גם פתרונות דחוקים, הן מבחינה הלכתית והן מבחינה פרקטית, למקרים של 'שעת-הדחק', בהיעדר פתרונות מלאים ומהודרים ומחוסרי ברירה אחרת.

כמובן שיציאה לנופש כרוכה בשאלות רבות נוספות, כגון: כשרות, עירוב, מזוזות, מקוואות, אך אין ההנחיות דלהן עוסקות בהם, מה עוד שתשובות לשאלות אלו דורשות התאמה מלאה למקרה הנידון.

תוכן העניינים

אינדוקציה / ארונות / בוילר / ברזים / דלתות / דלתות חשמליות / דוד שמש / הדחת אסלה / חיישני תאורה / חיישנים / יונקס / כיריים אינדוקציה / כיריים הלוגן / כיריים חשמליות / מאווררים / מדי מים / מדיחי כלים / מזגנים / מזגנים ניידים / מיחמים / מיני ברים / מיקרוגלים / מכונות ברד ושתיה / מגלים / מנעולים אלקטרוניים / מעליות / מערפלי מים / 'מצב שבת' / מצלמות אבטחה / מצננים / מקפאים / מקררים ביתיים / מקררים מוסדיים / מקררי משקאות / משאבות מים / משטחי עבודה / מתקני מים חמים אוטומטיים / פלטות חשמליות / קולרים / קומקומי מים / שירותים / שיש

שכאלה, שלא ניתן לנטרלם בשבת, יש להיערך ולהכין מים מערב שבת לשימושים השונים.

שימוש במים חמים

מערכות מים סגורות: כידוע נחלקו הדיעות בעניין השימוש

בדוד שמש בשבת. גם מבין המחמירים יש שהקלו לצורך קטנים או חולים, או בשעות הלילה כשהמים כבר במידת חום שאין יד סולדת בהם ויתחממו רק למחרת.

במקרים רבים כיום דודי השמש אינם מתחממים ישירות מהצינורות שבקולטים, אלא באמצעות 'מחליף-חום', ובמקרים אלו, שהם נפוצים למדי, יש להחמיר שלא להשתמש במים בשבת גם לדעת המתירים בדודי השמש שבעבר.

מערכות מרכזיות ממוחשבות: בבניינים רבים כיום ישנה השפעה על נתוני הצריכה הנקלטים במערכת הממוחשבת, ובנוסף מופעלת משאבה חשמלית.

בוילר: פתיחת ברז המים החמים מכניסה מים קרים לדוד וגרימת בישולם, וכן הפעלת התרמוסטט המותקן בו.

אינדוקציה

ראו: כיריים אינדוקציה

ארונות

ישנם מלונות בהם קיימת תאורת ארון הנדלקת עם פתיחתו. יש לבקש לבטל את התאורה קודם השבת. במידה ואי אפשר יש להשאיר את הארון פתוח כל השבת, או לא להשתמש בו כלל.

בוילר

ראו: ברזים/שימוש במים חמים

ברזים

ראו גם: מדי מים, משאבות מים

שימוש במים קרים

ישנם ברזים אלקטרוניים, שהפעלת זרם המים בהם היא באמצעות חיישן קירבה, והשימוש בהם אסור. ניתן לפעמים להסתיר את הגלאים בכדי למנוע הפעלתם בשבת. במקומות בהם מותקנים ברזים

ממשמרות שונות, או לבקש מאחד מהם שיעדכן אחראי על כך בכל משמרת, ובשעת-הדחק ניתן לסמוך ולהסתפק בכך.

מערכת תיעוד

ישנם מלונות בהם קיימת מערכת אלקטרונית המתעדת את פתיחת וסגירת הדלתות, גם בשעה שהדלת נפתחת באמצעי מכני.

ככל שהאדם לא מודע לכך, ו/או אין לו כל ענין בדבר, יתכן שאין בכך בעיה, אך רצוי בכל זאת להקפיד שכל פתיחת דלת תיעשה בשינוי.

באם ישנו מסך בחדר בו נרשמים הפתיחות והסגירות, ולא ניתן לזהות היכן נמצא החיישן המפעיל אותו, ניתן בשעת-הדחק, כאשר אין כל פתרון אחר, להסתפק בכיסוי מסך הטאצ', באופן שההשפעה עליו תהפוך להיות בגדר של 'פס"ר דלא ניח"ל'. במקרה כזה ראוי גם למעט ככל האפשר בפתיחת וסגירת דלתות או חלונות שלא לצורך.

דלתות חשמליות

בדלתות חשמליות כדוגמת אלו המותקנות בכניסה ללובי

של מלון, הדרך המובחרת ביותר היא להמתין למעבר נכרי, ומיד לעבור אחריו בעוד הדלת פתוחה.

כאשר לא נראה שבזמן הסביר ייצא או ייכנס גוי מבעד לפתח, יש להתיר במקום הצורך גם לבקש (ואם אפשר

רק לרמוז) מן הנכרי, בתואנה מסוימת, לעבור בטווח קליטת החיישנים, כך שאגב הילוכו יפתח את הדלת¹.

דוד שמש

ראו: ברזים/שימוש במים חמים

הדחת אסלה

ראו גם: משאבות מים/הורדת מים בשירותים ושטיפת האסלה
ניתן למצוא באסלות של מלונות יוקרה חיישנים המבצעים פעולות שונות:

חיישן תנועה לפתיחה וסגירה אוטומטית של מכסה האסלה העליון ללא מגע יד אדם, התזת מים לפני השימוש באסלה, חיישן מגע המזהה סיום שימוש, תאורה פנימית בחלל האסלה, ומסך לד המציג טמפרטורת מושב, מים ואוויר.

מחממי מים מיידיים: במערכות חשמליות מיד עם פתיחת הברז מופעלת מערכת החימום החשמלית. במתקני החימום הפועלים על גז (יונקרס) כל פתיחת ברז מציתה או מגדילה את להבת אש במתקן, וסגירתו מביאה לידי כיבוי האש או הנמכתו.

כדי להימנע מכל חשש, יש לסגור את ברז המים הראשי של כניסת המים החמים. בהיעדר גישה לברז הראשי,

ניתן לסגור את ה'ברז ניל' של המים החמים הנמצא מתחת הכיור.

אם משום מה לא ניתן לסגור את המים החמים, יש להיזהר שלא להסיט את ברז המים הקרים, ולו במשהו לכיוון המים החמים.

דלתות

ראו גם: מנעולים אלקטרוניים

פתיחת דלת החדר מבחוץ

חיישנים אלקטרוניים (כרטיס / צ'יפ / מפתח אלקטרוני): ישנה עדיפות להתארח במלונות שיש בהם גיבוי של מפתחות רגילים, כך שבשבת השימוש יהיה רק באמצעות מפתח ולא באמצעות החיישן האלקטרוני.

בהיעדר אפשרות של פתיחת הדלת, יש להניח מעצור כלשהוא בפתח הדלת על-מנת שהדלת לא תסגר ותנעל.

לחילופין, קשירת חוט/חבל דק לידית הדלת מבפנים והשחלתו מתחת הדלת, כך ניתן למשוך

אותו ובאמצעותו להוריד את הידית, באופן שהדלת תיפתח מכנית באמצעות הידית.

פתיחת דלת החדר מבפנים

בדרך-כלל אין בכך כל בעיה,

שכן המנגנון המכני הפנימי עוקף את המנגנון החשמלי אלקטרוני של הדלת ואינו משפיע עליו.

פתיחה על-ידי גוי

כשלא ניתן לבצע את אחד הפתרונות, יש למעט עד כמה שניתן ביציאות מהחדר.

בנוסף, יש לסכם מערב-שבת עם אחד מעובדי המלון הנכרים שכאשר יבחין בבוא האורח ייגש מיד לפתוח עבורו את הדלת, ובמקרה הצורך יש לוודא זאת עם כמה נכרים

1. בהסתמך על דעת המג"א בכמה מקומות (סי' רנג סקמ"א, סי' רנט סק"א, סי' רעז סק"ז, סי' שיד סק"ה) שלא גזרו על איסור אמירה לנכרי במקום 'פסיק-רישא' באינו מתכוון.

כיריים אינדוקציה

כשרות

באם השתמשו בו רק לבשרי או רק לחלבי וחפצים להשתמש בו למין השני, או שלא ידוע לאיזה מהם השתמשו בו:

לבני עדות המזרח: ניתן להמשיך להשתמש במשטח הזכוכית ללא כל חשש.

לבני אשכנז: ראוי להכשירו. יש להמתין שהמשטח לא יהיה בן-יומו ויהיה נקי לגמרי ויבש לגמרי, ואז יש לערות עליו מים רותחים מכלי ראשון, להמתין שהמשטח יתייבש, ולחזור ולערות עליו פעם שניה, ושוב חוזר חלילה בפעם השלישית.

באם ישנו חשש שהשתמשו בו למאכלות אסורות, אזי יש להגעילו לכל הדעות באופן האמור.

בנוסף ראוי מאד לתוספת הידור להשיג משטחי סיליקון לכיסוי משטחי הכיריים. משטחים אלה, מפרידים בין הסירים לבין המשטח, אך לא מפריעים להעברת ההשראה האלקטרו-מגנטית, כך שהבישול לא נפגם.

שהיה מערב-שבת

אוכל שאינו מבושל כל צרכו: אין להשהותו על הכיריים.

אוכל מבושל כל צרכו: בני אשכנז נוהגים כדברי הרמ"א

(או"ח סי' רנג ס"א) שניתן להשהותו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה.

אך יש להניח את הסיר - אפילו אם הוא חם - על גבי הכיריים

מבעוד מועד קודם כניסת

השבת, באופן שגם אם היה קר היה מספיק לרתוח קודם שקיעת-החמה³.

גם הספרדים נוהגים להקל בזה כהרמ"א⁴, וכאשר מדובר בשעת-הדחק, גם בני עדות המזרח יכולים ללא ספק לסמוך ולנהוג כאמור לעיל.

הסרה בשבת

אסור להסיר את הסירים מהכיריים בשבת כל עוד הן

יש לציין כי במלונות שמוקנים אביזרים שכאלה, מותקנים בוודאי גם שלל חיישנים אלקטרוניים נוספים המעוררים שורה ארוכה של שאלות הלכתיות.

כאשר אין ברירה אחרת, ניתן

לנסות לאתר את החיישנים הרלוונטיים באסלת השירותים ולבדוק אם ניתן לכסות אותם מערב-שבת בנייר אלומיניום וכיו"ב, ובמקביל להכין מראש כמות מים מספקת שתאפשר לשטוף את השירותים באופן ידני.

חיישני תאורה

יש לבקש להפעיל את התאורה בשבת באופן רציף, ולכל הפחות בזמני המעבר הצפויים.

כאשר לא ניתן להסדיר זאת:

בשעות היום: כאשר אין כלל צורך בתאורה, ניתן להתיר.

בשעות הלילה: במקומות בהם לא חשוך לגמרי, וניתן לעבור שם ללא צורך בתאורה, ניתן להקל במקום הצורך.

במקום חשוך: ניתן להציע מספר עצות, לפי סדר העדיפויות דלהלן:

א. להמתין לגוי (או ליהודי

שאינו מודע לכך, או שלצערנו

אינו שומר שבת) שעובר ממילא ולעבור אחריו.

ב. במקום הצורך - ניתן לבקש מגוי שיעבור לפניו (אם ניתן, עדיף לעשות זאת ברמז).

ג. יש מקומות שכאשר אדם הולך מאוד לאט החיישנים אינם קולטים אותו. במקרים אלו אפשר להקל ללכת לאט, כך שגם אם ייקלט אין זה 'פסיק-רישא'.

ד. בשעת-הדחק גדולה מאוד אפשר לבקש מילד קטן שילך לפניו.

ה. באין ברירה כלל יתכן שיש מקום להקל ללכת בשינוי, כגון בהליכה אחורית.

חיישנים

ראו גם: דלתות, דלתות חשמליות, חיישני תאורה, מזגנים

יונקרס

ראו: ברזים/מים חמים

2. בערב שבת עליו להיות מבושל לכל הפחות כמאכל בן דרוסאי, או שהוא מצטמק ויפה לו.
3. ע"פ מה שנתבאר במ"ב (שם, ס"ק ע, עג ועד) ובביאה"ל (שם ס"א, ד"ה ונהגו).
4. לפי המבואר ב'כף-החיים' (שם, אות כג).

כשרות

מעיקר הדין גם אם גלש עליהן מתבשילים בשריים בעודן פועלות, יש מקום להקל להשתמש בהן עבור חלבי, משום שהגלישה היא כנגד גופי החימום, בפרט כאשר מדובר בכיריים שלא השתמשו בהן בעשרים וארבע השעות האחרונות.

הרוצה להחמיר על עצמו, או שהוא מסופק שמא הגלישה או השפיכה היתה מתוך סירים בשריים רותחים לאחר שגופי החימום כבר כובו, יכול להכשיר את הכיריים לחומרא באמצעות הפעלתן לזמן מה על רמת החום הגבוהה ביותר עד שיתלהטו.

מאווררים

הפסקת והתחלת תנועת המאוורר לצדדים תלויה בסוג המאוורר.

מפסק מכני: מותר לשנותו בשבת ממצב מסתובב למצב עומד, ואילו להיפך, יש שמחמירים, מאחר שפעולה זאת גורמת לו ליתוספת מאמץ מזערית ביותר, דבר שמשפיע גם על הגברה בלתי משמעותית של צריכת הזרם, ויש שאינם חוששים לכך כלל.

מפסק חשמלי: ניתן לזהות את

המאווררים הללו, שבהם הצידוד לצדדים יכול להתבצע גם ללא שכנפי המאוורר מסתובבים, ואין לעשות בהם כל שינוי בשבת.

אך חשוב לשים לב, כי למרות שישנם שני מנועים נפרדים, יתכן שהמנוע הקטן אינו פועל רק כאשר יש זרימת חשמל למנוע הגדול. לכן יש לבדוק זאת קודם השבת, באמצעות כיבוי המנוע הגדול, שאז יש לראות אם הצידוד נעצר מיידית, דבר המעיד על שני מנועים מתואמים הקשורים זה בזה, או שהוא מאט באיטיות יחסית לפי קצב האטת הכנפיים, וזהו סימן שאין תיאום וקשר בין המנועים.

ברוב המאווררים שבהם הצידוד מופעל במשיכת חוט, המפסק הינו מפסק חשמלי.

מדי מים

ברוב אזורי הארץ מותקנים מדי מים דיגיטליים. ראוי לוודא קודם נסיעה לשבת לכל מקום אירוח אם מדי המים המותקנים שם הם באישור הלכתי מוסמך.

פועלות, שכן הסרתם גורמת לביטול ההשראה האלקטרו-מגנטית ולכיבוי הכיריים, וכל-שכן שאין להחזיר עליהן את הסיר לאחר מכן אפילו לפי כל תנאי חזרה, משום שהנחת הסיר תפעיל מחדש את הכיריים.

באם ישנם מתאמי אינדוקציה, עליהם מונחים הסירים, אזי הכיריים ממשיכים לפעול ברציפות ללא קשר להנחת או הסרת הסיר.

בדרך כלל לא ניתן לחבר לכיריים אינדוקציה שעון שבת, אך באם ישנו, יש לתכנן את זמני הכיבוי והניתוק בהתאם לזמני סעודות השבת.

כיריים הלוגן

כשרות

אם לא ידוע האם השימוש בכיריים נעשה על פי כללי הכשרות, יש צורך הלכתי להכשירן, כדלהלן:

1. לנקות היטב את משטח הכיריים, להמתין שיעברו עשרים וארבע שעות מהשימוש האחרון בהן.
2. כתום עשרים וארבע שעות, יש להבעיר את כל גופי החימום, ולהשאירם בוערים עד שטמפרטורת המשטח תגיע לרמה המקסימלית.
3. לאחר מכן, יש לערות על כל המשטח מים רותחים, מתוך הכלי שהורתחו בו, בעוד כל גופי החימום דולקים, להמתין מספר דקות עד שהמשטח יתייבש לחלוטין, ואז לחזור ולערוט עליו שוב מים רותחים. לאחר הייבוש, לחזור על פעולה זו בשלישית.
4. בעת השימוש לאחר מכן בכיריים, יש להקפיד להעמיד את הסירים אך ורק במרכזי המשטח, מעל גופי החימום, ולא בקצותיו. בנוסף ראוי גם להיזהר מאד שלא תהיה גלישה ונזילה מן הסירים אל קצות המשטח.
5. לתוספת הידור, ראוי לצפות בנייר כסף את צדדי משטחי הכיריים. יש להיזהר לא לצפות את מרכזי המשטחים ועיגולי החימום, שכן על פי הוראות היצרנים הדבר עלול לגרום לסכנה.

הרוצה להדר כדבעי, לא ישתמש בכיריים הלוגן, אלא יביא כירה חשמלית ניידת לשימוש.

כיריים חשמליות

ראו גם: כיריים אינדוקציה

לא ניתן לאסור מעיקר הדין את השימוש במזגנים אחרים, הן במזגנים רגילים והן במזגני אינוורטר.

מזגנים ניידים

טלטול בשבת

אף אם נחמיר ונחשיב אותו ככלי שמלאכתו לאיסור, הרי שלצורך גופו (כדי לקרב אותו למקום בו רוצים לחוש יותר בקור) או לצורך מקומו בוודאי מותר לטלטלו.

אולם יש לחוש שאם המדחס אינו פועל בדיוק באותה שעה, טלטולו או העברתו למקום חם יותר, עלולים לגרום להפעלת המדחס, ויתכן שהדבר נחשב כמעשה בידים.

לכן יש להחמיר ולא לטלטלו, אלא רק בשעה ששומעים שהמדחס פועל באותו הזמן, או לחילופין כאשר המזגן מנותק לגמרי מזרם החשמל באמצעות שרון שבת.

הוספת מים

א. אין בהוספת מים למזגן נייד כל חשש של 'תיקון-מנא', שכן אין כאן שום תיקון וייעול במזגן עצמו, אלא רק בתוצאות השפעת הקירור שלו. ואין בכך כל השפעה על הפעולות החשמליות של המזגן, כאשר במקרה הרחוק ביותר יתכן שאולי תהיה השפעה עקיפה על הפחתת הזרם, ו/או על קיצור מחזורי הפעילות..

ב. למרות שהמים מתחממים כתוצאה מהחום המופרש אליהם מן הגז, בדרך-כלל אינם מגיעים לרמת חום שיש לחוש שמא היא בכלל היד-סולדת-בו.

ג. אכן יש לשים לב שייתכן שבימים חמים מאד, המים שיוסיפו במזגן עלולים להגיע למשך זמן קצר לחום שהיד-סולדת-בו. למרות שיש מקום להקל בזה למעשה, ראוי להחמיר להוסיף לשם מים קרים ככל האפשר, כדי להרחיק את האפשרות שמא יתבשל.

ד. במזגנים ניידים רבים קיימת נורית חיווי הנדלקת כאשר מיכל המים מתרוקן, וכאשר מוסיפים להם מים, הנורה נכבית כעבור מספר שניות. בדגמים אלה, יש להקפיד להוסיף מים לפני שהמים אוזלים והנורה נדלקת, או לחילופין כאשר המזגן מנותק לגמרי מזרם החשמל באמצעות שרון-שבת.

מדי מים ללא אישור הלכתי מוסמך: למרות שיש כמה וכמה סברות להקל בשימוש בהם, עכ"פ בדיעבד בשעת הדחק, בכל זאת ראוי להחמיר ולבצע כל פתיחת ברז וצריכת מים בדרך שינוי.

לגבי הורדת המים ושטיפת השירותים יש להקל יותר (כפי שיובא להלן לגבי משאבות מים).

השארית ברז פתוח: העצה של השארת

זרם מים חלש אינה מועילה, שכן להבדיל ממתקנים חשמליים ההפעלות החשמליות מתחדשות כל הזמן עם פתיחת הברז בזרם חזק יותר, והן משפיעות באופן מידי על קליטת הנתונים ושידורם ועל הכיתוב בצג הדיגיטלי.

מדיחי כלים

נכון להיום, אין שום התקן שבת באישור המכון למדיח-כלים.

כשרות: אין להשתמש במדיח כלים שאינו מיוחד לכלי בשר או כלי חלב בלבד, ועל אחת כמה וכמה אם הודחו בו כלים שהשתמשו בהם במזון שאינו כשר.

מזגנים

בבתי מלון ישנם כמה שיטות הפעלה עיקריות:

גלאי נפח: ניתן לעיתים לנטרל את המערכות דרך מערכת הבקרה של המלון. אם לא, יש לנסות לאתר את גלאי הנפח בחדר ולכסותו בנייר אלומיניום ולנטרל אותו.

מתג פיזי במשקוף הדלת: יש להשאיר את הדלת פתוחה מעט במהלך השבת.

כרטיס: כשהפעלת המערכת היא באמצעות הכנסת כרטיס החדר למתקן שקיים בחדר, יתכן שניתן להשיג בקבלה כרטיס נוסף, ולהכניסו למתקן מערב-שבת למשך כל השבת.

עיניות וחיישנים: יש לוודא שלא קיימים במזגן עיניות

או חיישנים, שעוקבים ישירות אחר הימצאות אדם בחדר, ומכבים ומדליקים את המזגן בהתאם לכך, או מפנים

את התריסים לכיוונו או להיפך, וכיוצא בזה.

תרמוסטט: אף שלדעת רבני המכון, יש הידור ומעלה הלכתית חשובה ברכישת מזגנים עם התקני שבת מהודרים,

מיחמים

ראו גם: מתקני מים חמים אוטומטיים

תרמוסטט

במיחמים שאינם באישור הלכתי מוסמך, גם אם קיים בהם 'מצב שבת', פעמים שאין התרמוסטט מבוטל לגמרי, וצריכת המים עלולה בסיטואציות מסוימות לגרום להפעלת גוף החימום.

ניתן לוודא את אופן הפעולה בערב שבת:

1. ממלאים את מיכל המיחם, במים עד כחצי מתכולתו ומרתיחים. לאחר מכן מעבירים למצב 'שבת'.

2. פותחים את מכסה המיחם בזהירות, מריקים לתוכו כשני ספלי מי-ברז קרים, וממתנים כשלוש דקות. אם נשמע רעש הרתחה, או שעולות בועות, המשמעות היא כי התרמוסטט אינו מנוטרל לחלוטין במצב 'שבת'.

בדיעבד, אין לאסור [במיוחד בחודשי הקיץ] את השימוש במיחמים חשמליים רגילים ללא מצב 'שבת', או במיחמים שבהם התרמוסטט אינו מנוטרל לחלוטין.

מדיד

המים שבמדיד עלולים לא להתבשל מערב-שבת, או להתקרר במהלך השבת, והאדם הצורך מים בשבת עשוי לגרום לבישולם בשבת. **במיחם תרמוס:** המדיד בדרך-כלל פנימי, ובודאי אם המדיד מופיע בדמות חלונית חיזוי, ואין כלל בעיה.

כאשר המדיד הוא חיצוני ותלוי, ניתן לנענע את המיחם בזהירות בערב-שבת לאחר ההרתחה, כדי לוודא שהמים יתערבו היטב וגם המים שבמדיד יהיו מבושלים.

אולם בסביבה קרה מאוד, יש מקום לחשוש כי לאורך זמן יצטננו המים שבמדיד לגמרי, ובפרט לבני עדות המזרח שיש להם לחוש שחום המים עלול לרדת מתחת למידת חום שהיד-סולדת-בו.

טבילה

סביר להניח כי רוב המיחמים במקומות אירוח לא נטבלו, ועל כן יש לעשות שאלת חכם אם מותר להשתמש בהם, אם הם בבעלות יהודי.

כשרות

במקום שיש לחוש כי משתמשים במים החמים גם ליציקה על כלים ומאכלים אסורים, יש להחמיר ולהימנע משימוש בהם. כמו כן, במידה ויש מקום לחשוש שמא חיממו או הפשירו מעליהם בשר או מוצרים לא כשרים ונבלע טעם מהם במיחם.

מיני ברים

לכתחילה יש להשתמש הן למזיגת מים קרים והן למזיגת מים חמים אך ורק בברי מים/מיני-ברים עם אישור הלכתי מוסמך.

מתג אלקטרוני

אם מזיגת המים היא באמצעות לחיצה על מתג אלקטרוני, הפעולה אסורה בכל מקרה.

מזיגת מים חמים

מזיגת מים חמים גם באמצעות כפתור מזיגה מכנית, אסורה בהחלט.

מזיגת מים קרים

בזמן שהמדחס אינו פועל: ההשפעה הינה כמעט מידית. אם מוזגים כוס אחת או שתיים בלבד, עדיין אין הדבר בגדר 'פסיק רישא' וניתן להקל בזאת. מאידך, במזיגת קנקן שלם אין ספק שהמדחס יחל לפעול.

כאשר המדחס פועל: ניתן להוציא אף כמות מרובה של מים, למרות שהדבר גורם להארכת משך זמן פעילות המדחס.

חשוב לציין, בניגוד למקרר, מדחס של מכשיר מיני-בר הינו בדרך כלל קטן ושקט, וכמעט שלא ניתן להבחין מתי הוא פועל.

ניתן לחבר לשעון שבת מכשיר מיני-בר ללא אישור הלכתי, בעל ברז מכני, ולצורך ממנו מים קרים בלבד בזמן שהמכשיר מנותק מזרם החשמל.

'בורר'

ראוי להחמיר כדעת החוששים שיש במזיגה או בפתיחת ברז, אשר המים היוצאים ממנו עוברים דרך סנן עשוי גרגירי פחם ו/או כדורי סיליפוס, משום איסור 'בורר'. במידה ואין ברז 'עוקף סננים' יש להחמיר שלא לצורך מים מברז שכזה.

מיקרוגלים

במכשיר מיקרוגל הנמצא במקומות אירוח או בכל מקום ציבורי, סביר להניח כי חיממו בו לעיתים בשרי ולעיתים

פועלת), ראוי להימנע ככל האפשר מלהוסיף מים ותרכיז במהלך השבת עצמה.

באם ישנם זמנים שהמכונה מנותקת מזרם החשמל באמצעות שעון שבת, מותר לעשות כן באותם זמנים ללא חשש.

מנגלים

מנגל חשמלי

במידה וצלו בו בשר שאינו כשר המנגל טעון 'ליבון חמור'. רמת החום שניתן לקבוע עליה בוודאות שהיא שווה לליבון חמור היא לפחות 450 מעלות צלזיוס, בעוד שרמת חום פחותה מכך יתכן שאינה מגיעה לליבון חמור.

לאור זאת הדרך היחידה להכשיר מנגל-חשמלי היא להחליף את הרשת ברשת חדשה, וללא שימוש ברשת הישנה.

במידה ולא ניתן להסיר את הרשת הישנה, חובה להקפיד על מרווח מספיק כדי שהבשרים

לא יגעו כלל ברשת התחתונה, ורק לאחר שהרשת התחתונה חוממה לזמן ממושך עד הגעה לחום המקסימלי, שעשוי להגיע עד לרמת חום של כ-370 מעלות.

במידה וצלו עליה כבדים, די לעשות 'ליבון קל', באופן שלאחר סיום הצלייה והסרת הכבדים/הבשרים יש להשאיר את המכשיר פועל, כשהרשת עליו, לזמן מה. לאחר מכן, ניתן להשתמש בו לכתחילה גם לשימוש אחר.

טבילה

הרשת טעונה טבילה בברכה.

תבניות ורשתות של מנגל חד פעמי המושלך לאחר השימוש לאשפה, ניתן כמובן להקל בהן בכל תבניות חד-פעמיות אחרות.

מנעולים אלקטרוניים

מנעולים אלקטרו-מגנטיים

ברוב המקרים לא ניתן לשחרר את הנעילה באמצעי מכני.

ניתן להמתין שהדלת תיפתח על-ידי מישור אחר [אפילו יהודי] ולעבור יחד איתו.

פתיחה על-ידי גוי: יש המתירים אמירה לנכרי (לפחות בדרך רמז ולא דרך ציווי), כשבין הצירופים לקולא מונים גם את ההליכה

חלבי, ואולי יש לחוש אפילו לחימום בשר וחלב ביחד, ויתכן אף לנבלות וטרפות חלילה.

בשעת הדחק, כאשר אין שום אפשרות אחרת, ניתן לסמוך על

הכשרת המיקרוגל כדלהלן:

1. לאחר 24 שעות בהם המיקרוגל שבת מלפועל, יש לנקותו היטב מכל שיירי מאכל ושומנים שהצטברו על דפנותיו.
2. בשלב שני, יש להכניס בו צלחת או קערה בגובה של כשליש מהחלל הפנימי, כשהיא מלאה במים, ולהפעיל אותו למשך זמן מסוים, עד שכל חלל המיקרוגל יתמלא היטב באדים. לאחר מכן לנגב במטלית את כל שיירי האדים שהצטברו.

לאחר הכשרה זו, יש להשתמש במיקרוגל אך ורק עבור חימום מאכלים הנמצאים בתוך קופסאות חדשות, סגורות ואטומות.

מכונות ברד ושתיה

מזיגה בשבת

בשעה שמדחס הקירור פועל, אין כל חשש מצד השפעה על פעולתה, וניתן לצרוך ממנה 'ברד' ללא כל חשש.

במידה וקשה לוודא אם אכן מדחס הקירור פועל באותה שעה, הרי שלדעת הגרשז"א ניתן בכל מקרה לצרוך ממנה 'ברד', והרוצה לחוש לדעת המחמירים ראוי עכ"פ שיעשה זאת בשינוי.

לחילופין ניתן לכוון שעון שבת שיפסיק את פעילות המכשיר, בזמן הצפוי לצריכה, כך לא תהיה כל השפעה על פעילות המכשיר בזמן מזיגת המים או הברד.

כמובן שיש לוודא, כי ברזי המזיגה מן המכשיר הם מכניים לחלוטין.

מילוי מים ותרכיז

יש מחמירים שאין לעשות קרח בשבת, אך יש רבים שלא חששו לכך (עיי' בס' ש"כ ח"א, פ"י, הע' יד, מה שציין ע"ז). ויתכן שמכיוון ולא מדובר בקרח ממש, אלא רק במי קרח, יש להקל גם לדעת המחמירים.

אך מאחר שקרוב לוודאי, שלהכנסת המים עם התרכיז תהיה השפעה מיידית על הפעלת מערכת הקירור (במידה ואינה

הפעלת המערפלים צריכה להיעשות כמובן מערב-שבת או בשבת עצמה באמצעות שעון-שבת.

הוספת מים בשבת למערפל: יש לחשוש לאיסור זורה⁵. אמנם הרוצה להקל בזאת יש לו לסמוך על דעת הרבה מגדולי הפוסקים שלא חששו לכך. אך במקרה זה יש לשים לב, שכיוון פיזור רסיסי המים לא יהיה מכוון לעבר צמחיה.

'מצב שבת'

כאשר מטעם המלון נמסר לאורחים כי המערכות עוברות ל'מצב שבת', הכוונה היא בדרך כלל לביטול החיישנים המזהים את היציאה מהחדרים והכניסה אליהם, או במעברים השונים, אלא יפעלו באופן רצוף, או בזמנים קצובים, באמצעות שעון שבת פרטי המותקן בחדר עצמו ו/או מהפיקוד המרכזי. במקרה שכזה, הרי שמבלי לקחת אחריות מלאה על הדברים, ניתן לומר כי נראה באופן קרוב לוודאי, שככל שמדובר במלון הפועל במתכונת 'מהדרין', ניתן לסמוך כי פונקציה אלמנטרית שכזו אכן מבוצעת כהלכה, וכי הנהלת המלון לא תסבך את עצמה באמירה אשר ניתן יהיה לבדוק את אמיתותה, בהתאם לכלל ההלכתי של 'מילתא דאיכא לברורי ועבידא לגלוי'.

מצלמות אבטחה

היות והמצלמות מביאות תועלת לאנשים הנופשים במקום ונהנים מהאבטחה, יש להחמיר בדבר, ויש לנסות למצוא דרך אשר ההליכה בצורה כזו אינה 'פסיק-רישא' להיקלט בעין המצלמות. לעיתים הליכה איטית אינה מפעילה את החיישן ויש לברר זאת מבעוד יום.

במקום שאין אפשרות אחרת, יש על מה לסמוך להקל, אולם רצוי מאד לבקש מבעלי המקום לכבות את צגי המחשבים עליהם מוקרנות התמונות וההסטרות למשך כל השבת.

יש לוודא שהמצלמות פועלות ואוגרות הכל באופן רציף, ואינן מופעלות באמצעות חיישן תנועה.

כשיש חיישן תנועה להפעלת המצלמות או האגירה:

1. הדרך המובחרת ביותר היא להמתין במרחק מה מטווח המצלמות עד שאדם אחר יעבור שם ויגרום להפעלת הגלאי, ואז לעבור מיד אחריו.

לבית-הכנסת או החזרה הביתה לסעודת שבת כצורך מצווה. במקומות שמקובל להציב שומר גוי בפתחי הבניין, יש לסכם מראש עם השומר הגוי, שכאשר הוא רואה יהודי מדיירי הבניין, עליו ללחוץ מיד על הכפתור ולשחרר את הנעילה האלקטרו-מגנטית, כך שהיהודי יכול לדחוף את הדלת מבלי לעשות פעולה חשמלית.

מנעולים אלקטרו-מכניים

פתיחת המנעול יכולה להיעשות באחת משתי הדרכים, או על-ידי הפסקת זרם החשמל האסורה כמובן בשבת, או בצורה מכנית באמצעות לחיצה על הידית או שימוש במפתח. אמנם, ישנם מנעולים שבעת שימוש במפתח מכני נדלקת נורת סימון, או שהמפתח המכני מנתק את זרם החשמל מהמגנט. כאשר לא ניתן לוודא במאת האחוזים שהדלת נפתחת בצורה מכנית לחלוטין, יש מקום להתיר לפתוח את המנעול המכני בשינוי, כאשר יש צורך חשוב וגדול.

מעליות

עצם השימוש במעלית בשבת, בין לעלייה ובין לירידה, אף ללא לחיצה על שום כפתור, כרוך בהרבה שאלות הלכתיות חמורות, ולכן אין היתר לשימוש באמצעות גוי של שבת'.

אמנם קיימות מעליות שבת מהודרות באישור המכון, אולם לצערנו, נכון להיום **אין כיום שום מלון או בית הארחה עם מעלית-שבת מהודרת באישור המכון המדעי טכנולוגי להלכה**. זאת בשל הדרישות הקפדניות הרבות, אשר לא כל אחד יכול או רוצה לעמוד בהן.

יש להיערך בהתאם ולהשיג לעצמו חדר בקומה נמוכה, בצורה שתאפשר שימוש במדרגות במהלך השבת (ראו חיישני תאורה). בבנייני מגורים שהותקנו שם מעליות שבת באישור המכון, יש להקפיד מאד על כך שיש בתוך המעלית מדבקת אישור חתומה מטעם המכון והאישור בתוקף.

מערפלי מים

ראו גם: מצננים

5. רמ"א (או"ח סו"ס שיט): "הרוקק ברוח בשבת והרוח מפזר הרוק חייב משום זורה".

התראת דלת: ישנם מקפואים שקיימת בהם פונקציה של התראת דלת, באמצעות נורית או זמזום המופעלים בעת פתיחת הדלת, ובסגירתה הם כבים. יש שהם פועלים כתוצאה מעליית הטמפרטורה במקפיא עקב הזרמת אויר החם, או הכנסת מאכלים שאינם קרים דיים.

ישנם מקפואים שניתן לנטרל מפסק הדלת על-ידי מתג מיוחד. במידה ואין מתג, יש לנטרל את המפסק על ידי הדבקת לחצן הדלת, או הצמדת מגנטים וכדומה, וכמבואר לעיל לגבי מקררים.

כאשר לא ניתן מסיבה כל שהיא לבטל את ההתראה, או שלא עשו כן, יש לעשות שאלת חכם, אם וכיצד ניתן לפתוח את המקפיא במקרה הצורך.

צג חיווי אלקטרוני: במקפואים מהסוג המשמש מוסדות, קיים צג חיווי אלקטרוני לרמת הטמפרטורה הקיימת, ראו מקררים/מקרר מוסדי.

מקררים ביתיים

כמובן שאם ישנו התקן שבת מהודר, יש לזכור להפעילו בערב שבת.

במידה ואינו קיים, ומכיון שבכל מקרר ישנם חששות אחרים, יש להעריך בהתאם:

שעון שבת: ניתוק החשמל בזמנים קבועים, הוא האופן הראוי ביותר המסיר כל חשש.

מומלץ לעשות עוד כמה ניתוקים חוץ מאשר בזמני הסעודות, כדי לאפשר את השימוש ברווח. הצורה המומלצת היא לבצע בשעות

בהם בני הבית ערים ניתוק של רבע שעה בכל שעה, מעבר לניתוקים הממושכים יותר בזמני הסעודות.

בנוסף, מומלץ גם - מכמה סיבות - לנטרל את מפסק הדלת, גם כאשר משתמשים בשעון שבת. כאשר המפסק הוא מכני ניתן להדביק אותו באמצעות הדבקתו בנייר דבק חזק או על-ידי תפיסתו באמצעות קיסם. אם המפסק הוא מגנטי, יש לעבור עם מגנט סביב מסגרת תא המקרר בעת שהדלת פתוחה, ולראות באיזו נקודה הצמדת המגנט מביאה לכיבוי התאורה. באותו מקום יש להשאיר את המגנט צמוד למשך כל השבת.

ראוי לכל מי שיוצא לנופש ולמקום אירוח לשבת, ואינו יודע מראש מה טיב המקרר שנמצא שם, לקחת עמו שעון שבת

2. כשאין אפשרות כזו, יש להתיר לשלוח ילד קטן שיעבור דרך המצלמות, ולעבור מיד אחריו.

3. בשעת הדחק ובמקום הצורך, יש לשקול את האפשרות לעבור בהליכה לאחור, שאולי נחשבת כ'שינוי' לעניין זה.

מצננים

הוספת מים/קרח בשבת

יש מכשירים שפתיחת המגרה וסגירתה או הוספת המים/קרח כרוכות בפעולה דיגיטלית, שאף ניתן להבחין בה באמצעות שינוי בצג הדיגיטלי. במכשירים הללו אין להוסיף מים או קרח למגירה בזמן שהמכשיר פועל, ניתן לעשות רק כאשר המכשיר מנותק מזרם החשמל באמצעות שעון שבת.

מצופ

במכשירים בהם מותקן מצופ, אם המים שבמיכל נגמרו, הוספת המים בשבת גורמת להפעלה מחדש של המשאבה או מנוע הגליל.

יש לציין, שלמרות שנדמה שהמכשיר עדיין פועל, זהו רעש המאוורר ולא של המשאבה או המנוע.

יש להימנע מלהוסיף מים גם כאשר הוא מנותק מזרם החשמל, במידה ומפלס המים ירד מתחת לקו הרצוי, באופן שללא תוספת המים המכשיר לא היה חוזר לפעול בעת חידוש זרם החשמל.

לכן יש לבדוק בכל כמה זמן אוזלים המים, ולתזמן את זמן הפסקת שעון השבת - לשם הוספת המים/קרח - קודם הזמן הזה.

מקפואים

די-פרוסט (D frost)⁶

על-פי רוב פעולתם כמו המקררים הישנים (שאינם קיימים כמעט), אשר מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל התיר לפותחם ולסוגרם בכל עת ללא הגבלה.

יש פוסקים שהחמירו בזה, ולדעתם יש לפתוח את הדלת רק בשעה שהמדם פועל.

נו-פרוסט (No Frost)⁷

דינם כדין מקרר (ראה ערכו) ובנוסף יש בהם בעיות נוספות:

6. מקפואים עממיים יותר, אשר הקרר נצבר בהם, ומפעם לפעם נדרש להפשיר אותם.

7. בעלי מנגנון מונע הצטברות קרח.

מקררי משקאות

במקררים אישיים בחדרי מלון, מצוי לפעמים, שהוצאת בקבוקים נרשמת במחשבי הקבלה, כאשר על סמך זאת מחייבים את האורח.

משאבות מים

בבניינים גבוהים (חמש קומות ומעלה), הדירות מחוברות למשאבות מים חשמליות. ברובם של בניינים כאלו, גם הדירות הנמוכות שמקומת הקרקע ומעלה מחוברות למשאבות.

נטרול המשאבה מערב שבת: ככל שאכן מדובר בבית פרטי לחלוטין, יש לנסות לנתק מערב-שבת את משאבות המים ולהשתמש בשבת במים עם לחץ נמוך יותר מן הרגיל.

השארית ברז פתוח למשך כל השבת: כשלא ניתן לנטרל את המשאבות, ניתן 'לאלץ' את המשאבה לפעול ברציפות כל השבת, אך יש לשים לב שהזרימה משמעותית דיה ואכן המשאבה פועלת.

במשאבות מסוג אינוורטר הפועלות בתדר משתנה, כל פתיחת ברז נוסף מגבירה את זרם החשמל, ויש המחמירים שלא לעשות כן.

ישנן משאבות המופעלות רק לאחר כ-20-30 שניות מפתיחת הברז, כאשר ה'רגש' חש את הירידה בלחץ המים ומפעיל את המשאבה, במקרה כזה יתכן שיש מקום להקל יותר.

באם לא ניתן לנטרל את המערכת: במקומות שיש בהם מספר גבוה של דירות מגורים מאוכלסות, ניתן לסמוך על כך שהחשש להפעלת המשאבה אינו בגדר 'פסיק-רישא', שכן סביר להניח שבכל רגע נתון יש שימוש על-ידי דיירים אחרים.

גם לגבי חשש שינוי והגברת הזרם, למחמירים בכך, יש סברות להקל⁸, אך הרוצה להחמיר על עצמו ישתדל בכל שעות היממה לפתוח כל ברז בשינוי.

בשעות הקטנות של הלילה, ראוי להחמיר ולפתוח ברזים בשינוי, שכן בשעות אלו החשש שפתיחת הברז תפעיל את המשאבה קרובה יותר ל'פסיק-רישא'.

הרוצה להחמיר על עצמו ולהמנע משימוש, עליו להכין מים מערב-שבת.

לשקע, על-מנת לחבר אליו את תקע המקרר מערב-שבת, באופן שיתנתק מפעם לפעם כמידת הצורך.

כשאר שעות שבת: חובה לנטרל את מפסק הדלת, בדרכים האמורות לעיל, ואז ניתן להתיר במקום הצורך לפתוח את הדלת בשעה שהמנוע פועל.

כשהמנוע לא פועל (והחיישנים מנוטרלים):

במקום צורך גדול, ראוי להחמיר לפתוח אותו בשינוי או על-ידי קטן.

בא בשבת או שכח לנטרל את מפסקי הדלת:

אם יש נורה פעילה במקרר, יפתח אותו רק על-ידי גוי (וישתדל שלא לומר, אלא רק לרמז), ואחר-כך יניח מגבת מקופלת על הדלת, בצורה שתמנע את סגירתה עד למוצאי-שבת.

אף אם אין במקרר נורה, פתיחת הדלת משפיעה על פעילות המאוורר, ולכן בשעת-הדחק יפתח את המקרר בשינוי דווקא כשהמדחס אינו פועל.

כדאי להמתין לאחר מחזור פעילות, ומיד כשהוא מסתיים לפתוח ולהזדרז לסגור מהר, כדי שהמדחס והמנוע לא יתחילו לפעול בשעה שהמקרר פתוח, ואזי סגירת הדלת תפעיל מיד את המאוורר.

פונקציית 'חג' (holiday): פונקציה מובנית של מצב 'חג' אינה מאפשרת שימוש בשבת, אלא היא מצב 'חופשה' המיועד למי שעוזב את ביתו ומשאיר מקרר ריק.

התקן שבת חיצוני על-ידי טכנאי: התקן ללא אישור הלכתי של גוף מוסמך אינו 'מכסה' את כל הבעיות המצויות, אלא רק נועל את מפסק הדלת ומנטרל את המנורה והמאוורר, דבר שניתן בדרך-כלל לעשותו לבד באמצעות הצמדת מגנט מתאים.

מקררים מוסדיים

צג חיווי אלקטרוני: באם ישנו צג טמפרטורה המשתנה מידית עם כל פתיחת דלת, ואינו תלוי במפסקי הדלת, יש לחבר את המקרר לשעון שבת ולפתוח אותו רק כשהוא מנותק מזרם החשמל.

בשעת הדחק בה לא ניתן לפעול כאמור, ניתן לכסות את הצג, לפתוח את המקרר רק כשהמנוע פועל, ונכון להקפיד לפתוח את המקרר בשינוי.

⁸ ביניהן, כי במקומות מרובי דיירים יתכן שבדיקת בזמן פתיחת הברז, דייר אחר סוגר את הברז בביתו, כך שבפועל לא נוצר שום שינוי בזרם.

המים הקרים, ללא פעולה חשמלית. כך שהחשש שנותר הוא לאפשרות הקדמת הפעלת גוף החימום עקב צריכת מים, כאשר התרמוסטט איננו מבוטל, שיש להקל בחשש זה בשעת הצורך לצורך רבים, מאחר שמדובר בחשש רחוק למדי.

פלטות חשמליות

בפלטות שאין להן אישור הלכתי מוסמך נדרש לוודא שלוש נקודות חשובות כדי לא להכשל באיסורי שהיה וחזרה:

1. רמת החום של הפלטה אינה מגיעה לרמה של בישול שבשגרה, אלא רק לשמור על חום של אוכל מבושל מכבר (כ-150 מעלות צלזיוס).
2. רמת החום קבועה, ואין תרמוסטט המשנה את מידות החום או את מצב פעולת גופי החימום בהתאם לטמפרטורה הסביבתית, ויכול להיות מושפע גם מהסרת סירים וכדומה המונחים על הפלטה.
3. אין כפתורי וויסות וכיוון עוצמת החום - ובאם ישנם כאלה, יש לכסות ולהסתיר אותם.

יש לציין: דווקא פלטות מתקפלות המותאמות ליוצאים לדרך, עלולות להיות בעייתיות ונדרשת שימת לב מיוחדת לכך.

פלטה עם משטח זכוכית

יש להיזהר שלא לכסות בשבת את הסירים בכיסוי (אפילו באופן המותר ללא חשש הטמנה), שכן חיישן הבטיחות עלול לנתק אותן במקרה שהן מתחממות יתר על המידה.

כשרות

ניתן לחמם אותן כמה שעות לפני שבת כדי לעשות 'ליבון קלי', ולאחר מכן לעטוף אותן בשתי שכבות של נייר כסף.

קולרים

ראו: מיני ברים

קומקומי מים

ראו: מיחמים

שירותים

ראו: ברזים, משאבות מים/הורדת מים בשירותים ושטיפת האסלה

שיש

ראו: משטחי עבודה

הורדת מים בשירותים ושטיפת האסלה: יש להקל יותר, א. מחמת היתר ד'כבוד הבריות'. ב. שכן פעולת פתיחת כניסת המים באמצעות שחרור המצוף נעשית בדרך גרמא, ובפרט אם יעשו זאת בשינוי.

משטחי עבודה

עץ

לא ניתן להכשיר משטחים אלו. לפיכך, צלחות וסירים קרים ניתן להניח על המשטחים הקיימים לאחר שוודאתם כמובן כי הם נקיים. לגבי צלחות וסירים חמים, הדרך היחידה היא לכסות היטב את כל המשטחים בכיסוי נייר אלומיניום עבה או בחומרים אחרים.

שיש

שיש גרניט: ניתן להכשירו, שאם אכן המשטח בלע מרותחים הרי קיי"ל דתתאה גבר, ומאחר שהכירור הוא קר אינו בולע אלא רק כדי קליפה, ויש לערות עליו מים חמים מכלי ראשון. מצד אחד, יש מקום להחמיר ולהכשיר בעירוי של מים מכלי ראשון שהוחמו ע"ג האש ולא מקומקום חשמלי, שמא אין דינם כהוחמו באש ממש. מאידך, יש מקום לערות גם מקומקום חשמלי שמחובר עדיין לחשמל, שמא בלעו באופן שכזה ממש מקומקום חשמלי, ולא ברור שניתן להכשירם מכלי ראשון שכבר הוסר מעל-גבי האש.

שיש פורצלן: לא ניתן להכשירו, ויש לכסותו כמשטח עץ.

יש לשים לב שיש משטחי עבודה עשויים גרניט אך מצופים פורצלן. בעוד שמצד הגרניט המשטח ניתן להכשרה, הרי שמצד ציפוי הפורצלן לא ניתן לעשות כן.

מתקני מים חמים אוטומטיים

בשונה ממיחם ביתי, במכשירים אלו בעת ירידת מים מתחת מפלס מסוים, מוזרמים לתוכו מים קרים חדשים מרשת המים העירונית.

בהעדר אישור הלכתי מוסמך, אין להשתמש בשום פנים ואופן במתקני מים חמים אוטומטיים.

שכחו להעביר למצב 'שבת': כאשר מדובר במקרה של 'צורך רבים', ניתן בדיעבד (אם הדבר אפשרי) לסגור את ברז כניסת

דרכו של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, על-פי מה שהתווה הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצוק"ל, היא לפקוח עין על כל תחומי התקדמות המדע והטכנולוגיה, ולתת את הדעת מראש לשאלות ההלכתיות הנראות כעתידניות, אולם ברות סיכוי סביר להפוך ביום מן הימים למציאות. זאת, על-מנת שבבוא היום, כאשר יצוצו השאלות, יהיו כבר בידינו התשובות המתאימות והכלים להתמודד עמן, ולא נמצא את עצמנו עומדים מול שוקת שבורה.

על-פי תפיסה זו נציג אי"ה מפעם לפעם במדור זה נידונים הלכתיים שונים אודות רעיונות, מחקרים, פיתוחים והמצאות, הנמצאים עדיין בשלבי מחקר כאלה או אחרים, אולם כבר הגיעו לשלב הניסויים, כך שכבר יצאו מכלל 'מדע בדיוני' גרידא. בשונה מיתר המדורים העוסקים בנושאי הלכה למעשה, גישתנו במדור זה תהיה להציג את הדברים 'הלכה ולא למעשה', בהצגת ההיבטים ההלכתיים השונים, מבלי לקבוע מסמרות ולהסיק מסקנות מוחלטות.

על-מנת להגדיל תורה ולהאדירה ולהרחיב את היריעה התורנית, נשמח גם לקבל תגובות מציבור הקוראים, בהבעת דעה על הנכתב במדור זה, הבאת מקורות נוספים לנידונים ההלכתיים וכדומה. את המכתבים אשר יהיה בהם מן החידוש, נפרסם אי"ה בגיליונות הבאים.

ואדם אין?!

השעון לא צלצל. הוא כבר יודע מתי אתה מתעורר. הבית התקרר לטמפרטורת החדר הרצויה, התריסים הורמו בדיוק למידת האור שאותה אוהב בבוקר. ניחוח קפה התפשט מהמטבח - הקפסולה נטענה אוטומטית. מוזיקת הרקע נבחרה לפי מצב הרוח המשוער שלך, בהתבסס על איכות השינה.

אין צורך לבדוק 'מה חדש' - המערכת כבר קראה בשבילך את החדשות, סיכמה אותן עבורך, ופרסה אותן בקול אנושי רגוע באוזניך. אין צורך לפתוח את היומן - הוא מתעדכן בעצמו לפי דחיפות המשימות, עומסי תנועה, תחזית מזג אוויר ואפילו השפעה הורמונלית עונתית.

את המיילים היא כבר מיינה, חלקם נענו לפי נוסח שכתבת פעם. אחרים נוסחו בנימה המותאמת לשולח - קצרה, מסבירת פנים או תקיפה, לפי הצורך.

הרכב ממתין בכניסה, חונה הפוך לכיוון היציאה. הדלתות נפתחות מעצמן, הכיסא כבר מוזז בזווית הנוחה ביותר לשיבה ממושכת.

הרכב נוסע לשפת הים, כי בעצם אין באמת לאן לנסוע - השיחה עם הלקוח כבר התקיימה, אוטומטית, דרך אוטאר דיגיטלי שדיבר בקולך, במבטאך ובסגנוןך.

במטבח ממתין הרובוט נאשי, המזהה את בעליו לפי קצב פסיעותיו מהחדר הסמוך. הוא כבר סיים לשטוף ולייבש את הירקות, תיבל את הסלט לפי הטעם המועדף - עם טיפה פחות מלח מהרגיל, כי לפי המדדים האחרונים לחץ הדם מעט עלה.

הסיר מונח על הכיריים על בסיס טכנולוגיית אינדוקציה שקטה. בתפריט בשר מתורבת לפי העדפות הצמחוניות של בעל הבית. הרובוט ערבב, 'טעם' באמצעות חיישנים מתקדמים, הוסיף נגיעה של כורכום - כי זיהה סימני דלקת קלים לפי הנשימה של בעל הבית.

הוא פורש את המפה, מניח את הסכו"ם בדיוק במקום הנכון לפי גובה הכיסא והטיית הכתפיים. הרובוט נסוג שני צעדים לאחור, אך נשאר דרוך. אם הכף תיפול - הוא ירים. אם המבט יוסט - הוא יבחין.

בשעה ארבע ועשרה בדיוק, הדלת נפתחת אוטומטית. הילדים נכנסים הביתה - לא אל אמא, לא אל אבא, אלא אל הרובוט שמקבל את פניהם עם חיוך מתוכנת.

הוא מזהה כל אחד בשמו, בקול חם ונעים, שאינו מתרגז ואינו עייף. הוא שואל: "איך היה בבית הספר?" - לא כדי לשמוע תשובה, אלא כדי לנתח את טון הקול, את תווי הפנים, את הדופק, ולבנות פרופיל רגשי-תפקודי לכל ילד.

אם הוא מזהה סימן של עייפות - הוא מגיש חטיף מאוזן, עם חלבון וערך גליקמי מתאים. אם זו התרגשות - הוא מציע כוס מים קרה. שיעורי הבית לא מחכים. הילדים מתיישרים מול המסך - אבל לא צריך לכתוב. הרובוט שואל, מסביר, מדגים, בודק, מתקן, מחמיא במידה, ואפילו יודע מתי להשתק כדי לא להלחין. הוא משתמש בבינה מלאכותית מותאמת גיל: לילד אחד יש תחביב מסוים - אז החשבון נלמד דרך תחביב זה. השני מתקשה בקריאה - אז הרובוט מקריא בקצב משתנה, בלי להעיר אף פעם, בלי להרים גבה, ובלי שייאמר המשפט: "נו כבר, הרי למדת את זה!".

בסוף היום, האורות מתעמעמים בהדרגה, הרובוט כבר שטף את הכלים, הבריק את הרצפה והחליף כבר את הסדינים. נשלחת אליך הודעה:

נראה שעבר עליך יום עמוס.

מחר נוריד את הקצב...

לילה טוב!

ואז בתוך השקט הזה, אתה מתיישב לרגע, מביט על הכל.

שקט מושלם.

יעיל מדי. מדויק מדי. מתוחכם מדי.

אז בשביל מה בעצם אני קיים בכלל?

גוי אלקטרוני

תקופה ארוכה אנחנו מציגים במדור זה את החידושים הטכנולוגיים המתקדמים ביותר, לצד ההתפתחויות העתידניות, ומביטים עליהם באספקלריה תורנית.

אבל חובה עלינו לעצור ולהתבונן, לראות, האם והיכן החשיבה שלנו השתנתה בעקבות הטירוף המערבי, היכן בתוך בית המדרש שלנו נכנסו פנימה תפיסות שאין להם קיום.

נפתח במעשה שהיה, אפיזודה אולי משעשעת במבט ראשון, אבל נוקבת היא חדרי תהום, עד כמה חזקה יכולת הנדסת התודעה האנושית.

רבני הקהילות במכסיקו-סיטי הזמינו לפני למעלה מחמש שנים את ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, למרתון של שיעורים והרצאות בנושאים מעשיים של טכנולוגיה לאור ההלכה.

אחד הנושאים הבעורים, עליו התבקש מראש לשוחח, הוא אודות יישומון בשם 'אלקסה', אשר הוא אמצעי תקשורת למערכת של 'בית חכם'. יישומון זה ניתן להפעלה באמצעות דיבור אל דמות דמיונית בשם 'אלקסה', בבקשות כמו, 'הדליקי עבורי את האור', 'הפעלי את החימום', 'הוריד את עוצמת המזגן', וכן הלאה.

מדובר במה שנקרא 'סייענית/עוזרת וירטואלית', שהוא יישומון שקיים כיום בכמה גירסאות, לצד 'אלקסה' מבית אמזון, יש גם את 'סירי' מבית אפל ואת 'גוגל אסיסטנט' ועוד אחרות. באותה תקופה, לפני יותר מחמש שנים, זה היה נשמע עדיין כאחד מפלאי הבראה...

למרבה הפלא, למרות שהפעלה קולית נחשבת כמעשה, נדהם הגרא"מ הלפרין לגלות, בכל מקום בו נדרש לכך, כי יהודים מדקדקים במצוות, היו סבורים משום מה, כי ניתן להקל ולהתיר במקרים מסוימים את הפעלת מערכות הבית והפסקתן באמצעות אותה 'אלקסה'.

ביום השלישי לשהות הרב הלפרין שם, לאחר אין ספור של שאלות בנושא זה, באמצעו של שיעור, הסתלקו פתאום כל ענני סימני השאלה שריחפו מעל.

תושבי מכסיקו-סיטי רגילים להעסיק בבתיהם עוזרות ומשרתות נכריות, המתגוררות בביתם ומנהלות את כל משק הבית, כולל עשיית מלאכות האסורות בשבתות ובחגים. משום מה, הבין באחת הרב הלפרין, סבורים הם כי גם 'אלקסה' זו היא בסך-הכל כעין משרתת נוכריה.

מפתחי היישומון, ובעיקר חברות הפרסום, הצליחו ליצור את הרושם ולקבע את התחושה כאילו מדובר אכן ב'משרתת' סמויה, דרוכה 24/7, צייתנית מאד, שהיא רק ממתינה להענות לכל בקשה וקריאה.

בתת מודע, בתמימות ילדותית משהו, התקבעה לה התודעה כי 'אלקסה' היא מעין ישות מסוימת, רואה ואינה נראית, וכשם שיש מקרים בהם מתירים אמירה לנכרי, כך יש מקום להתיר זאת גם באמצעות פנייה ל'אלקסה'.

משעמד הגרא"מ הלפרין שליט"א על כך, עצר פתאום את שטף דבריו, ובמקום השתרר שקט דרוך.

הרב הלפרין ביקש 'להתחיל מהתחלה'.

הוא החל להסביר לקהל המאזינים בפרוטרוט, כי 'אלקסה' זו אינה קיימת כלל, ואין זו אלא שפת קוד שנקבעה להפעלת היישומון.

כשסיים את ההסבר המפורט, השתררה דממת מבוכה. אך לאחר כמה שניות פרצו כולם כאיש אחד בצחוק גדול...

אבל האם אתם חושבים, שכאן הסתיים הסיפור?

למחרת, ניגש אחד המשתתפים ושאל: האם ניתן לבקש מהגויה, שהיא תפעיל בעבורי את 'אלקסה'? כביכול יש כאן אמירה (שמוותרת באופנים מסוימים) שנכרי יאמר לנכרי אחר...

מבין דבר מתוך דבר

האם אנחנו לא שוגים גם כן לעיתים בתפיסות כגון אלו?

בואו נבחן את הבינה המלאכותית שפרצה באחת אל חיינו.

המתכנתים, שיצרו את הבינה המלאכותית, שיוו לה שיח של בן תמותה. אולי אדיב

ונחמד עד אין קץ, אך גם משולב חולשות אנושיות, כמו, למשל, כזה שאינו מודה 'איני יודע'.

אנשים רבים נותנים לשיח הזה להוביל אותם, מאבדים לפעמים את התבונה האנושית. לאט לאט מתחילים להתייחס אליו, כאילו אדם ניצב אי שם ומשיב ועונה, מיעץ, מעודד ותומך.

אך באמת אין כאן אלא תוכנת מחשב מאד משוכללת, ואולי אפילו מאד משוכללת. אבל זו בסך הכל תוכנת מחשב, המשקללת לכל סיטואציה, את ההסתברות הנכונה ביותר של התשובה.

היא לא 'הוזה' ולא 'ממציאה', כפי שמנסים לייחס לה יכולות ותכונות אנושיות. היא פשוט שוזרת רצף מילים, לפי היכולת לזהות הסתברות של תגובה נכונה לרצף המילים שהונח בפניה.

הבינה, נמצאת בראשם של המתכנתים בלבד, כל השאר מלאכותי לחלוטין!

בשיחה שקיימו עם ראש המכון שליט"א טרם כתיבת המאמר, שח לנו אודות כינוס רבנים שנערך לפני זמן מה. אחת השאלות שעמדה במרכזו של שיח תורני, היא בדבר יכולותיה של הבינה המלאכותית.

האם יש מצב שהבינה המלאכותית תתפקד לחלוטין כמו אדם אמיתי, או שמא הבינה האנושית הינה דבר שלא ניתן לבצוע וחקוי באמצעות מכונה?

אחד המשתתפים טען בלהט, כי ברור לו, שבעוד שנים ספורות יכולות הבינה מלאכותית ישתוו לבינה אנושית ואף יעקפו אותה. לפני שנעבור בהמשך לתשובתו של הגרא"מ הלפרין באותו פאנל, יש לחדד כמה נקודות שורשיות ועמוקות הנוגעות לעיקר אמונתנו.

אני מאמין באמונה שלימה...

ישנם שני דברים שאנחנו מאמינים באמונה שלימה שלא השתנו ולא ישתנו לעולם, ואלו הם הבורא והתורה. הצלע השלישית היא עם ישראל (- קודשא-ברוך הוא ואורייתא וישראל).

עם ישראל הוא לא רק בדרגת 'מדבר', אלא כמו שכתב הכוזרי, ליהודי יש דרגה מיוחדת של כח הבחירה. הבינה בה משתמש היהודי ניתנה רק לבני אדם, ואפילו לא לבהמה.

הקב"ה נתן לבני אדם בינה שהם יודעים ליצור כלים באמצעותה, אבל הבינה המלאכותית לא יצאה מגדר דומם.

אגב, כאן המקום לציין, כי דווקא ההתקדמות הטכנולוגית, גורמת לאדם לזנוח את בינתו ולהיות משעבד לטכנולוגיה ולתת לה לנהל את חייו עד אובדן הדעת.

אם אין דעת הבדלה מנין

עורכי דין שהתירשלו בהכנת כתבי טענות, כבר ננזפו על-ידי השופט על התקדימים שלא היו ולא נבראו, או על חוקים מומצאים. אחת משופטות בית משפט העליון כתבה בפסק הדין: "הגם שבאת-כוח העותרת לא ציינה מהו אותו 'אתר' עלום עליו נסמכה בעיניים עצומות - ההפניות לפסקי דין שאינם קיימים; אזכורים נעדרים התאמה פנימית; וציטוטים שלא היו ולא נבראו, מלמדים בסבירות גבוהה שנעשה על-ידי באת כוח העותרת שימוש באתר מבוסס בינה מלאכותית..."

על אחת כמה וכמה, בירור עובדות שיש בהן משמעויות הלכתיות, באמצעות כלי בינה מלאכותית, עשוי להוביל לאיסורי תורה. ראו למשל, כי בגליון זה (מדור 'בראי ההלכה', תוספת משקל ברכב שנוסע בשבת לצורך הצלה ופק"נ) הבאנו שאלה שהסתמכה על בירור אופן פעולת מנוע רכב באמצעות בינה מלאכותית. אותו שואל היה נבון דיו כדי לציין כי הוא לא בטוח שהעובדות אכן נכונות, כאשר גם בתוך התשובה ההלכתית שניתנה על-ידי רבני המכון הושחלו דברי ביקורת על רמת המהימנות של AI.

תינוק ללמדו ספר

התרחבות השימוש במחשבים, והעמקת המעורבות שלהם בכל תהליכי החיים, מביאים ממילא לנוכחות שלהם גם בתחום לימוד התורה ופסק ההלכה. כדוגמא לדבר ניתן להביא את מאגרי הספרים הממוחשבים, אשר רבים מלומדי התורה נעזרים במנועי החיפוש שלהם כדי למצוא תשובות לשאלות המתעוררות.

ככל שהמחשבים יהפכו להיות 'עצמאיים' יותר, נמצא את עצמנו בשאלה, כיצד אמורים להתייחס ל'פסק הלכה' שניתן על-ידי המחשב עצמו. אם רק נפעיל את בינתנו שלנו, נגיע למסקנה כי התשובה פשוטה למדי.

ניתן דוגמא אחת מיני רבות של ספק הלכתי.

כאשר מתעוררת שאלה לגבי צורת אות מסוימת בכתובת סת"ם, יש מקרים בהם יש להראות את השאלה לתינוק שיאמר איזו אות הוא רואה (שו"ע או"ח סי' לב סכ"ד). המחשב ככל שיהיה משוכלל, אינו יכול להוות תחליף ל'תינוק', שכן גם אם נכניס למחשב את כל האפשרויות והתרחישים השונים לשאלת תינוק, עדיין לא נוכל לסמוך על הכרעת המחשב, לא רק מפני שיתכן שיש שינוי קל שבקלים שמשנה את התמונה (שזה חשש גדול לכשעצמו), אלא כי מן הסתם, כאשר ההלכה קובעת שיש לשאול תינוק, הרי שעלינו לסמוך על האינטואיציה שלו כיצד הוא מזהה את האות, ולא לנסות לשער מה היה קורה אילו התינוק היה נשאל.

במראה ולא בחידות

הבה נבחן דוגמה נוספת. במידה ויצליחו לפתח מערכת אשר תדע להבדיל בין מראות טהורות למראות טמאות, על כל האפשרויות

והגוונים, בהתאם למסורות הפסיקה, ונניח שהיא תדע גם לשקלל את האור המדויק בו צולמה התמונה, הרי שלכאורה יהיה ניתן להסתמך על הזיהוי הממוחשב, שאולי אף יהיה מדויק יותר משיקול דעתו של האדם. אך לעומת זאת, אבחנת העד על-ידי המורה הוראה, נעשית במקרים רבים מתוך שיקול דעת של נתונים שונים ומגוונים, והיות וסוף סוף אין למחשב את תכונת שיקול הדעת, שהיא תכונה נפשית, אין לקבל את אבחנתו בנוגע ל'מראות'.

צווי דינים'

נחזור לפאנל בו השיב ראש המכון הגרא"מ הלפרין תשובה ניצחת אודות הבינה המלאכותית. "האם בינה מלאכותית תהיה מסוגלת אי פעם לחלק חילוק חריף כתער בין שתי סוגיות מוקשות, כחילוקו של רבי חיים מברסק?" הפריח ראש המכון שאלה לחלל.

כשהדי הוויכוח שכנו, אמר הרב הלפרין, כי ברי לו שאין הדבר יכול לקרות, שאף אם במקרה תנתח הבינה המלאכותית את סגנונו של ר' חיים ותצליח לייצר רצף מילים הגיוני שעונה תשובה שאולי היא גם נכונה למדי, אך בוודאי שהדבר לא נעשה מתוך הבנה, ולא תהיה כאן יכולת לבאר את עומק החילוק.

ניתן לומר בציניות קלה, שאם ישנו רב הרואה את התשובות ההלכתיות שמנפיקה הבינה המלאכותית שוות ערך לתשובות שהוא מנפיק, הרי שיש לבחון מה ערך פסיקותיו ההלכתיות של אותו הרב...

ואין איש?

צידו השני של המטבע, בניסיון להפוך את האדם למיותר, הוא כזה שרואה בעולם את העיקר ואת האדם כטפל.

כאילו תמו הצרות והייסורים בעולם, דאגתם של אלפים רבים ברחבי העולם היא לעתידו של כדור הארץ, בשם דת ה'ירוקים' השולטת בכיפה. אחת הדוגמאות שמשקפות באופן בולט את ההתנגשות החזיתית הזו, היא נושא הקרבת הקורבנות אשר הינו מנוגד לכל ה'אידיאלים' של אגודות 'צער בעלי חיים'.

הדאגה לעתיד הרחוק היא מגוחכת, לאור דברי חז"ל (סנהדרין צז): "שית אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב", כלומר זמן קיום העולם הוא מוגבל לששת אלפים שנה, כך שבעוד קצת יותר ממאתיים שנה, אנחנו נתבטל מהמציאות המוכרת לנו. ואולי דווקא התחזיות על התדלדלות המשאבים וחורבן העולם, יש בהן התאמה להגשמת התוכנית האלוקית, לברוא עולם לששת אלפים שנה בדיוק.

יתרון לאדם

ברוח הימים הללו, ימי האבלות על חורבן בית מקדשנו, לצד הצפייה לגאולה העתידה, תקוותנו ואמונתנו, כי יחד עם בנין בית-המקדש במהרה בימינו נזכה גם להכרית את כל ה'אמונות' וה'מצוות' אחרות, מלבד מה שאנו מצווים עליהן בתורתנו הקדושה. או אז, נרתום את כל ההתקדמות הטכנולוגית להסיר מאיתנו את הצורך בהתעסקות עם חיי הגשם. צבא של רובוטים יעמוד הכן לשרתנו, ויתקיימו דברי הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ב הל' ד-ה) במלואם:

לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו בעכו"ם, ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח, **אלא כדי שיהיו פנוין בתורה וחכמתה**, ולא יהיה להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם הבא.

ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'.

אספקלריה

רשימת ברי-מים/מיני-ברים המאושרים ע"י המכון מדעי טכנולוגי להלכה

מעודכן לחודש מנחם-אב תשפ"ה

יבואן / יצרן / משווק	דגם	מים קרים בשבת	מים חמים בשבת
צלול טכנולוגיה	HC20T-03URI	✓	
	HC20T-03URI1	✓	
	HC20T-03XN	✓	
	מאושר עד אלול תשפ"ה (ספטמבר 2025)		
	NOGA - SH 241206	✓	✓
	מאושר עד שבט תשפ"ו (פברואר 2026)		
הדס פתרונות סינון	ספיריט שבת	✓	✓
	מאושר עד שבט תשפ"ו (פברואר 2026)		
אפיקים	נועם 1 + כרטיס אלקטרוני	✓	✓
	2 נועם - RX 300 SMART SHABAT	✓	✓
	3 נועם - RX 310 AS	✓	✓
	(RXS 370 AS (Tokyo	✓	✓
	מאושר עד חשון תשפ"ו (נובמבר 2025)		
מי עדן	(RXS 380 AS (Rainbow	✓	✓
	מאושר עד חשון תשפ"ו (נובמבר 2025)		
וوتر בר	T 20	✓	
	מאושר עד אלול תשפ"ה (ספטמבר 2025)		
חובה לוודא בבית הלקוח כי מדבקת האישור המקורית מוצמדת למוצר. ללא מדבקה אין תוקף לאישור המכון. יש לעיין היטב באישור ההלכתי המודבק למוצר ולוודא כי הוא תואם את הדגם, וכי הוא בר תוקף, וכן לעיין בהנחיות (אם קיימות).			

אספקלריה
יו"ל ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה
רחוב הפסגה 1, בית וגן ירושלים 9646501 ת.ד. 3564
טל: 02-6424880 | פקס: 02-6420949
machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il
לתגובות, שאלות והערות ניתן לפנות באימייל: aspaklrya@gmail.com

